T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM DALI

BALIKESİR MERKEZ OVAKÖY'DE SOSYAL VE DİNİ HAYAT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Hayri ERTEN

HAZIRLAYAN
Mahmut Sami AYDIN

KONYA 2008

ÖNSÖZ

Din, ilk insandan günümüze kadar dünya hayatını düzenleyen en önemli faktörlerden biridir. Zaten insanın yaratılışından dünyaya gönderilmesine, dünya hayatından ölüme, ölümden ahiret hayatına intikal gibi konular hep dini motifli konulardır. İnsanın dünyada bir hayat sürmesinin temelinde din vardır. Dolayısıyla din, dünya hayatının mutlak bir parçasıdır.

İnsan, sosyal bir varlıktır. Bu yüzden insanoğlu kendisini, zamandan zamana ve toplumdan topluma değişiklikler gösteren, sürekli olarak gelişen bir sosyal hayatın içerisinde bulur. Sürekli olarak değişen ve gelişen dünyamızda din de kendisine farklı zaman ve toplumlarda farklı yerler bulmaktadır. İşte bu noktada din toplumu, toplum dini ne derecede etkiliyor; toplumun içinde din kendisine ne derecede yer bulabiliyor gibi din ve toplumun etkileşimini ve toplumun içindeki dini motifli sosyal davranışları inceleyen "Din Sosyolojisi" bilimi devreye girer.

Din Sosyolojisi, din ve toplum arasındaki ilişkileri incelerken, teorik yöntemlerin yanında pratik yöntemlerden de yararlanmaktadır. Hızla gelişen dünyada, toplumlar da sürekli olarak değişim göstermektedirler. Bu nedenle, toplumları incelerken alan araştırmaları vasıtasıyla toplumun içerisine karışarak toplumdaki bireylerle birebir temas kurup toplum hakkında bilgi toplamak, toplumu tanıma açısından çok faydalı bir yöntemdir.

Toplumların geleneksel hayat tarzlarının herhangi bir sebeple değişmesi, hayatlarının her alanında değişimleri ortaya çıkarmaktadır. Eskiden beri sürdürdükleri geleneksel hayattan koparak başka yerlere göç eden insanların, dini ve sosyal hayatlarında, yeni yerleştikleri yerlere göre farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu değişim ve etkileşim önümüzde problem alanı olarak durmaktadır. Buna dayanarak bu araştırma, gelişen ve değişen Türk toplumunun ve Türk insanının hayatında dinin yerini ve önemini tespit etmek, sosyal hayatlarındaki değişmelerden sonra, Türk toplumunu anlamaya ve açıklamaya yönelik çalışmalara katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Biz de, araştırma konumuz olan Balıkesir il merkezine bağlı olan Ovaköy'de sosyal ve dini hayatı tespit etmeye yardımcı olması için alan araştırması yapmaya karar verdik. Benim kendi köyüm olmasından dolayı yapmış olduğum gözlemlerin yanında anket ve mülakatlarla da topladığımız bilgileri Din Sosyolojisi kapsamında tahlil etmeye çalıştık.

Araştırmamız giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde araştırmanın konusu, amacı ve öneminin ortaya konmasından sonra, araştırmanın sınırlılıkları, evren ve örneklemi, yöntemi ve varsayımları ele alınmıştır.

Birinci bölümde Ovaköy'ün tarihçesi, coğrafi durumu, ekonomik, demografik ve kültürel yapıları yer almaktadır.

İkinci bölümde örneklemin genel özellikleri, örneklemin kitle iletişim araçlarıyla ve boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarıyla ilgili bulgular ve örneklemin toplumsal ilişkileri ile ilgili bulgular yer almaktadır.

Üçüncü bölümde ise dinin inanç ve ibadet boyutu ile ilgili bulgular, dinin bilgi boyutu ile ilgili bulgular ve dinin toplumsal etkisi ile ilgili bulgular ele alınmıştır.

Ayrıca çalışmamızda bu üç bölümden başka araştırmada ortaya çıkan sonuçlar ele alınmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında bana rehberlik eden danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Hayri ERTEN ve Prof. Dr. Mehmet BAYYİĞİT'e; her konuda maddî ve manevî yardımlarını benden esirgemeyip bana daima destek olan eşim ve aile büyüklerime; ayrıca çalışmanın ortaya çıkmasında yardımlarını gördüğüm Süreyya ÇANAKCI, Ovaköy muhtarı Ramazan ÜLKER ve Ovaköy halkına şükranlarımı sunuyorum.

Mahmut Sami AYDIN

Konya 2008

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ i

İÇİNDEKİLER iii

TABLOLAR vi

GİRİŞ

A. ARAŞTIRMANIN KONUSU 1

B. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ 2

C. SINIRLILIKLAR 2

D. EVREN VE ÖRNEKLEM 3

E. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ 4

F. VARSAYIMLAR 5

BİRİNCİ BÖLÜM
OVAKÖY HAKKINDA GENEL BİLGİLER

A. TARİHÇESİ 6

B. COĞRAFİ DURUMU 8

C. EKONOMİK YAPISI 10

D. DEMOGRAFİK YAPISI 10

E. KÜLTÜREL YAPISI 11

1. Sosyal ve Kültürel Hayat 11

2. Dini Hayat 18

a) Din Eğitimi 18

b) Dini Yaşam 20

İKİNCİ BÖLÜM
OVAKÖY'DE SOSYAL HAYATLA İLGİLİ BULGULAR

A. ÖRNEKLEMİN GENEL ÖZELLİKLERİ 22

1. Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Göre Dağılım 22

2. Ailevî ve Medenî Durumlarına Göre Dağılım....24
3. Eğitim Durumlarına Göre Dağılım....27
4. Gelir Kaynaklarına Göre Dağılım....29
5. Ekonomik Durumlarına Göre Dağılım....30
B. ÖRNEKLEMİN KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARIYLA İLİŞKİLERİ ve BOŞ ZAMANLARINI DEĞERLENDİRME ALIŞKANLIKLARIYLA İLGİLİ BULGULAR....32
1. Kitle İletişim Araçlarıyla İlişkiler....32
2. Boş Zamanların Değerlendirilmesi İle İlgili Tutumlar....36
C. ÖRNEKLEMİN TOPLUMSAL İLİŞKİLERİYLE İLGİLİ BULGULAR....38
1. Aile İle İlgili Düşünceler....38
2. Komşularla İlişkiler....39
3. Şehir İle İlgili İlişkiler....40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
OVAKÖY'DE DİNİ HAYATLA İLGİLİ BULGULAR

A. DİNİN İNANÇ BOYUTU İLE İLGİLİ BULGULAR....42
1. Allah İnancı....43
2. Peygamberlik Kutsal Kitap ve Melek İnançları....44
3. Ahiret ve Kader İnancı....48
4. Halk İnançları....50
B. DİNİ PRATİKLER VE DİNİN İBADET BOYUTU İLE İLGİLİ BULGULAR....53
1. Namaz....54
2. Oruç....63
3. Zekât ve Sadaka....69
4. Hac....71
5. Kurban....73
6. Kur'an Okuma....73
7. Dua ve Kabir Ziyaretleri....74

C. DİNİN BİLGİ BOYUTU İLE İLGİLİ BULGULAR 75
1. Dini Bilgi Düzeyi 76
2. Dini Bilginin Kaynakları 77
D. DİNİN TOPLUMSAL ETKİSİ İLE İLGİLİ BULGULAR 79
1. Din-Aile İlişkileri 79
a) Evlilikle İlgili Kanaatler 80
b) Kadın-Erkek İlişkileri İle İlgili Kanaatler 81
2. Din-Eğitim İlişkisi 84
3. Din-Siyaset İlişkisi 87
4. Dindarlık Durumu ve Dindarlığa Verilen Önem 88
a) Dindarlık Durumu 89
b) Dindarlığa Verilen Önem 95
SONUÇ 97
BİBLİYOGRAFYA 100
EKLER: 105
EK I: ANKET FORMU 105
EK II: FOTOĞRAFLAR 118

TABLOLAR

Tablo 1: Cinsiyet dağılımı 22

Tablo 2: Yaş gruplarına göre dağılım.....23

Tablo 3: Mensup olunan sosyal gruplara göre dağılım 24

Tablo 4: Birlikte oturulan kişilere göre dağılım.....25

Tablo 5: Medeni duruma göre dağılım 26

Tablo 6: Eğitim durumuna göre dağılım 27

Tablo 7: Cinsiyet ile eğitim durumu arasındaki ilişki 28

Tablo 8: Ailelerin gelirinde en yüksek paya sahip olan gelir kaynakları 29

Tablo 9: Aylık gelir durumu 30

Tablo 10: Mensup olunan sosyal grup ile aylık gelir durumu arasındaki ilişki.....31

Tablo 11: Deneklerin televizyon izleme durumlarıyla ilgili dağılımı 33

Tablo 12: Televizyon izlerken en çok tercih edilen program türüyle ilgili dağılım 34

Tablo 13: Deneklerin internet kullanma durumlarıyla ilgili dağılımı 35

Tablo 14: Deneklerin gazete okuma durumlarıyla ilgili dağılımı 36

Tablo 15: Deneklerin boş zamanlarını değerlendirme ile ilgili davranışları 37

Tablo 16: Deneklerin aile hakkındaki düşünceleriyle ilgili dağılımı 38

Tablo 17: Deneklerin komşuları ile ilişkilerinin düzeyi 40

Tablo 18: Deneklerin il merkezine gitme sıklığı.....40

Tablo 19: Allah inancı ile ilgili tutumlar 43

Tablo 20: Hz. Muhammed'in peygamberliği ile ilgili tutumlar.....45

Tablo 21: Kur'an-ı Kerim'in tüm emirlerinin kıyamete kadar geçerli olup-olmadığı ile ilgili tutumlar……...46

Tablo 22: Meleklere inançla ilgili tutumlar 47

Tablo 23: "Bu dünyada ne ekersen öbür dünyada onu biçersin" görüşü ile ilgili tutumlar 48

Tablo 24: "İnsan, doğumundan ölümüne kadar alnına yazılanı görür" görüşü ile ilgili tutumlar 49
Tablo 25: Halk inançları ile ilgili tutumlar 51
Tablo 26: Deneklerin, namaz ibadetini yerine getirme durumu 54
Tablo 27: Cinsiyete göre namaz kılma sıklığı 56
Tablo 28: Yaş grubuna göre namaz kılma sıklığı 57
Tablo 29: Mensup olunan sosyal gruba göre namaz kılma sıklığı 59
Tablo 30: Eğitim durumuna göre namaz kılma sıklığı 60
Tablo 31: Aylık gelir durumuna göre namaz kılma sıklığı 62
Tablo 32: Deneklerin, oruç ibadetini yerine getirme durumu 63
Tablo 33: Cinsiyete göre oruç tutma sıklığı 65
Tablo 34: Yaş grubuna göre oruç tutma sıklığı 66
Tablo 35: Mensup olunan sosyal gruba göre oruç tutma sıklığı 67
Tablo 36: Eğitim durumuna göre oruç tutma sıklığı 68
Tablo 37: Deneklerin, zekât ibadetini yerine getirme durumu 69
Tablo 38: Deneklerin, fakirlere yardım konusu ile ilgili düşünceleri 70
Tablo 39: Deneklerin, fakirlere yardım etmek istemelerinin sebepleri 71
Tablo 40: Deneklerin, hac ibadetini yerine getirme durumu 72
Tablo 41: Deneklerin, kurban ibadeti ile ilgili tutumları 73
Tablo 42: Deneklerin, Kur'an okuma sıklığı ile ilgili davranışları 73
Tablo 43: Deneklerin, dua ile ilgili tutumları 74
Tablo 44: Deneklerin, kabir ziyaretleri ile ilgili tutum ve davranışları 75
Tablo 45: Deneklerin, yeterli derecede dini bilgiye sahip olup-olmadıkları ile ilgili kanaatleri 76
Tablo 46: Deneklerin, dini bilgilerini öğrenme yerleriyle ilgili dağılımı 77
Tablo 47: Deneklerin, dini bir problemle karşılaştıklarında öncelikle müracaat ettikleri yerlerle ilgili dağılımı 77

Tablo 48: Deneklerin dini inanç, tutum ve davranışlarının şekillenmesinde din görevlilerinden ne derece etkilendikleriyle ilgili dağılımı….....78

Tablo 49: Deneklerin, eş seçiminde dikkat ettikleri en önemli özelliklerle ilgili dağılımı 80

Tablo 50: Deneklerin, resmi nikâhın yanında dini nikâha gerek duyup duymadıklarıyla ilgili tutumları…….……..81

Tablo 51: Deneklerin, evlilik öncesi kız-erkek ilişkisi (flört) hakkındaki düşünceleriyle ilgili dağılımı……...81

Tablo 52: Deneklerin, ailede kadının kocasına mutlak olarak itaat etmesinin gerekip-gerekmediği ile ilgili tutumları……...82

Tablo 53: Cinsiyete göre kocaya itaat ile ilgili tutumların dağılımı ……83

Tablo 54: Deneklerin, Müslüman olan herkesin din eğitimi almasının zorunlu olup-olmadığı ile ilgili düşüncelerinin dağılımı…….84

Tablo 55: Deneklerin, okullarda verilen dini bilgiyi yeterli bulup-bulmadıklarıyla ilgili dağılımı……...85

Tablo 56: Deneklerin, dini bilgilerin en iyi öğrenileceği yer konusundaki düşünceleriyle ilgili dağılımı……...86

Tablo 57: Deneklerin, İslâm'ın gelişme ve kalkınmaya engel olup-olmadığıyla ilgili görüşlerinin dağılımı……...87

Tablo 58: Deneklerin, oy verdikleri partinin dine önem vermesine özen gösterip-göstermemesiyle ilgili dağılımı…… ……88

Tablo 59: Deneklerin, kendilerini dindarlık bakımından hangi düzeyde gördüklerinin dağılımı.....89

Tablo 60: Cinsiyet ile dindarlık arasındaki ilişki 90

Tablo 61: Yaş grubu ile dindarlık arasındaki ilişki 91

Tablo 62: Mensup olunan sosyal grup ile dindarlık arasındaki ilişki.....92

Tablo 63: Eğitim durumu ile dindarlık arasındaki ilişki.....93

Tablo 64: Aylık gelir durumu ile dindarlık arasındaki ilişki 94

Tablo 65: Deneklerin, çocuklarının öğretmenlerinin dindar olmalarını isteyip-istememeleriyle ilgili dağılımı……...95

GİRİŞ

Din Sosyolojisi, özellikle XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren günümüz toplumlarının dini inanç ve tutumlarını ele almaya yönelmiş bulunmaktadır. Her ne kadar Din Sosyolojisi'nin günün sorunlarına yönelmesinin tarihi eskilere uzansa da, özellikle XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yoğun olarak yaşanan büyük değişimler, sosyologların dikkatini daha çok günümüz toplumlarında din sorununa yöneltmiş bulunmaktadır.[1]

Toplumsal hayatın artan karmaşıklığı, Din Sosyolojisi'ni de çok yakından ilgilendirmekte ve bu alanda ciddi araştırmalar yapmak, her geçen gün daha çok zaruri hale gelmektedir.

A. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Araştırmanın konusunu "Balıkesir Merkez Ovaköy'de Sosyal ve Dini Hayat" teşkil etmektedir.

Araştırmanın konusunun bu şekilde belirlenmesinde, benim de bu köyün bir mensubu olmam önemli bir etken olmuştur. Az çok bildiğim bir toplumu araştırma konusu olarak belirlemem hem anketin uygulanabilirliğinde, hem de katılımcı gözlem yapabilmemde önemli katkılar sunmaktadır.

Bu bağlamda, söz konusu köyde sosyo-kültürel ve dini hayat cinsiyet, yaş, öğrenim düzeyi, gelir seviyesi vb. değişkenler açısından tespit edilmeye ve çözümlenmeye çalışılmaktadır.

Konumuz kapsamında ayrıca, Ovaköy'deki manav diye tabir ettiğimiz yerli halk ile 93 harbi diye bilinen 1877–1878 yıllarındaki Osmanlı-Rus harbi sonrası köye göç eden muhacir halkın birbirleriyle sosyal açıdan ne derece bütünleşebildiğinin tasviri yapılmaktadır.

[1] Ünver Günay, *Din Sosyolojisi,* 6. baskı, İnsan Yay., İst. 2005, ss. 181-182.

B. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Araştırmamızın konusunu oluşturan Balıkesir il merkezine bağlı Ovaköy, köy statüsünde bir yerleşim birimidir. Köyü manav olan Türkler kurmuş olmakla beraber, köyde muhacirler de yaşamaktadır. Araştırma, köyü meydana getiren bu iki farklı topluluğun sosyal ve dini hayatlarının yanı sıra birbirleriyle olan ilişkileri, farklılıkları ve çeşitli konulardaki benzer ve farklı yönlerinin ortaya konması açısından önem taşımaktadır.

Araştırmayı yaparken, öncelikli olarak konuyu çeşitli belge ve kaynaklardan faydalanarak teorik boyutuyla ortaya koymaya çalıştık. Daha sonra ise uyguladığımız anket ve yapmış olduğumuz gözlem ve mülakatlarla da sosyal ve dini hayat ile ilgili verileri toplayıp, bir sistem dâhilinde analiz ederek açıklamaya çalıştık. Böylece sosyal ilişkiler, dini inançlar, tutumlar ve davranışları inceleyerek toplumumuz hakkında ve dolayısıyla da Ovaköy'deki sosyal ve dini hayat hakkında bilgi sahibi olmayı ve konuyla ilgili yapılan Din Sosyolojisi çalışmalarına katkıda bulunmayı amaçladık.

C. SINIRLILIKLAR

Bilimsel araştırmalarda, konu seçimi kadar konunun sınırlarının belirlenmesi de çok önemlidir. Çünkü araştırılmak istenen konunun sınırları iyi belirlenemezse, konu baş edilemeyecek bir hale dönüşür. Ancak sınırlama yapılırken konuyla ilgili genellemeler yapılamayacak ve bilime anlamlı bir katkı sağlayamayacak şekilde de sınırlandırma yapmamak gerekir. Çok dar tutulan bir konu gibi çok geniş tutulan bir konu da sıkıntıları beraberinde getirmektedir.[2]

Bir araştırma, incelediği konuyu diğerlerinden ayıran özellikleri belirterek bir sınır çizmelidir ki konuların karışıklığı önlenmiş olsun. Araştırıcı, sınırlandırdığı konu üzerine yoğunlaşırsa hem araştırmasını daha verimli bir şekilde sürdürür, hem de gereksiz konularla uğraşmayarak araştırma sürecinin uzamasına ve ilgisinin dağılmasına engel olur. Bu nedenle her araştırma sınırlı bir alanda yapılmalıdır.[3]

---

[2] Remzi Altunışık ve diğerleri, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı,* 2. baskı, Sakarya Kitabevi, Sakarya 2002, s. 26.

[3] Enver Özkalp, *Sosyolojiye Giriş,* 14.baskı, Ekin Kitabevi Yay., Bursa 2005, s. 38.

Biz de bu çalışmamızda, geçerliliği olan bilgilere ulaşabilmek maksadıyla, araştırmamızın konusunu Balıkesir merkez Ovaköy'deki sosyal ve dini hayatın yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, gelir durumu, mensup olunan sosyal grup gibi farklı sosyal değişkenlere göre incelenmesi şeklinde sınırlandırmayı uygun gördük.

Bu çalışmamızda, araştırma yöremizdeki bütün fertlere ulaşmamız mümkün değildi. Bu yüzden kendimize araştırma yöremizdeki evreni nitel ve nicel açıdan temsil yeteneğine sahip bir örneklem grubu seçtik ve çalışmamız bu gruba uyguladığımız anket vasıtasıyla sağlanan verilerle sınırlı bulunmaktadır.

D. EVREN VE ÖRNEKLEM

"Herhangi bir araştırmada gözlemlenebilecek bilgilerin tümü, yapılması mümkün bütün gözlemlerle derlenecek sonuçlar topluluğu; ana kitle"[4] evreni tarif eder. Bir başka ifadeyle evren, "araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünüdür."[5]

Dolayısıyla bizim araştırmamızın evrenini Balıkesir merkez Ovaköy'de yaşayan 15 yaş üstü kadın ve erkekler oluşturmaktadır.

Bilimsel araştırmalarda, incelenen konunun bütünü üzerinde araştırma yaparak bir sonuca ulaşmak mümkün değildir. Bu yüzden araştırma yapanlar, incelemek istedikleri evrenden, evreni temsil gücü olan bir parçayı belirli yöntemlerle seçerek, onun üzerinde yoğunlaşır ve elde ettikleri bilgileri de evren üzerinde genelleştirerek teorilere ulaşmaya çalışırlar.[6]

Araştırma alanımız olan Balıkesir merkez Ovaköy'ün adrese dayalı nüfus kayıt sistemi (ADNKS) 2007 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre nüfusu 802'si erkek, 799'u kadın olmak üzere toplam 1601'dir.[7] Biz de, evrenimizi oluşturan tüm fertlere ulaşma imkânı olmadığından, evrenimizi en iyi şekilde yansıtabilecek nitelikte örneklem seçmeye gayret ettik. Örneklemimizi seçerken karar örnekleme usulünü kullandık.

[4] Mehmet Ali Kirman, Din *Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü,* Rağbet Yay., İst. 2004, s. 78.
[5] Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi,* 11. baskı, Nobel Yay., Ankara 2002, ss. 109-110.
[6] Sulhi Dönmezer, *Toplumbilim,* 12.baskı, Beta Basım Yayım, İst. 1999, s. 23.
[7] http://www.tuik.gov.tr/ İl İl ADNKS Sonuçları, 25.07.2008.

Evrenimizi oluşturan fertler mensup olunan sosyal grup olarak manavlardan, muhacirlerden, ana-babadan biri manav diğeri muhacir olanlardan ve bunların dışında kalan diğerlerinden oluşmaktadır. Araştırma yaptığımız köye mensup olmamızdan dolayı yapmış olduğumuz katılımcı gözlem ve mülakatlardan elde ettiğimiz yaklaşık bilgilere göre Ovaköy'de nüfusun yaklaşık %45'ini muhacirler, %37'sini manavlar, %15'ini ana-babadan biri manav diğeri muhacir olanlar, kalan yaklaşık %3 kadar kısmını da köye dışarıdan gerek göç yoluyla gerekse evlilik vasıtasıyla gelenler oluşturmaktadır.[8]

Yazla (muhacir) ve Yerli (manav) Mahallesi olmak üzere iki mahalleden teşekkül eden Ovaköy'ün hane sayısı yaklaşık olarak 650 civarındadır.[9] 250 adet anket formunu, iki mahallede de, her on haneden birine anket isabet edecek şekilde verdik. Anket verdiğimiz hanelerde yaşayan 15 yaş ve üzerinde olanlardan anket formunu doldurmasını istedik. Ancak anket formlarından 40 adeti gerek bir kısmının geri alınamamasından, gerekse bir kısmının güvenilir ve geçerliliği açısından bilimsel katkı sağlamayacağı kanaatine vardığımızdan dolayı değerlendirme dışı kalmıştır. Bundan dolayı araştırmamızın örneklemi 210 kişiden oluşmaktadır.

E. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

"En genel manada bir amaca ulaşmak için izlenen en kısa yol"[10] demek olan yöntem, bilimsel olarak belli bir sonuca ulaşmak ve düzenli bilgi edinmek üzere bir plana göre izlenen yol ve usuldür. Oldukça çeşitli araştırma yöntemleri olan Sosyoloji'de farklı yöntemlerin bir araya gelmesi her zaman mümkündür. Araştırmacıya ve araştırma konusuna göre her zaman farklı yöntemler ve teknikler kullanılabilir.

Biz de, araştırma konumuzun en güzel ve en verimli bir şekilde alan araştırması yöntemiyle araştırılıp incelenebileceğine karar verdik.

Ayrıca bu çalışmamızda, araştırmanın teorik kısmıyla alakalı olarak ilgili kaynaklar üzerinde metin taraması yaptık ve uygulamalı kısmıyla ilgili olarak da katılımcı gözlem, anket ve mülakat tekniğinden yararlandık. Anket uyguladıktan sonra ankete katılan deneklere ilişkin bağımsız değişkenler için frekans tabloları düzenlenmiş, daha sonra bağımsız değişkenler ile bağımlı değişkenler arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesi amacıyla karşılaştırma tabloları

[8] Ramazan Ülker, 1960 Doğumlu, Ovaköy Muhtarı, Ovaköy – Balıkesir, 01.04.2008.
[9] Ramazan Ülker, 1960 Doğumlu, Ovaköy Muhtarı, Ovaköy – Balıkesir, 01.04.2008.
[10] Mehmet Ali Kirman, a.g.e., s. 253.

alınmıştır. Bu çerçevede elde ettiğimiz veriler, Din Sosyolojisi teorileri çerçevesinde ortaya konulmaya çalışılacak, tespit ettiğimiz hipotezler test edilecek ve değerlendirmelerde bulunulacaktır.

F. VARSAYIMLAR

Aynı dine ve ırka sahip olsalar da, toplumlar arasında kültürel farklılıklar mevcuttur. Yerleşik bir toplumun yanına göç yoluyla aynı ırk ve dine mensup bir başka toplumun gelip yerleşmesi ve bu toplumların birlikte yaşamaya başlamaları kültürel açıdan etkileşimi kaçınılmaz kılmaktadır. Bu etkileşimin hız kazanmasında din kurumunun rolü ve etkisi yadsınamaz. İlk insanla birlikte başlayan din kurumu, her çağda ve her toplumda varlığını, değişen ve gelişen şartlara göre, az veya çok hissettire gelmiştir. Araştırma alanımız olan Ovaköy halkında din kurumunun etki alanını cinsiyet, yaş, eğitim ve ekonomik durum gibi faktörler etkilemektedir. Bu yüzden toplum içinde din, kendine farklı derecelerde yer bulmaktadır. Bu çerçevede varsayımlarımız aşağıda sıralanmaktadır.

1. Farklı sosyo-kültürel özelliklerine rağmen küçük yerleşke birimi köyde yaşama ve aynı dini gruba mensup olma durumu manav ve muhacirlerin sosyal ve kültürel açıdan yakınlaşıp kaynaşmalarında etkilidir.

2. Farklı sosyal gruba mensup olma durumu ile ibadete bağlılık ve dindarlık seviyesi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

3. Kadınların erkeklere oranla ibadetlerini yerine getirmeye daha çok özen gösterdiği varsayılmaktadır.

4. Yaş değişkeni ile ibadetleri yerine getirme sıklığı arasında doğru bir orantı vardır. Yaş ilerledikçe ibadetleri yerine getirme sıklığı artar.

5. Yerleşim yeri ile gelişim ve değişime açık olma arasında olumlu bir ilişki söz konusudur. Bu durum özellikle il merkezindeki eğitim imkânlarından istifade etme ve düzenli bir işte çalışma konularında kendini gösterir.

BİRİNCİ BÖLÜM

OVAKÖY HAKKINDA GENEL BİLGİLER

A. TARİHÇESİ

Köyün kuruluş tarihi 1522'dir.[1] Köyün yerli halkı kendilerini "manav" olarak adlandırmakla birlikte Doğancı[2] (ya da Doğanlar) cemaatine mensupturlar.

Manav: 1862 yılındaki zorunlu iskândan önce yerleşik hayata geçmiş Türkler'e Osmanlı Devleti'nin vermiş olduğu genel isimdir.[3] Manavlar Balkanlar'dan göç etmiş, genellikle Marmara Bölgesi'nde yaşayan bir topluluktur.

Köye ait en eski bilgiler, 1530 tarihli tahrir defteridir. Köy, bu defterde eski adı olan Atanos ismiyle anılmaktadır. Bu defterdeki kayıtlara göre köyün bu tarihlerde 29 hane olduğu bilinmektedir.[4] 1530 yılı tahrir defterine göre Balıkesir il merkezinde ise 21 Türk ve bir Yahudi mahallesi bulunuyordu. Bu tarihte şehrin nüfusu da 4500–5000 civarında tahmin edilmektedir. 50–60 kişilik bir Yahudi topluluğunun bulunduğu şehirde hiç hıristiyan yoktu.[5]

Balıkesir köylerine ait temettüat kayıtlarını incelediğimizde, imamlardan başka bazı köylerde hatipler de bulunmaktadır. Hatipler, dini bilgi yönünden imamlardan daha ileri seviyedeki kişilerdir ve sadece Cuma namazını kıldırmakla görevlidirler. Bu yönüyle, bir köyde hatibin varlığı, o köyde Cuma namazının kılındığını, dolayısıyla da o köyün büyük bir köy olduğunu göstermektedir. Buna göre 1840 yılı Balıkesir merkez köyleri temettuatında verilen bilgilere göre Ovaköy, Cuma namazı kılınan köylerdendir. 1840 yılı

[1] Aydın Ayhan, *Balıkesir ve Çevresinde Yörükler, Çepniler ve Muhacirler,* Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı Yay., Balıkesir 1999, s. 65.
[2] A.y.
[3] Mutlu Aslan, *1840 (H.1256) Tarihli Temettu'at Defterine Göre Hüdâvendigâr Eyaleti Balıkesir Sancağı Merkez Kazasına Bağlı Ovaköy (Atanos), Halalca, Balıklı (Mendehore) ve Çayırhisar Köylerinin İktisâdî ve İctimâî Durumu,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya 2007, s.25.
[4] Mutlu Aslan, a.g.t., s. 25.
[5] Mücteba İlgürel, "Balıkesir", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,* C.5, TDV Yay., İstanbul 1992, ss. 12-13.

temettuat defteri verilerine göre köyde 57 hane bulunmaktadır ve köyün tahmini nüfusu 285 kişidir.[6]

Ovaköy, 1877-1878'deki 93 harbi olarak da bilinen Osmanlı-Rus harbini müteakip bugün Bulgaristan sınırlarında kalmış olan, o zamanın ifadesiyle, Edirne vilayeti Hasköy sancağı Yazla köyünden göç almıştır. Köye olan bu göçler neticesinde bir anda köyün nüfusu artmış ve köy iki mahalleden oluşmuştur.[7] Halen bugün de köy iki mahalleden; Yazla (muhacir) Mahallesi ve Yerli (manav) Mahallesinden oluşmaktadır. Muhacirlerin Bulgaristan'daki yerleşim yerlerinin adı olan Yazla, Ovaköy'de ikamet ettikleri mahallede isim olarak kullanılmaktadır.

Günümüz Ovaköy'ünde ikamet etmekte olan muhacirlerin, Manisa ve çevresinde hüküm süren Saruhanoğulları Beyliği sınırları içinde yer alan Akhisar dolaylarında yaşarlarken Osmanlı padişahı I. Murat zamanında Edirne fethedilip başkent olunca, fethedilen yerlerin Türkleştirilmesi kapsamında Trakya'ya yerleştirildikleri söylenmektedir.[8]

Muhacirlerin Ovaköy'e göçü şu şekilde gerçekleşmiştir: 1877-1878'de Osmanlı-Rus savaşı patlak verince Bulgarların çeşitli baskılarına maruz kalan Türkler'den olan Yazla köyünde ikamet eden muhacirler Edirne'ye gelmişlerdir. 7–8 yıl kadar Edirne dolaylarında kaldıktan sonra tekrar Yazla köyüne geri dönmüşlerdir. Ancak Bulgar baskılarının dayanılmaz bir noktaya ulaşması üzerine muhacirler Yazla köyünden göç etmişlerdir. Muhacirler, İstanbul Yeşilköy dolaylarına gelince aralarından 6 kişilik bir grup öncü olarak, kendilerine uygun bir yerleşim yeri bulmak için Balıkesir'e kadar gelmiştir. Balıkesir'de yaptıkları araştırma-soruşturma sonucu bir Rum'dan Atanos'un Çiftliği diye anılan çiftliği satın almışlardır. Bunun üzerine, İstanbul Yeşilköy dolaylarında bulunan muhacir kafilesi, Balıkesir'de satın aldıkları Atanos Çiftliği'nin bulunduğu köye doğru yola çıkmışlardır. Yolda muhacirler arasında çıkan anlaşmazlıktan dolayı 40–50 kişilik bir grup kafileden ayrılmış ve bugünkü adıyla Küçük Yenice Köyü'nü (eski adı Mandıra) oluşturmuşlardır. Diğerleri de bugünkü adıyla Ovaköy olarak anılan köye 60 hane olarak yerleşmiş ve Yazla (muhacir) Mahallesini oluşturmuşlardır. 1885'deki göçten sonra zaman zaman aynı yerden Ovaköy'e çok küçük çaplı göçler olmuştur. Ovaköy'e en son göç 1950'de Bulgaristan Deliorman'dan 10 hane

[6] İsmail Arslan, "XIX. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda İmamlar, Muhtarlar Ve Köylüler: Balıkesir Örneği", *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Yıl 8 S.13, Bursa 2007, ss. 242-243; Mutlu Aslan, a.g.t., ss. 25,31.

[7] Hasan Özdemir, 1925 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 15.04.2008; İzzet Akyıldız, 1932 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 15.04.2008.

[8] Hüsamettin Umutlu, 1952 Doğumlu, Ovaköy Eski Muhtarı, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008; Murat Başaran, 1936 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008; Yüksel İslimye, 1937 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008; Necati Akçay, 1936 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008.

olarak gerçekleşmiştir. Bunlar, devletin kendilerine tahsis ettiği yerlere yerleşmişlerdir. Dolayısıyla bunların bir kısmı Yazla Mahallesine, bir kısmı da Yerli Mahallesine yerleşmişlerdir. Muhacirlerin göç ettiği tarih olan 1885'de köyün muhtarlığını Hacı Ali diye bir zâtın yaptığı söylenmektedir. Muhacirlerin göçünden sonra iki mahalleden oluşan köy, cumhuriyetin ilanına kadar iki muhtar tarafından idare edilmiştir. Aynı dönemde görev yapan son iki muhtar Yazla (muhacir) Mahallesinde Molla Raşit ve Yerli (manav) Mahallesinde Hacı Eyüp'tür.[9]

Köyün bilinen en eski adı Atanos'tur. Atanos ismi Rumca olup, bu ismin köyde geniş bir çiftliği bulunan Atanos isimli şahıstan geldiği rivayet edilmektedir.[10] Bu isim daha sonra halk arasında Atanaz olarak kullanılmıştır. Halen Atanaz ismini orta yaşın üzerindeki halk kullanmaktadır. Hatta köy halkından olmayan yine belirli yaştaki bazı kimseler, köyü yeni adıyla değil de, Atanaz ismini söyleyince hangi köyden bahsedildiğini anlıyorlar. Cumhuriyet döneminde yer adlarının Türkçeleştirilmesi kapsamında, Atanos veya Atanaz olarak da anılan köyün adı, Ovaköy olarak değiştirilmiştir.

B. COĞRAFİ DURUMU

Ovaköy, Balıkesir iline bağlı ve il merkezine 9 km. uzaklıkta bir köydür. Şehir merkezinin güney doğusunda, askeri havaalanının arkasında yer almaktadır. Halalca Köyü, Yakupköy, Atköy, Aslıhan Köyü komşu köylerdir.

Ovaköy, Üzümcü Çayı kenarında kurulmuş olup Balıkesir Ovası'nın merkezinde yer almaktadır. Yüzölçümü 1300 dekardır. Köyün iklimi, bozulmuş Akdeniz iklimi etki alanı içerisindedir. Tarım arazileri hem sulanabilir hem de oldukça verimlidir. Bu sebeple, köyün toprakları birçok zirai mahsulün yetişmesine imkân sağlamaktadır.

[9] Hüsamettin Umutlu, 1952 Doğumlu, Ovaköy Eski Muhtarı, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008; Murat Başaran, 1936 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008; Yüksel İslimye, 1937 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008; Necati Akçay, 1936 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008.
[10] Mutlu Aslan, a.g.t., s. 26.

BALIKESİR VALİLİĞİ MERKEZ İLÇE HİZMET HARİTASI

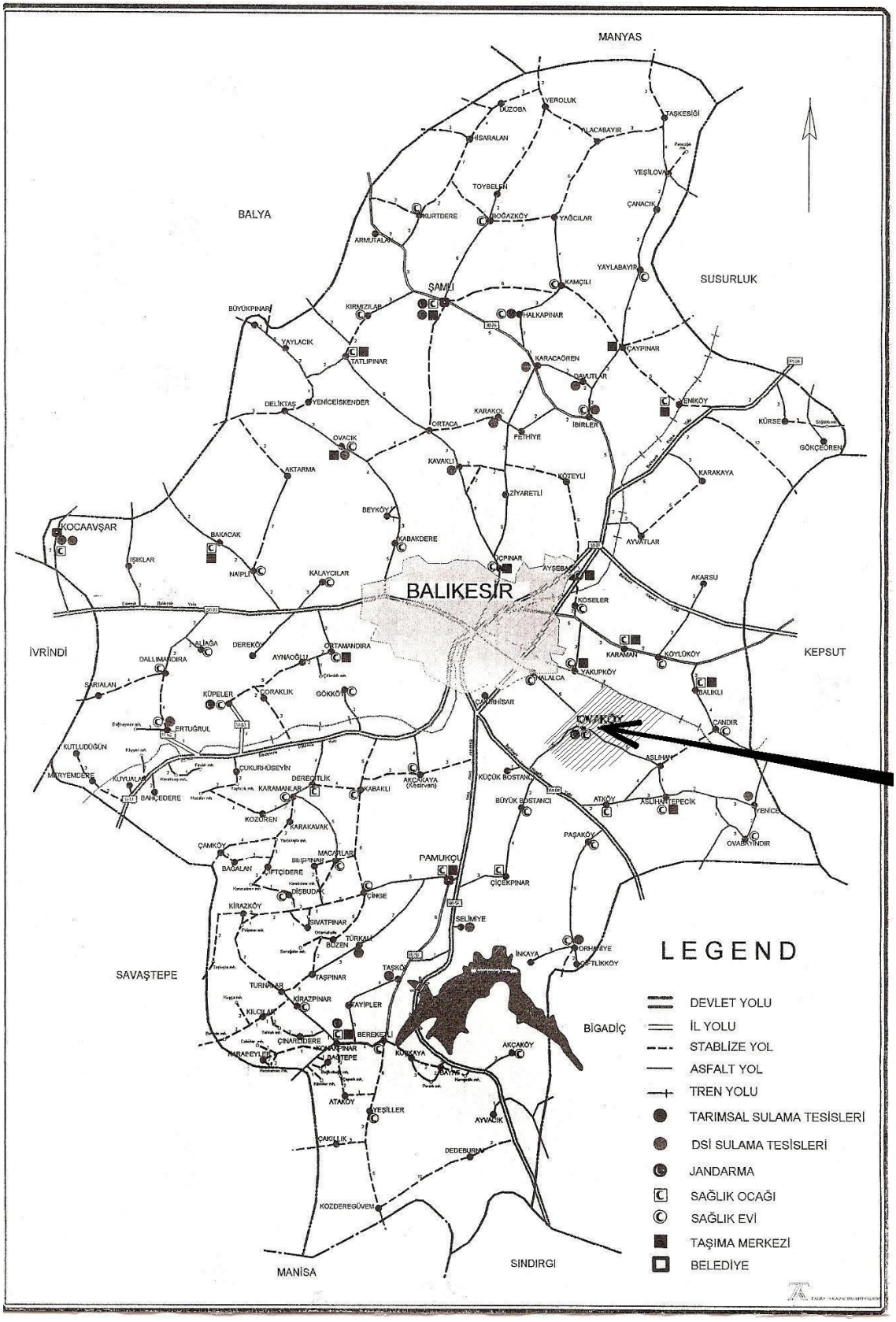

C. EKONOMİK YAPISI

Genellikle tarım, büyükbaş ve küçükbaş hayvancılıkla geçim sağlanmaktadır. Köyün şehir merkezine 9 km. mesafede olması ve ulaşımın da çok kolay olmasından dolayı şehir merkezinde farklı işlerde çalışanlar da bulunmaktadır.

Tarımda genellikle sanayi domatesi, kırmızı biber ve silajlık mısır yetiştirilmektedir. Köyde 3000'den fazla büyükbaş, 2000'e yakın da küçükbaş hayvan bulunmaktadır.[11]

Ovaköy'de son yıllarda modern meyvecilik de yapılmaya başlanmıştır. Kiraz ve yeşil elma oldukça geniş bir arazide yetiştirilmektedir.

Köy hudutları içerisinde iki adet salça fabrikası bulunmaktadır. Bu salça fabrikalarının ikisi de 2007 yılına kadar faal durumdaydı. Şu an salça fabrikalarının biri faal durumdadır. Bu salça fabrikaları yaz mevsiminde mevsimlik işçi çalıştırmaktadır.

D. DEMOGRAFİK YAPISI

Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi (ADNKS) 2007 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre Ovaköy'ün nüfusu 802'si erkek, 799'u kadın olmak üzere toplam 1601'dir.[12]

Ovaköy hem bereketli, hem de sulanabilir bir ovada kurulduğundan ve hem de il merkezine olan yakınlığından dolayı nüfus kaybına uğramamaktadır. Köyde halkın bir kısmı şehirde çalışarak geçimini sağlamaktadır. Ancak belirttiğimiz gibi, köyün şehir merkezine olan yakınlığı ve ulaşımın kolaylığından dolayı, köy pek fazla göç vermemektedir. Şehir merkezine göç daha çok eğitim sebebiyle, bazı gençlerin çalışmak için göç etmesiyle ve bazı ailelerin şehir merkezinde de evlerinin olmasından dolayı zamanla çocuklarının şehir merkezine yerleşmesiyle olmaktadır.

Nüfusun çoğu tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Bir kısmı işçilik, memuriyet gibi düzenli bir işle, bir kısmı da emekli maaşıyla geçimini sürdürmektedir.

[11] Ramazan Ülker, 1960 Doğumlu, Ovaköy Muhtarı, Ovaköy - Balıkesir, 01.04.2008.
[12] http://www.tuik.gov.tr/ İl İl ADNKS Sonuçları, 25.07.2008.

E. KÜLTÜREL YAPISI

1. Sosyal ve Kültürel Hayat

Ovaköy, yaklaşık beş asırlık bir geçmişe sahip olan bir köydür. Ovaköy'ün yaklaşık son 130 yılı, manav ve muhacirlerin bir arada yaşadığı bir dönemdir. İki farklı grubun bir araya gelmesinin doğal sonucu olarak, manav ve muhacirler arasında karşılıklı kültürel etkileşimlerin olması muhakkaktır. Zaten bu iki sosyal grubun kültür dünyalarının çok farklı olduğu söylenemez. Muhacirler, Bulgaristan'a vaktiyle Anadolu'dan gittikleri için, Anadolu'dan götürdükleri kültürel yaşantılarını tekrar Anadolu'ya muhacir olarak döndüklerinde bulmuşlar, herhangi bir yabancılık çekmeden göç ettikleri yere kolaylıkla uyum sağlamışlardır. Ancak iki toplumun birbirini kabullenmesi biraz zaman almıştır. Bu kabullenme sürecinde, manav ve muhacirlerin arasında sosyal hayatın paylaşımı konusunda zaman zaman bazı problemler yaşansa da ilerleyen zaman zarfında iki toplum birlikte yaşadıkça aralarındaki uyumsuzluk ortadan kalkmış, günümüzde Ovaköy tek bir toplum haline gelmiştir. Manavlarla muhacirler birbirleriyle arkadaşlıklar ve dostluklar kurmakta, birbirleriyle iyi bir komşuluk ilişkileri sürdürmekte, birbirlerinin düğün, sünnet, mevlit, cenaze gibi merasimlerine katılarak hayatın hem güzelliklerini hem de acılarını birlikte paylaşmakta, her iki taraf da birbirlerinden kız alıp-vermekte kısacası, sosyal hayatın her alanında bu iki toplum tam bir bütünlük sağlamıştır. Bu iki sosyal grubun kaynaşıp bütünleşmelerinde, dinin çok önemli bir yeri vardır. Çünkü "din, çevre şartlarını ve kültürün diğer unsurlarını değiştiren ve onları mana etrafında bütünleşmeye sevk eden bir temel unsurdur."[13]

Muhacirlerin Ovaköy'e göç ettiği zamanlarda ve öncesinde manav erkeklerin kıyafetleri, geleneksel zeybek kıyafeti tarzındaydı. Manavların giydiği pantolon, zeybek kıyafetinde olduğu gibi şalvar tipli ve diz altından büzgülüydü. Muhacir erkekler ise, şalvarı andıran dökümlü pantolon giyerlerdi. Her iki sosyal grup da, yaygın olarak, deriden yapılmış tulumbacı diye isimlendirilen bağcıksız sade ayakkabı giyerlerdi. Hayvan gücüyle tarım yapılan yıllarda tarla işlerinde deriden yapılmış, ucu kayığı andıran sivrilikte, çepeçevre dizlere kadar bağcıkla bağlanan çarık giyerlerdi. Kış boyunca kullanılmadığı için kuruyan çarıklar, tarla işlerinde kullanılmak üzere giyileceği zaman su içine konulup yumuşatılırdı.

[13] Âmiran Kurtkan Bilgiseven, *Din Sosyolojisi,* Filiz Kitabevi, İst. 1985, s. 511.

Manav bayanlar başlarını üstten bağlarlar, altlarına entari ve şalvar giyerlerdi. Muhacir bayanlar ise başlarını siyah, beyaz, sarı ile turuncu gibi değişik renklerdeki üstlükleri, alnın iki yanından içe büktükten sonra soldan sağa çene altından dolaştırılıp sağ yanak elmacık kemiği hizasında yana kıstırıp örterlerdi. Altlarına entari ve şalvar giyerlerdi. Bunların üstüne ise, günümüzde halen yaz-kış giyilen, genellikle siyah saten kumaştan yapılan ferace (Ovaköy'deki yaygın ismi terlik) giyerlerdi. Zamanla ferace manavlar arasında da kullanılmaya başlanmıştır. Muhacir kadınlar başlarını kil, çamaşırlarını da kül (meşe odunundan elde edilen kül) kullanarak yıkarlardı. Tarlalara, muhacirler de manavlar da hem eskiden hem de günümüzde değişen ve gelişen şartlara göre aynı ürünleri aynı araç-gereçleri kullanarak ekip-biçmişlerdir. Yakın zamana kadar manavlar daha çok bulgur ve hamur işlerine ağırlık verirlerken, muhacirler ise sebzeli yemeklere ağırlık veriyorlardı. Muhacirler sıvada ve kireç sürmede manavları etkilemiş, bunun sonucu olarak manavlar da evlerini samanla yoğrulmuş toprakla sıvamış ve üzerine kireç sürmüşlerdir.[14]

Kurtuluş Savaşı'na kadar manavlar, her hafta Cuma namazından çıkınca toplanıp cirit oynarlardı. Muhacirler de manavları izlemeye giderlerdi. Muhacirler manavların bu geleneksel etkinliklerinden esinlenerek her hafta Cuma namazından çıkınca dedelerinden gördükleri güreş etkinliklerini başlatmışlardır. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra ise 1970'e kadar düğünlerde düğünün son gününde öğleden önce cirit oynanır, öğleden sonra ise güreş müsabakaları yapılırdı. Ovaköy halkı güreş etkinliklerini köy ortamıyla sınırlandırmayıp, tarihi Kırkpınar ve Kurtdereli güreşlerini yakından izlemiş ve her iki mahalle halkı da yetiştirdiği pehlivanlarla bu güreşlere katılmışlardır. Tarihi Kırkpınar güreşlerine katılan Ovaköy pehlivanlarından Eyüp ASLAN başaltı derecesine kadar ulaşmıştır. Bu güreşlere katılan diğer pehlivanlardan bazılarını anmak gerekirse şu isimleri sıralayabiliriz: İmam Ahmet (AY), Sadık AYYILDIZ, Abdullah ÖZDEMİR, Nevzat COŞKUN, Ali YILDIZ, Ümit ERDEM.[15]

Ovaköy'ün sosyal hayatında değinilmesi gereken bir husus da, özellikle 1950'li yıllarda hasetlik, dedikodu, iftira, mala-mülke verilen zarar-ziyan, bir kıza iki kişinin talip olması, alkol gibi nedenlerle başlayıp 1960 ile 1980 yılları arasında yoğunluk kazanan kan

[14] Hüsamettin Umutlu, 1952 Doğumlu, Ovaköy Eski Muhtarı, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008; Murat Başaran, 1936 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008; Yüksel İslimye, 1937 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008; Necati Akçay, 1936 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008; Ahmet Aydın, 1944 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008; Şefiye Aydın, 1924 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008.

[15] Hüsamettin Umutlu, 1952 Doğumlu, Ovaköy Eski Muhtarı, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008; Murat Başaran, 1936 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008; Yüksel İslimye, 1937 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008; Necati Akçay, 1936 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008; Ahmet Aydın, 1944 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008.

davalarıdır. Görüldüğü gibi, kan davalarının sebepleri arasında muhacirlik ve manavlık gibi farklı sosyal gruba mensup olmak yoktur. Ovaköy'de 1960'lı yıllarda yoğunluk kazanan ilkokul sonrası ortaöğretim ve yüksek tahsile yöneliş, kısa zamanda köydeki sosyal hayata çok olumlu katkılar yapmış ve 1980'den sonra kan davalarının sona ermesinde büyük rol oynamıştır.[16]

Ovaköy'ün ekonomik ve sosyal hayatında özel bir yeri olan suyla çalışan un değirmeni ve hemen onun yanında bulunan ve buhar gücüyle çalıştırılan çırçır makinesi (pamuğu çekirdeğinden ayırma makinesi) Ovaköy ve çevresinde çok önemli bir işleve sahipti. Özellikle değirmen, çevre köylerle birlikte şehir merkezindeki halkın un ihtiyacını önemli oranda karşılar konumdaydı. Değirmenin ne zaman faaliyete geçtiği kesin olarak bilinmemekle birlikte değirmen, 1960'lı yılların başına kadar çalıştırılmıştır.[17]

Ovaköy halkında yardımlaşma yaygındır. Bayanlar tarhana, bulgur, yufka, günhamuru (erişte), kuskus, nişasta, çeşitli turşu ve reçel gibi kışlık erzak hazırlamada birbirlerine yardım ederler. Bir veya birkaç bayan nohut ekmeği için maya tutar ve hemen hemen bütün komşular o maya ile bayram ekmeklerini yaparlar. Ev temizliklerinde ev sahibi rahatsız, küçük çocuklu veya ihtiyar ise birkaç komşu bir araya gelir, o evin temizliğine yardımcı olurlar. Günümüzde bu azalmakla beraber, fırınlarda ekmek yapıldığı zaman, pişen ekmeğin kokusu yakın komşulara yayıldığı düşüncesiyle mutlaka komşulara da birer ekmek verilir.

Her türlü düğün-dernek hazırlıklarında akraba, dost ve komşular beraber hareket eder, gelen misafirler ağırlanır, gerekirse komşu evlerde istirahat ettirilir. Düğün ve mevlitler için köy kâhyası minarelerden komşuları (bütün köy halkını) düğün sahibi adına (tellal bağırarak) davet eder.

Ovaköy halkı ekim-dikim, çapa, hasat ve harman işlerinde birbirlerine yardımcı olurlardı. Özellikle 1960-1970'li yıllarda dövenle sürülen harmanlar çok muhabbetli olurdu. Herkes harmanını köy kenarındaki harmanlık denilen çayırda yapardı. Güneşin sıcaklığından korunmak için söğüt dallarından çardaklar yapılırdı. Harman işi 30–40 gün sürdüğü için hayvanlar için de ayrı çardaklar yapılırdı. Sabahın seherinde saplar imece usulüyle harmana getirilip dağıtılır, öküz veya atların çektiği dövenlerle sürülürdü. Toplayıp tınaz yapma zamanı geldiğinde, komşulardan tırmığını, yabasını, süpürgesini alan gelir, iki-

[16] Ahmet Aydın, 1944 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 08.12.2008; Süreyya Çanakcı, 1947 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 08.12.2008.

[17] Hüsamettin Umutlu, 1952 Doğumlu, Ovaköy Eski Muhtarı, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008; Murat Başaran, 1936 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008; Yüksel İslimye, 1937 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008; Necati Akçay, 1936 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008; Ahmet Aydın, 1944 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008.

üç kişinin yarım günde yapacağı işi çok kısa bir zamanda yaparlardı. Birisi harmanını aktarırken veya savururken, komşusu çardağında yatmaz, yatarsa ayıp kabul edilirdi. Samanların eve getirilmesi, ekmeklik buğdayların yıkanıp ambarlara taşınması yine imece usulüyle yapılırdı. Ekim-dikim ve çapa işlerinde değişik yapmak (karşılıklı birbirine yardım etmek) adet idi. Büyük işletmeler dışarıdan işçi getirirlerdi.[18]

Ovaköy'de yakın zamana kadar devam eden fakat son yıllarda terk edilen bir gelenek de şöyle idi: Her sene Mayıs-Haziran aylarında bayanlar aralarında un, yağ, peynir vs. toplar köyün işlek bir caddesinde bir araya gelirler, yufka yazılıp pişirilir, arasına yağ veya peynir koyarak (adına bezdirme veya ikizli denir) gelen geçen herkese ikram edilir, daha sonra herkes (çoluk-çocuk) beraberce Ovaköy-Halalca yolu üzerindeki Kümbet Dede'ye (rivayete göre Zağnos Paşa'nın eşi Fatih Sultan Mehmet'in kızıdır) ilahiler, tekbirler ve dualar ile gidilir, yol üzerindeki dereden (Üzümcü Çayı'ndan) geçerken annenin ilk çocuğu ıslatılır, suya bastırılırdı. Okumaları ve duaları genelde mahallenin hafız teyzesi yaptırırdı. Cümlesi tamamlanınca elindeki çomağı havaya kaldırır, oradakiler de avuçları yere dönük olarak hep bir ağızdan " âmin " diye bağırırlardı. Bu sosyal etkinliklerde bulutlar yükselirdi, yağmurun yağdığı veya çiselediği de görülürdü.[19]

Ovaköy'de büyük bir coşkuyla kutlanan dini bayramlarımız (Ramazan ve Kurban) için günlerce önceden hazırlıklara başlanır, evlere boya-badana yapılır, bahçeler temizlenip düzenlenir, baklavalar ve bayram ekmekleri yapılır, çoluk-çocuğa bayram giysileri alınır. Köyün çocukları dâhil hemen hemen bütün erkekleri bayram namazına gider, namazdan sonra bütün cemaat beraberce köy mezarlığına giderler, önce bütün cemaat birbirleriyle bayramlaşır, Kur'an-ı Kerim okunur, dualar edilir, mezarlar ziyaret edilir sonra herkes evlerine dağılırlar. Bayram boyunca komşular, dostlar ve akrabalar birbirlerine bayram ziyaretleri yaparlar. Genelde dini bayramlar ve 6 Mayıs hıdrellez günü sütçüler sütleri toplamaz, köy halkı da sütlerini ineği olmayan komşularına dağıtırlar, böylece aralarında samimiyet oluşur. [20]

Ovaköy'de eskiden Ramazan bayramında 3 gün, Kurban bayramında 4 gün ve hıdrellez günü olmak üzere 1970'li yıllara kadar süren bayram etkinlikleri yapılırdı. Bayram yeri diye

[18] Süreyya Çanakcı, 1947 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 19.08.2007; Ahmet Aydın, 1944 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 06.05.2007; Şadi Yıldız, 1947 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 30.04.2008.
[19] Süreyya Çanakcı, 1947 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 19.08.2007; Şadi Yıldız, 1947 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 30.04.2008.
[20] Süreyya Çanakcı, 1947 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 19.08.2007.

tabir edilen yerde genç kızlar ve erkekler toplanırlardı. Burada çeşitli eğlenceler tertip edilirdi. Ağırlıklı olarak yapılan etkinlik:

8'er 10'ar kişilik iki kız grubu kol kola girmiş vaziyette karşılıklı olarak dizilirlerdi. Dizilmiş olan kızlar grubu sırayla birbirlerine doğru mani söyleyerek uygun adımla 4–5 adım yürür, tekrar aynı miktar uygun adımla mani söyleyerek geri gider ve başladığı maniyi böylece tamamlardı. Bu sırada karşıdaki grup bunları izler ve bekler, sıra kendi grubuna gelince aynı işlemi yeni bir maniyle karşılık vererek devam ettirirdi. Maniler bu etkinliğe özel olan melodisiyle söylenirken manilerin 1. ve 3. mısralarından sonra "gel mavilim gel" nakaratı, 2. ve 4. mısralarından sonra ise "sür şahinim sür" nakaratı grup tarafından hep birlikte söylenirdi. Bu, hayli uzunca süren, eğlenceli ve renkli bir yarıştı.[21] Bu etkinlikte yarıştırılan manilere örnek olarak şunları verebiliriz:

Kara kara kazanlar
Kara yazı yazanlar
Cennet yüzü görmesin
Aramızı bozanlar

Hanay evler yaptırdım
Bursa ustalarına
Doktor ilaç vermiyor
Sevda hastalarına

Sarı tütün sapları
Görelim hesapları
Yârim hasta olursa
Ben olayım hapları

Şu dağın arkasını
Kazma ile kazmışlar
Sevdiğimin kaşlarını
Kalem ile yazmışlar

Birmanlarım sekiz kat
Dördünü giy dördünü sat
Oğlan beni seversen
İki el tabanca at

Hoca ezan okuyor
Sesi beni yakıyor
Benim sevdiğim oğlan
Lise birde okuyor

[21] Ahmet Aydın, 1944 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 06.05.2007; Şefiye Aydın, 1924 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 22.06.2008.

Bahçelerde börülce
Oynar gelin görümce
Oynasınlar bakalım
Bir araya gelince
İn dereye dereye
Belki taşlık bulursun
Çalışma orta boylum
Sen babana kul musun[22]

Ovaköy'de, milli bayramlarımızda da aynı coşku görülür. İlköğretim öğrencileri öğretmenleri nezaretinde bando eşliğinde köyün ana caddelerinde marşlar söyleyerek geçerler, tören alanına hemen hemen bütün köy halkı toplanır, sosyal etkinliklerden sonra köy muhtarı tarafından çikolata, şeker veya lokum ikram edilir.

Nişan, düğün ve cenaze gibi merasimlerde geleneksel usuller görülebilmektedir. Ancak bu geleneksel usullerin bir kısmı tamamen kalkmış, bir kısmı değişikliğe uğramış ve bir kısmı da aynen devam ettirilmektedir.

Evlenme ve sünnet düğünlerinde köy halkı düğün sahiplerini ("düğün elle, harman yelle" anlayışıyla) yalnız bırakmaz, mutluluklarını paylaşırlar. Gelenler hal-i vaktine göre mutlaka bir hediye götürürler.

Genelde evlenme düğünleri Perşembeden başlar, akşam bayanlar damat evinde eğlenir, Cuma akşamüzeri istenilirse davullar gelir, o akşam gelin ve damadın evinde davul çalarlar, köy meydanı veya kahvehanelerde oyun havaları çalarlar. Bayanlar yine kendi aralarında eğlenirler. Cumartesi günü damat evinde davullar eşliğinde köyün gençlerince keşkekler dövülür, herkese ikram edilir ve evlere dağıtılır. Cumartesi akşamı köy meydanı veya Balıkesir'deki bir düğün salonunda eğlence yapılır, takılar takılır. Pazar günü öğleden sonra dualar ve tekbirler ile gelin almaya gidilir, gelin evinde akrabaları geline ellerini öptürürler ve hediyelerini verirler sonra yine damat evinde de akrabalar el öptürerek hediyelerini verirler. Damat, Pazar akşamı yatsı namazından sonra cemaat eşliğinde tekbirler ile eve götürülür, imamın duasından sonra damat babasının ve imamın elini öper, sağdıçlarının yumruklamaları arasında gerdek odasına gönderilir. Burada cemaate şerbetler veya lokumlar ikram edilir. Böylece düğün töreni tamamlanmış olur.[23]

Sünnet düğünlerine gelince: Bu törenlerde genelde Cumartesi akşamı kadınlar düğün evinde kendi aralarında eğlenirler, sünnet çocuğuna kına yakarlar, çocuğun kınalı eline herkes

[22] Şefiye Aydın, 1924 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 22.06.2008.
[23] Sami Karaman, 1938 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 12.03.2008; Süreyya Çanakcı, 1947 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 19.08.2007.

tarafından para koyulur. Pazar günü mevlitler okunur, misafirlere yemek ikram edilir (sünnet mevlitlerinin baş yemeği tirittir). Yemekten sonra burada da sünnet çocuğuna çeşitli hediyeler takılır. Sünnetçi gelince tekbirlerle çocuk sünnet edilir. Bu esnada içerisine para konmuş mendile sarılı bir elma atılır. Orada olanlar arasında elmayı kapmak için bir izdiham meydana gelir. Misafirler sünnet olan çocuğun ebeveynini tebrik ederek evden ayrılırlar ve tören sona ermiş olur.[24] Yakın zamana kadar sünnetlerde, sünnet çocuğu davullar eşliğinde atın üzerinde kalabalık bir toplulukla beraber akrabaları dolaşırdı. Akrabalar da gelenlere şerbet ikram ederlerdi.[25]

Ovaköy'de günümüze kadar ulaşmayan, 1965'li yıllara kadar devam etmiş olan bir başka kültürel etkinlik de, her yıl 10 Eylül'de başlayıp 1 hafta boyunca süren panayır tertip edilmesiydi. Bu panayırda hayvan ticaretinin yanı sıra çeşitli eşyaların satıldığı sergiler açılır, söğüt dallarıyla gölgelendirilmiş çardaklarda çayhaneler oluşturulur, çadır tiyatrosu kurulup çeşitli gösteriler yapılır, çocuklar için de atlıkarınca tarzında eğlence yerleri kurulurdu. [26]

Son dönemlerde hızla gelişen ve değişen dünyada Ovaköy de bu değişimden nasibini almıştır. İl merkezine olan yakınlık, Ovaköy'ün kültürünün şehir kültürüne daha kolay bir şekilde adapte olmasını sağlamaktadır.

Ovaköy'deki eski yapım evler genel olarak kerpiçtendir. Son yıllarda yapılan evler ise betonarmedir. Ancak evlerin hemen hemen tamamı bahçelidir.

Köyde çok sayıda kahvehane bulunmaktadır. Ayrıca köyde jandarma karakolu da mevcuttur.

Ovaköy'de okuma-yazma bilmeyenlerin oranı yok denecek kadar azdır. Ovaköy'de 9 derslikli ve 1 bilgi teknolojisi sınıfı olan bir ilköğretim okulu vardır. Okul, eğitim faaliyetlerini çok uzun zamandan beri sürdürmektedir. Ovaköy'de eğitim faaliyetleri ilk defa 1914 yılında üç sınıf olarak evlerde başlamıştır. Bu durum 24 yıl devam etmiştir. 1938 yılından itibaren 5 yıllık olarak muhtarlık odasında 60 öğrenci ile öğretime devam edilmiştir. 1941–1942 öğretim yılında muhtarlık odası yeterli olmadığından şimdiki eski okul, köy halkı tarafından yapılmıştır. 1968'de devlet tarafından 5 derslikli okul yapılarak 1969 yılında hizmete girmiştir. 1976 yılında B blok binası ortaokul olarak eğitime başlamıştır. 1990–1991 öğretim yılından itibaren ilköğretim okulu olarak eğitim devam etmektedir. 1998–1999 öğretim yılından itibaren Ovaköy'e komşu olan Aslıhan Köyü'nden gelen öğrenciler de

[24] Şadi Yıldız, 1947 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 30.04.2008.
[25] Ahmet Aydın, 1944 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 08.12.2008.
[26] Ahmet Aydın, 1944 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 06.05.2007.

okulun ikinci kademesinde taşımalı olarak, Ovaköy'de eğitim-öğretimlerine devam etmektedirler. Okulun binaları 660m², bahçesi 1755m²'dir. Halen okulda 1 müdür, 1 müdür yardımcısı ve 13 öğretmenle (1 adet ana-sınıfı öğretmeni, 7 adet branş öğretmeni, 5 adet sınıf öğretmeni); 25'i Aslıhan Köyü'nden taşımalı sistemle gelenler olmak üzere toplam 193 öğrenciyle 2008–2009 yılında eğitim-öğretim devam etmektedir. Ovaköy'de yaklaşık 50 kadar öğrenci de il merkezinde lise eğitimlerine devam etmektedir.[27] Ovaköy'de eğitime önem verilmektedir. Köyün bünyesinden çok sayıda bilim adamı çıkması, değişik mesleklerde önemli vazifeler yapan kişilerin toplumumuza kazandırılması Ovaköylüler'in okumaya verdiği önemi ispatlamaktadır.

2. Dini Hayat

a) Din Eğitimi

Ovaköy'de dini konularda halka öncülük eden tarihi şahıslar bulunmaktadır. 1900'lü yıllarda bir Molla Şaban'ı, bir İmam Halit'i, 1930'lu yıllarda bir Molla Raşit'i, 1940'lı yıllarda da Molla Ömer'i bu şahıslar arasında görmek mümkündür. Onlar yaşadıkları dönemlerde köy halkına gerek dini konuların öğretilmesinde, gerekse dini mevzularda ortaya çıkan sorunların çözülmesinde önemli gayretler sarf etmişler onlara yol göstermişlerdir.

Molla Şaban (1850–1935) beraberindekilerle birlikte Ovaköy'e göç ettiğinde İmam-Hatiplik görevini ifa edecek bilgi, beceri ve donanıma sahip bir şahsiyet olarak Yerli Mahallesindeki camide İmam-Hatiplik yapmaya başlamıştır. Müteakip yıllarda Ovaköy'e göç edip yerleşen muhacirlerin oluşturduğu mahallede Molla Şaban'ın öncülüğünde ahşap minareli bir cami inşa edilmiştir. Molla Şaban yapılan bu yeni camide görevine 1885–1920 yılları arasında devam etmiştir. Cami görevinin yanında köydeki eğitim ve öğretim işlerini de Molla Şaban yürütmüştür. Molla Şaban, 1920'den vefat ettiği tarih olan 1935 yılına kadar ise eğitim ve öğretim hizmetini evinde talep edenlere vermiştir.[28]

Tamamen ahşap minareli olarak inşa edilen Yazla Mahallesindeki ilk cami, 1943 yılında o zaman köyün muhtarı olan Molla Hasan'ın (1904–1983) öncülüğünde köy halkının yardım

[27] Necmettin Işık, Ovaköy İlköğretim Okulu Müdürü, Ovaköy - Balıkesir, 22.09.2008; İlyas Topal, Ovaköy İlköğretim Okulu Müdür Yardımcısı, Ovaköy - Balıkesir, 22.09.2008.

[28] Ahmet Aydın, 1944 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 06.05.2007; Şakir Ayyıldız, 1918 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 15.04.2008; Hasan Özdemir, 1925 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 15.04.2008.

ve katkılarıyla büyük ölçüde yenibaştan ve taş minareli olarak bugünkü haliyle inşa edilmiştir.[29]

Aslen Balıkesir'in merkeze bağlı Karabeyler Köyü'nden olan Molla Raşit (1875–1959), Balıkesir'in Aslıhantepecik Köyü'nde İmam-Hatiplik yaparken Molla Şaban'dan sonra bu görevini Ovaköy'de devam ettirmiştir. Molla Raşit de, Ovaköy'de köy halkına rehberlik yapmış ve Ovaköy'ün hâlâ hayırla yâd edilen dini önderlerindendir.[30]

Molla Ömer (1898–1971) Yazla Mahallesi Camii imam-hatibi iken, bütün sıkıntılara rağmen, çoluk-çocuk demeden kendisine gelen bütün halka Kur'an öğretmiş, onlara ahlâk dersleri vermiş, sevgi, saygı, hoşgörü ve sevecen davranışlarıyla örnek olmuştur. Ovaköy'deki cami görevinden sonra Balıkesir il merkezine göç eden Molla Ömer, Balıkesir'de de boş durmamış, vakit namazlarına cemaat olarak, özellikle Zağnos Paşa Camii'ne devam edip oranın cemaatiyle yakından ilgilenmiş, eski öğrencileriyle ilgisini kesmeyip devam ettirmiş, ömrünün sonuna kadar bu sahadaki gayretlerini sürdürmüş, hayatı boyunca hem Ovaköy'de hem de Balıkesir'de çevresine güzel bir örnek olmuştur. Gerek bu bilgileri almak için konuştuğumuz insanlar olsun ve gerekse kendisini hem Ovaköy'de hem de Balıkesir'de tanıyanlar olsun onu hep hayır dua, şükran ve hürmetle yâd etmektedirler.[31]

1947 yılında Balıkesir'e müezzin olarak gelip Kur'an-ı Kerim'i öğretmek için görevlendirilen Hafız Ahmet KARATOPRAK'ta okuyan manav mahallesinden Kara Kamil (YILDIRIM) kar-kış demeden, kâh yaya, kâh at sırtında Balıkesir'e gelerek Kur'an talim ediyor, güzel ve gür sesiyle okuduğu ezanlarla dikkat çekiyordu.[32] Onu Hikmet İSLİMYE, Zekai KARATEKE, Yusuf KARATEKE, Erol AYYILDIZ ve Nevzat AŞIK'lar takip ediyor. Erol AYYILDIZ ve Yusuf KARATEKE hafızlıklarını ikmal ediyor. Erol AYYILDIZ ve Nevzat AŞIK Ocak 1958'de açılan Balıkesir İmam-Hatip Okuluna devam ediyorlar. Yüksek İslâm Enstitüsü'nden mezun olduktan sonra ilmi çalışmalarına devam eden köyümüzün güzide evlatlarından Prof. Dr. Erol AYYILDIZ Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Arap Dili ve Edebiyatı öğretim üyesi olarak, Prof. Dr. Nevzat AŞIK ise Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Hadis Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Yukarıda ismini zikrettiğimiz Molla Ömer'in torunu olan Mehmet BAYYİĞİT,

[29] Ahmet Aydın, 1944 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 06.05.2007; Şakir Ayyıldız, 1918 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 15.04.2008; Hasan Özdemir, 1925 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 15.04.2008.

[30] Şakir Ayyıldız, 1918 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 15.04.2008; Hasan Özdemir, 1925 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 15.04.2008.

[31] Şakir Ayyıldız, 1918 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 15.04.2008; Hasan Özdemir, 1925 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 15.04.2008; Ahmet Aydın, 1944 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 06.05.2007; Süreyya Çanakcı, 1947 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 19.08.2007.

[32] İsmail Yıldırım, Kamil Yıldırım'ın Oğlu, Ovaköy - Balıkesir, 03.07.2008.

1974 yılında Balıkesir İmam-Hatip Lisesi'nden mezun olduktan sonra Atatürk Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesi'ni bitirmiş, Balıkesir'de öğretmenlik yaparken akademik çalışmalarına devam etmiş, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Din Sosyolojisi Bölümü'ne atanmıştır. Değerli Hocamız Prof. Dr. Mehmet BAYYİĞİT yukarıda zikrettiğimiz fakültede Din Sosyolojisi Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Bayanlar arasında din eğitimi, Kur'an öğretimi 1957 yılında Ovaköy'e gelen Konyalı Hoca adıyla maruf bir hanımefendinin teşvikiyle başlıyor. Köyden aldığı ilkokul mezunu kızları Balıkesir'e götürüyor, onları evinde barındırıyordu. Bunlardan ikisi hafız olarak, diğer ikisi de Kur'an okumasını öğrenerek köylerine dönmüşlerdi. Hafız olan kızlar, köyün diğer kızlarını okutup, birçok hafız yetiştirmişlerdir. Ovaköy ve Balıkesir'deki Kur'an kurslarında hafız olanların sayısı 10'u erkek, 60'ı bayan olmak üzere 70 rakamına ulaşmıştır.[33]

Bir ara köy gençlerinin birçoğu İmam-Hatip Lisesi'nde okumuş, onlardan 2 kişi Kur'an Kursu Öğreticisi, 6 kişi Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmeni olmuştur.

2008–2009 öğrenim yılı başı itibariyle Ovaköy'deki Kur'an Kursunda 15 öğrenci, Balıkesir İmam-Hatip Lisesi'nde 4 öğrenci, İlahiyat Fakültelerinde ise 2 öğrenci okumaktadır.[34]

Ovaköy'ün ışık insanlarının teşviki ve rehberliğinde başlayan din eğitimi ve öğretimi alanındaki okuma hareketleri, sadece o alanla sınırlı kalmayıp değişik branşlarda da pek çok değerli insanlar çıkarmıştır. Mesela İstanbul Üniversitesi İstanbul (Çapa) Tıp Fakültesi'nde öğretim üyesi olan Prof. Dr. Mehmet AŞIK, Akdeniz Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapan Yrd. Doç. Dr. Murad ÇANAKCI, Dr. Ramazan AKKUŞ, Dr. Halil Rifat ÇANAKCI, Resul AŞIK (merhum), Türk Standartları Enstitüsü Personel Daire Başkanı Mehmet BOZDEMİR, Emekli Jandarma Albay Hasan SAVAŞ gibi şu anda ismini anamadığımız pek çok değerli, bilgili ve donanımlı şahsiyeti memleket hizmetine kazandırmıştır.

b) Dini Yaşam

Köy halkı deyince tarım ve hayvancılık akla gelir. Köyde oturan kimse ya tarımla uğraşacak, ya hayvancılıkla ya da her ikisiyle birden iştigal edecektir. Tabii ki hangisiyle

[33] Süreyya Çanakcı, 1947 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 19.08.2007.
[34] Mehmet Dağdevir, Yazla Mahallesi Camii İmam-Hatibi, Ovaköy - Balıkesir, 15.08.2008.

uğraşırsa uğraşsın bu iş yoğun bir mesai demektir. Böyle olunca köydeki bu insanların çoğu namazlarını kılmalarına rağmen cemaate iştirak edememektedirler.

Ovaköy'de biri Yazla (muhacir) Mahallesinde, biri de Yerli (manav) Mahallesinde olmak üzere iki adet cami vardır.

Hac ibadeti yaygındır. Ekonomik durumları iyi olanların çoğunluğu bu görevlerini ifâ ederler. Fırsat buldukça da umre ziyareti yaparlar. Ovaköy halkı diğer malî ibadetler konusunda da dikkatlidirler. Sadaka, fıtır sadakası ve zekât vermede özellikle kadınların (muhtaç bayanlara yardım konusundaki) hassasiyeti göze çarpar.

Kurban ibadeti çok yaygındır. Hemen hemen herkes kurban keser. İmkânı el vermese bile çoluk-çocuğun üzülmemesi için kurban kesmeye özen gösterilir. Daha çok koyun kurban edilir. Son yıllarda büyük baş kurban kesmek de yaygınlaşmaktadır. [35]

[35] Bilal Aslan, Yerli Mahallesi Camii İmam-Hatibi, Ovaköy - Balıkesir, 15.08.2008.

İKİNCİ BÖLÜM

OVAKÖY'DE SOSYAL HAYATLA İLGİLİ BULGULAR

Araştırmamızın bu bölümünde, araştırma alanımız olan Ovaköy halkının sosyal hayatı hakkında bilgi vermeye çalışacağız.

Örneklemimiz hakkında cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, gelir durumu gibi konularda genel olarak bilgi sahibi olduktan sonra, örneklemimizin kitle iletişim araçlarıyla olan ilişkileri ve toplumsal ilişkilerini ele alacağız.

Bu bölümde ve III. bölümde gerekli gördüğümüz yerlerde, bizden önce farklı yerlerde yine aynı konuda yapılmış olan yayınlanmamış yüksek lisans tezleriyle karşılaştırma yapılacaktır.

A. ÖRNEKLEMİN GENEL ÖZELLİKLERİ

1. Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Göre Dağılım

Tablo 1: Cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Sayı	%
Kadın	91	43,3
Erkek	119	56,7
Toplam	210	100,0

Tabloda da görüldüğü gibi toplam 210 olan deneklerin %56,7'sini erkekler oluştururken, %43,3'ünü de kadınlar oluşturmaktadır. Tabloya göre, anketin örneklemi içerisinde yer alan kadınların büyük bir bölümü ankete katılmayı kabul ederek anket sorularını cevaplandırmışlardır.

Ovaköy'ün genel nüfusunun %50,1'i erkeklerden, %49,9'u da kadınlardan meydana gelmektedir.[1] Araştırmada kadınların ankete katılım oranının erkeklere göre daha düşük çıkmasının nedeni olarak bazı kadınların ankete katılmaya çekingen davranması, bazı kadınlardan da verilen anketin geri alınamaması gösterilebilir. Kadınların ankete katılım oranları yapılan çalışmanın gerçeği yansıtabilmesi açısından önemlidir. Çünkü erkek ve kadın sosyal hayatı birlikte medyana getiren unsurlardır.

Tablo 2: Yaş Gruplarına göre dağılım

Yaş grupları	Sayı	%
15-25 arası	42	20,0
26-40 arası	71	33,8
41-60 arası	73	34,8
61 ve yukarısı	24	11,4
Toplam	210	100,0

Yaş faktörünün de sosyal ve dini hayatın şekillenmesinde büyük etkisi olduğu düşünülerek, araştırmada farklı yaş gruplarına mensup olan kişilerin görüşlerine yer verilmiştir. Araştırmaya olgunlaşma, bağımsız davranabilme ve kişisel görüş sahibi olabilme durumu göz önünde bulundurularak 15 yaş ve üstündeki yaş grupları dâhil edilmiştir.

Buna göre örneklemi %20'lik bir oranla 15-25 yaş grubu, %33,8 ile 26-40 yaş grubu, %34,8 ile 41-60 yaş grubu ve %11,4 ile de 61 ve yukarısı yaş grubu meydana getirmektedir.

Tablo 2'ye göre ankete en yüksek katılım %34,8 ile 41–60 yaş grubu ve %33,8 ile 26–40 yaş grubu olurken; en düşük katılım da %11,4 ile 61 ve yukarısı yaş grubundan olmuştur.

Ovaköy'de ailelerin eskiye nazaran, özellikle son 10–15 yılda, daha az çocuk sahibi olma yolunu benimsedikleri söylenebilir. Bu da köydeki orta yaş grubunun artış göstermesine

[1] http://www.tuik.gov.tr/ İl İl ADNKS Sonuçları, 25.07.2008.

neden olmaktadır. Anketimizdeki yaş gruplarına bakıldığında da, katılımın en çok orta yaş grubundan olduğu görülmektedir.

2. Ailevî ve Medenî Durumlarına Göre Dağılım

Tablo 3: Mensup olunan sosyal gruplara göre dağılım

Mensup olunan sosyal grup	Sayı	%
Manav	70	33,3
Muhacir	98	46,7
Ana-babadan biri manav diğeri muhacir	33	15,7
Diğer	9	4,3
Toplam	210	100,0

Yapmış olduğumuz katılımcı gözlem ve mülakatlardan elde ettiğimiz yaklaşık bilgilere göre Ovaköy'de nüfusun yaklaşık %45'ini muhacirler, %37'sini manavlar, %15'ini ana-babadan biri manav diğeri muhacir olanlar, kalan yaklaşık %3 kadar kısmını da köye dışarıdan gerek göç yoluyla gerekse evlilik vasıtasıyla gelenler oluşturmaktadır.[2] Biz de örneklemimizi oluştururken mensup olunan sosyal grup oranlarını da göz önünde bulundurduk.

Yapmış olduğumuz katılımcı gözlem ve mülakatlardan elde ettiğimiz oranlarla tablo 3'teki oranların birbirine yakın çıktığı söylenebilir. Aradaki fark, gerek bazı anket formlarının geri alınamamasından gerekse anket formları dağıtılırken örnekleme dâhil olan hane halkının mensup olduğu sosyal gruptan kaynaklanmaktadır. Mesela Yerli (manav) Mahallesinde oturan bir hanede evli olan bir erkeğin eşi muhacir bir hanım olabiliyor. Bu da muhacirlerin anket formlarının oranını etkiliyor.

Ana-babadan biri manav diğeri muhacir olanların oranı tablomuzda %15,7 gözlem ve mülakatlarımızda da %15 oranındadır. Bu orana bir de bu gruba mensup olanların farklı

[2] Ramazan Ülker, 1960 Doğumlu, Ovaköy Muhtarı, Ovaköy - Balıkesir, 01.04.2008.

sosyal gruba mensup olup da bir araya gelip evlenmiş olan ana-babalarını da ilave edecek olursak şöyle bir sonuca ulaşılır:

Gerek katılımcı gözlemlerden edindiğimiz, gerek mülakatlardan edindiğimiz[3] ve gerekse yaptığımız anketten edindiğimiz bilgiler ışığında, Ovaköy'deki sosyal grupların birbiriyle bütünleşip kaynaştığı sonucuna rahatlıkla varabiliriz. Çünkü iki toplum arasında kız alıp-vermenin olması, bu toplumların kaynaştığını göstermektedir. Hatta bu iki toplum arasında kız alıp-verme öyle çok artış gösterdi ki, bu evlilikten dünyaya gelenler köyde ciddi bir orana tekabül etmektedir.

Tablo 4: Birlikte oturulan kişilere göre dağılım

Birlikte oturulan kişiler	Sayı	%
Yalnız	3	1,4
Annem ve babamla	40	19,0
Eşimle	27	12,9
Eşim ve çocuklarımla	95	45,2
Eşim, çocuklarım ve aile büyüklerimle	35	16,7
Diğer	10	4,8
Toplam	210	100,0

Ankete katılanların birlikte oturdukları kişilerle ilgili dağılımına bakıldığında %19'unun anne-baba, %12,9'unun eş ve %45,2'sinin eş ve çocuklarıyla birlikte oturduğu görülmektedir. Bu üç kategori de çekirdek aile[4] tipine girmektedir. Bunların toplamı olan %77,1 Ovaköy'deki çekirdek aile oranını oluşturmaktadır. Buradan da çekirdek aile tipinin Ovaköy'de yaygın olduğu anlaşılmaktadır.

[3] Ahmet Aydın, 1944 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 06.05.2007; Süreyya Çanakcı, 1947 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 19.08.2007; İzzet Aydın, 1961 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 10.08.2008.

[4] Gordon Marshall, *Sosyoloji Sözlüğü,* Çev. Osman Akınhay- Derya Kömürcü, Bilim ve Sanat Yay., Ank. 1999, ss. 112-113.

Ovaköy'de eş, çocuklar ve aile büyüklerinin bir arada yaşadığı aile yapısı %16,7 oranında bulunmaktadır. Bir kırsal yerleşim yeri olan Ovaköy'de eskiden daha yaygın olan geniş aile yapısının[5] yerini çekirdek aileye bıraktığı görülmektedir.

Yapılan benzer çalışmalara bakıldığında Cemile Zehra ŞİŞİK[6] ile Hacı ERMİŞ'in[7] çalışmaları bizimkiyle paralellik arz etmektedir. Bizim çalışmamızdan farklı olarak Hatice Vicdan TEKİN'in çalışmasında eşi ve çocuklarıyla birlikte oturanlar %72,5 ve sadece eşiyle beraber oturanlar %4,5 oranına sahiptir;[8] Muhammet Ali KÖROĞLU'nun çalışmasında sadece eşiyle beraber oturanlar %3,9 oranına sahip;[9] Suat YEYİN'in çalışmasında ise eşi, çocukları ve aile büyükleriyle beraber oturanlar %6,9 oranına sahiptir.[10]

Tablo 5: Medeni duruma göre dağılım

Medeni durum	Sayı	%
Bekâr	41	19,5
Evli	161	76,7
Dul	8	3,8
Toplam	210	100,0

Deneklerin %76,7'si evli, %19,5'i bekâr, %3,8'i de duldur. En fazla evli katılımcının olduğu görülmektedir.

[5] A.e., s. 265.
[6] Cemile Zehra Şişik, *Bolvadin ve Çevresinde Sosyal ve Dini Hayat,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2002, s. 30.
[7] Hacı Ermiş, *Eskil İlçesinde Sosyal ve Dini Hayat,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2004, s. 22.
[8] Hatice Vicdan Tekin, *Çumra'da Sosyal ve Dini Hayat,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1997, s. 28.
[9] Muhammet Ali Köroğlu, *Diyarbakır'ın Çüngüş İlçesi Merkezi ve Köylerinde Sosyal ve Dini Hayat,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2004, s. 35.
[10] Suat Yeyin, *Karapınar ve Çevresinde Sosyal ve Dini Hayat,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2005, s. 39.

3. Eğitim Durumlarına Göre Dağılım

Tablo 6: Eğitim durumuna göre dağılım

Eğitim durumu	Sayı	%
Okuma-yazma bilmiyor	3	1,4
Okuma-yazma biliyor	22	10,5
İlkokul mezunu	102	48,6
Orta ve dengi okul mezunu	40	19,0
Lise ve dengi okul mezunu	28	13,3
Yüksekokul veya fakülte mezunu	10	4,8
Diğer	5	2,4
Toplam	210	100,0

Deneklerin yarıya yakınının ilkokul mezunu, %19'unun orta ve dengi okul mezunu, %13,3'lük kısmının lise mezunu, %10,5'inin sadece okuma-yazma bildiği, %4,8'lik kısmının ise yüksekokul-fakülte mezunu olduğu anlaşılmaktadır. Diğer seçeneğini işaretleyenler ise halen ara sınıflarda okumaya devam ettiklerini belirtmişlerdir. %1,4'lük en az orana sahip olanlar ise okuma-yazma bilmeyenlerdir.

Kırsal bir yerleşim yeri olan Ovaköy'de okuma-yazma bilenlerin oranının %99'a ulaştığı görülmektedir. Bu da Ovaköy'de eğitim ve öğretime önem verildiğini göstermektedir.

Yüksekokul veya fakülte mezunu olanlar bir hayli fazla olmasına rağmen tabloda %4,8 gibi bir oranda görülmektedir. Bunun sebebi ise anketimize katılan deneklerin Ovaköy'de sürekli ikamet eden kişilerden oluşmasıdır. Yüksekokul veya fakülte mezunlarının büyük bir çoğunluğu gerek çalıştıklarından dolayı ve gerekse emekli olduktan sonra çeşitli nedenlerden dolayı Balıkesir il merkezinde veya başka yerleşim yerlerinde ikamet etmektedirler.

Tablo 7: Cinsiyet ile eğitim durumu arasındaki ilişki

Cinsiyet		Eğitim durumu							
		Okuma-yazma bilmiyor	Okuma-yazma biliyor	İlkokul mezunu	Orta ve dengi okul mezunu	Lise ve dengi okul mezunu	Yüksekokul veya fakülte mezunu	Diğer	Toplam
Kadın	Sayı	3	15	51	13	6	1	2	91
	%	3,3	16,5	56,0	14,3	6,6	1,1	2,2	100,0
Erkek	Sayı	-	7	51	27	22	9	3	119
	%	-	5,9	42,9	22,7	18,5	7,6	2,5	100,0
Toplam	Sayı	3	22	102	40	28	10	5	210
	%	1,4	10,5	48,6	19,0	13,3	4,8	2,4	100,0

Cinsiyet ve eğitim durumu ilişkisine bakıldığında kadınların yarısından fazlasının ilkokul mezunu olduğu, bunu yaklaşık %15'lik bir oranla okuma-yazma bilenlerin ve orta ve dengi okul mezunu olanların takip ettiği, %6,6'lık bir kısmının lise ve dengi okul mezunu olduğu, %1,1'lik en az oranı yüksekokul veya fakülte mezunu olanların oluşturduğu, %3,3'lük çok az bir oranın ise okuma-yazma bilmediği görülmektedir.

Erkeklerin %42,9'unun ilkokul mezunu, bunu %20'ye yakın bir oranla orta ve lise dengi okul mezunu olanların takip ettiği, %7,6'sının yüksekokul veya fakülte mezunu olduğu, %5,9'unun ise sadece okuma-yazma bildiği görülmektedir. Okuma-yazma bilmeyenin olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 7'ye bakıldığında ankete katılan kadın ve erkeklerin en yüksek oranla ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. İlkokuldan sonra bir üst öğrenime devam etme durumuna bakıldığında hem erkeklerde hem de kadınlarda oranların düştüğü, ancak kadınlardaki oranın erkeklere nazaran daha çok düştüğü tablodan çıkarılmaktadır. Aynı zamanda deneklerin arasında okuma-yazma bilmeyen kadınlar mevcutken, okuma-yazma bilmeyen erkeğin olmadığı görülmektedir. Bu da bize, erkeklerin eğitimine kadınlardan daha çok önem

verildiğini göstermektedir. Köyün geçim kaynağının daha çok tarım ve hayvancılığa dayalı olması, bu alanda işgücü ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Ovaköy'de bu alanda kadınlara yüklenen rol erkeklere göre daha fazladır. Bu da kadınların eğitim ve öğretimini olumsuz yönde etkilemektedir. Ovaköy'de geleneksel olarak kadınlara yüklenen rol ev hanımlığıdır. Ancak Ovaköy'de, her geçen yıl, kadınların eğitimine verilen önemin arttığı görülmektedir.

4. Gelir Kaynaklarına Göre Dağılım

Tablo 8: Ailelerin gelirinde en yüksek paya sahip olan gelir kaynakları

Gelir kaynakları	Sayı	%
Tarım ve hayvancılık	146	69,5
Düzenli bir iş (işçi, memur gibi)	35	16,7
Emekli maaşı	26	12,4
Diğer	3	1,4
Toplam	210	100,0

Ankete katılanların üçte ikisinden fazlasının gelirinin tarım ve hayvancılığa dayandığı, %16,7'sinin düzenli bir iş sahibi olduğu, %12,4'ünün emekli maaşıyla geçindiği görülmektedir. %1,4'lük kısmı ise serbest meslekle uğraştığını belirtmişlerdir.

Köyün il merkezine olan yakınlığı ve il merkezine ulaşımının kolay olmasından dolayı Ovaköy'de ikamet edenlerin arasında düzenli bir iş sahibi ve emekli maaşıyla geçinenlerin üçte bire yakın bir orana sahip oldukları görülmektedir.

5. Ekonomik Durumlarına Göre Dağılım

Tablo 9: Aylık gelir durumu

Aylık gelir durumu	Sayı	%
500 YTL ve aşağısı	101	48,1
501–750 YTL arası	43	20,5
751–1000 YTL arası	37	17,6
1001–1500 YTL arası	18	8,6
1501–2000 YTL arası	8	3,8
2001 YTL ve üstü	3	1,4
Toplam	210	100,0

Deneklerin aylık gelir durumu dağılımı incelendiğinde yarısına yakınının 500 YTL ve aşağısında bir gelire sahip oldukları, bunu %20,5 ile 501–750 YTL arası gelire sahip olanların, %17,6 ile 751–1000 YTL arası gelire sahip olanların, %8,6 ile 1001–1500 YTL arası gelire sahip olanların, %3,8 ile 1501–2000 YTL arası gelire sahip olanların ve %1,4 ile de 2001 YTL ve üstü gelire sahip olanların izlediği görülmektedir.

Tablo 9'a göre ankete katılanlar, en çok düşük gelire sahip olanlarla orta gelire sahip olanlardan meydana gelmiştir. Yüksek bir gelire sahip olanlar ise az bir orana sahiptirler.

Ovaköy, tamamı ekilebilir düz ve verimli bir araziye sahip olmasına ve köyde çiftçiliğin yanında hayvancılığın da yaygın olmasına rağmen tabloya göre köy halkının gelirinin genel olarak düşük olduğu görülmektedir. Bunda, köylünün ürettiği ürünü her zaman kendi değerinde satamaması; zaman zaman ektiği tarlaya, baktığı hayvana yaptığı masrafı elde ettiği üründen karşılayamayıp zarar etmesi; mazot, ilaç, gübre, yem vs. fiyatlarının her geçen gün yükselmesi etkili olmaktadır. Ayrıca tabloya göre gelir durumunun düşük çıkmasında etkili olan bir başka faktör de, köylünün bir kısmının bu soruyu yanlı cevaplayıp gelir durumunu olduğundan düşük göstermesidir.

Tablo 10: Mensup olunan sosyal grup ile aylık gelir durumu arasındaki ilişki

Sosyal grup		Aylık gelir durumu						
		500 YTL ve aşağısı	501-750 YTL arası	751-1000 YTL arası	1001-1500 YTL arası	1501-2000 YTL arası	2001 YTL ve üstü	Toplam
Manav	Sayı	30	18	11	8	2	1	70
	%	42,9	25,7	15,7	11,4	2,9	1,4	100,0
Muhacir	Sayı	53	19	17	8	1	-	98
	%	54,1	19,4	17,3	8,2	1,0	-	100,0
Ana-babadan biri manav diğeri muhacir	Sayı	16	4	7	1	3	2	33
	%	48,5	12,1	21,2	3,0	9,1	6,1	100,0
Diğer	Sayı	2	2	2	1	2	-	9
	%	22,2	22,2	22,2	11,1	22,2	-	100,0
Toplam	Sayı	101	43	37	18	8	3	210
	%	48,1	20,5	17,6	8,6	3,8	1,4	100,0

Sosyal grup ve gelir durumu ilişkisine bakıldığında hem manavlarda, hem muhacirlerde ve hem de ana-babadan biri manav diğeri muhacir olanlarda en yüksek oranı 500 YTL ve aşağısı bir gelire sahip olanların oluşturduğu görülmektedir.

Köye gerek göç yoluyla gerek evlilik yoluyla dışarıdan gelenlerin oluşturduğu diğer gruba mensup olanlarda ise gelir durumunun dengeli bir dağılıma sahip olduğu görülmektedir.

B. ÖRNEKLEMİN KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARIYLA İLİŞKİLERİ ve BOŞ ZAMANLARINI DEĞERLENDİRME ALIŞKANLIKLARIYLA İLGİLİ BULGULAR

1. Kitle İletişim Araçlarıyla İlişkiler

Modernleşmenin temel göstergelerinden birisi olan kitle iletişim araçlarının artan etkinliği, sadece kapsamın genişlemesi ile değil, gündelik hayatı dönüştürme özelliği ile de tartışma konusudur.[11] Teknolojinin en önemli araçları olan kitle iletişim araçları, insanlar arası ilişkilerin azalmasına yol açmaktadır.

Günümüzde özellikle çok büyük bir etkileme gücüne sahip olan televizyon, toplumsal değişimin en önemli etkeni durumuna gelmiştir. Diğer kitle iletişim araçlarından farklı olarak televizyon, ister büyükşehir olsun ister ücra bir köy olsun kişiye evinde, yuvasında rahatlıkla ulaşabiliyor ve ulaştığı kişileri etkisi altında bırakabiliyor. Televizyon aile içinde birlikte izlenirken aile bireyleri arasındaki ilişkileri, aile bireylerinin birbirine ayırdığı zamanı daraltmakta kısacası iletişim bozukluğuna ve kopukluğuna yol açmaktadır.[12]

Radyo ve televizyondan farklı olarak yazılı basın kişiye düşünme, okuduğu şeyi tekrar tekrar değerlendirme imkânını vermektedir.

Günümüzde her geçen gün kullanıcı sayısı büyük bir hızla artan internet de toplumu etkileyen, hayatın her alanına giren bir kitle iletişim aracıdır. Günümüzde alışveriş ve finansal işlemler, iletişim, haber, bilgi, kültür, sanat, eğlence, oyun, araştırma gibi daha pek çok alanda insanlar interneti kullanmaktadırlar. İnternet, insanlara kolaylıklar sağladığı gibi bağımlısı olanlara ise zararlar vermektedir.

Yine özellikle değinmemiz gereken bir diğer önemli kitle iletişim aracı da, cep telefonudur. Cep telefonu zengin-fakir, kır-kent, yaşlı-genç, kadın-erkek ayırımı olmaksızın toplumun büyük bir çoğunluğunda mevcuttur. Bu da kitle iletişim araçlarının kentlerden köylere kadar yayılmasının ne kadar önemli bir aşamaya geldiğini göstermektedir.[13]

Batılı ülkeler, kitle iletişim araçlarını dolayısıyla teknolojiyi azgelişmiş ülkeleri kendilerine yani kendi kültürlerine benzetmek için kullanmaktadırlar.[14] Bir ülke bir başka ülkenin sadece teknolojisini benimsemek istese bile bunu istediği şekilde gerçekleştiremez.

---

[11] Celalettin Çelik, *Şehirleşme ve Din,* Çizgi Kitabevi, Konya 2002,s.191.
[12] Sulhi Dönmezer, *Toplumbilim,* 12.baskı, Beta Basım Yayım, İst. 1999, ss.385-386.
[13] Orhan Türkdoğan, *Köy Sosyolojisinin Temel Sorunları,* 2. baskı, Dede Korkut Yay., İst. 1977, s. 57.
[14] Emre Kongar, *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği,* 6. baskı, Remzi Kitabevi, İst. 1995, s.273.

Birtakım teknolojik gelişmelerin alınması veya benimsenmesi, manevi kültürde değişmelere yol açacak uygun bir zemin hazırlar.[15]

Teknolojik gelişme başlangıçta toplumun sadece küçük bir kısmını ilgilendirir; ama ondan sonra tesirleri bütün toplumu sarar.[16] Teknolojinin bizzat kendisi, artık pek de kolay denetlenemez birtakım değişme ve gelişmelere yol açmaktadır. Televizyon, internet, film ve cep telefonu sektörü bu tür değişme ve gelişmelere yol açan teknolojik ürünlerin sadece birkaçıdır.[17]

Tablo 11: Deneklerin televizyon izleme durumlarıyla ilgili dağılımı

Televizyon izleme durumu	Sayı	%
Çok izlerim, izlemeye düşkünüm	28	13,3
Az izlerim	58	27,6
Orta seviyede izlerim	121	57,6
Hiç izlemem	3	1,4
Toplam	210	100,0

Ankete katılanların yarısından çoğu televizyonu orta seviyede izlediklerini belirtmişlerdir. %27,6'lık kısmı televizyonu az izlediğini, %13,3'lük kısmı ise televizyonu çok izlediğini belirtmişlerdir.

Tabloya genel olarak bakıldığında, ankete katılanların televizyona çok düşkün olmayıp dengeli bir şekilde vakit ayırdıkları söylenebilir.

[15] Erol Güngör, *Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik,* 13. baskı, Ötüken Neşriyat, İst. 2003, s. 17.
[16] A.e., ss. 17-18.
[17] Emre Kongar, a.g.e., s.273.

Tablo 12: Televizyon izlerken en çok tercih edilen program türüyle ilgili dağılım

Televizyon programları	Sayı	%
Haberler ve siyasi nitelikli programlar	60	29,0
Dini ve ahlâki programlar	42	20,3
Sinema ve dizi filmler	47	22,7
Müzik, eğlence ve yarışma programları	22	10,6
Eğitici kültürel programlar ve belgeseller	14	6,8
Spor programları	20	9,7
Diğer	2	1,0
Toplam	207	100,0

Deneklerin televizyon izlerken en çok tercih ettikleri program türüne göre dağılımlarına bakıldığında %29'luk en yüksek oranının haberler ve siyasi nitelikli programları daha çok tercih ettikleri, bunu %22,7 ile sinema ve dizi filmleri tercih edenlerin, %20,3 ile dini ve ahlâki programları tercih edenlerin, %10,6 ile müzik, eğlence ve yarışma programlarını tercih edenlerin, %9,7 ile spor programlarını tercih edenlerin, %6,8 ile eğitici kültürel programlar ve belgeselleri tercih edenlerin takip ettikleri görülmektedir.

Ankete katılanların tercih ettikleri program türlerinin oranlarına bakıldığında, belli bir iki programda yoğunlaşmak yerine dengeli bir program tercihi yaptıkları söylenebilir.

Ayrıca ankete katılanların beşte birlik kısmına tekabül eden dini ve ahlâki programları tercih edenlerin oranı da az olmayıp dikkate değerdir.

Tablo 13: Deneklerin internet kullanma durumlarıyla ilgili dağılımı

İnternet kullanma durumu	Sayı	%
Çok kullanırım	5	2,4
Az kullanırım	29	13,8
Orta seviyede kullanırım	17	8,1
Hiç kullanmam	159	75,7
Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılanların dörtte üçü interneti hiç kullanmadığını belirtmiştir. Geriye kalan dörtte birlik kısım ise interneti kullananlardır. İnterneti kullanan bu grubun %13,8'i interneti az kullandığını, %8,1'i interneti orta seviyede kullandığını, %2,4'ü ise interneti çok kullandığını belirtmiştir.

Kırsal bir yerleşim yeri olan Ovaköy'de her dört kişiden birinin az veya çok internet dolayısıyla bilgisayar kullanması önemli bir gelişmedir. Bu da Ovaköy'ün gelişim ve değişime açık bir toplum olduğunun göstergelerinden biridir.

İnternet kullanan kadınların oranı %12,3 iken, bu oran erkeklerde %33,6'ya yükselmektedir. Ovaköy'de interneti erkeklerin kadınlardan daha fazla kullandığı anlaşılmaktadır.

İnterneti en çok %66,7 ile 15–25 yaş arası kullanırken, 26–40 yaş arasında olanların %28,1'i, 41–60 yaş arasında olanların da %4,1'i internet kullanmaktadır. 61 yaş ve yukarısında olan deneklerimizin arasında ise internet kullanan bulunmamaktadır. Buradan anlaşılan o ki, interneti daha çok okul çağındaki genç nesil kullanmaktadır.

Tablo 14: Deneklerin gazete okuma durumlarıyla ilgili dağılımı

Gazete okuma durumu	Sayı	%
Evet, okurum	131	62,4
Hayır, okumam	79	37,6
Toplam	210	100,0

Ankete katılanları %62,4'ünün gazete okuduğu %37,6'sının ise gazete okumadığı görülmektedir. Gazete okuyanların büyük çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu ve bunların da genelde kahvehanelerde gazete okudukları yapmış olduğumuz katılımcı gözlemlerde tespit edilmiştir. Ancak bunun dışında evine gazete alanlar, il merkezinde okuyanlar ve çalışanlar tarafından da gazete okunduğu söylenebilir.

Ovaköy'deki gazete okuma oranının yüksekliğine bakılırsa, bu oran bize köyün gelişim ve değişime açık olduğunu ifade etmektedir.

2. Boş Zamanların Değerlendirilmesi İle İlgili Tutumlar

Boş zaman, genellikle bireyin çalışma gibi etkinliklerini bırakarak, bunların yerine hoşuna giden, zevkli etkinliklerle ilgilenmesini içerir. Bu ilgi, üretici bir faaliyeti de içerebilir; üretici olmayan bir faaliyeti de içerebilir. Ama kişinin diğer toplumsal rollerine bağlı, toplumsal sorumluluklar üstlenmeyi gerektirmez.[18]

Modern toplumlarda sanayileşme, bilimsel ve teknik gelişmeler ve bunlara bağlı olarak da çalışma saatlerinin azalışı, şehirleşme, eğitimin yaygınlaşması, dini ve ahlaki değer ve tutumlarda meydana gelen değişmeler ile kitle iletişim araçlarının önemli ölçüde gelişim göstermesi boş zaman üzerinde etkili olmuş belli başlı toplumsal etkenleri oluşturmaktadır.

Ülkemizde boş zaman faaliyetleri genelde iyi değerlendirilemediği, okuma alışkanlığının düşük olduğu, gençlere yeterince iyi alışkanlıklar kazandırılamadığı söylenebilir. Gerçi bir toplumda kır-kent, yaşlı-genç, kadın-erkek farklı kesimlerin farklı alışkanlıkları ve dolayısıyla değişik boş zaman değerlendirme tarzlarının olduğu kabul

[18] Gordon Marshall, a.g.e., ss. 682-683.

edilir. Ne var ki günümüzde kitle iletişim araçları insanlarda ortak alışkanlıklar doğurmakta, global bir ortam meydana getirmektedir.

Tablo 15: Deneklerin boş zamanlarını değerlendirme ile ilgili davranışları

Davranışlar	Sayı	%
Tarlada, bağda, bahçede çalışmak	45	21,4
Televizyon izlemek, müzik dinlemek	14	6,7
Hayvanlarla ilgilenmek	39	18,6
El işi yapmak	27	12,9
Kahvehaneye gitmek	25	11,9
Spor yapmak	6	2,9
Kitap, dergi ve gazete okumak	17	8,1
Nafile ibadet yapmak	6	2,9
Dini sohbet ve toplantılara katılmak	5	2,4
Ailemle birlikte kalmak	17	8,1
Komşuları ve akrabaları ziyaret etmek	9	4,3
Toplam	210	100,0

Geleneksel bir yapıda olan, ancak bir yandan da modernleşmenin etkisiyle gelişim ve değişim içerisinde olan araştırma bölgemizde bireylerin boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini tespit etmeye çalıştık.

Ankete katılanların boş zamanlarını değerlendirme ile ilgili davranışlarına bakıldığında %21,4 ile en yüksek orana tarlada, bağda, bahçede çalışmak seçeneğinin sahip olduğu görülmektedir. Bu seçeneği sırasıyla %18,6 ile hayvanlarla ilgilenmek, %12,9 ile el işi yapmak, %11,9 ile kahvehaneye gitmek, %8,1'er oranla kitap, dergi ve gazete okumak ile ailemle birlikte kalmak, %6,7 ile televizyon izlemek-müzik dinlemek, %4,3 ile komşuları ve

akrabaları ziyaret etmek, % 2,9'ar oranla spor yapmak ile nafile ibadet yapmak, %2,4 ile de dini sohbet ve toplantılara katılmak seçenekleri izlemektedir.

Tablo 15'e genel olarak bakıldığında, ankete katılan deneklerin çok büyük bir çoğunluğunun boş zamanlarını ya çalışarak ya da yararlı işler yaparak değerlendirdikleri görülmektedir. Modern toplumlar boş zamanlarını değerlendirmede, çalışmanın dışında genelde hoşuna giden, zevkli etkinliklerle ilgilenirken araştırma bölgemizdeki deneklerin ise boş zamanlarını daha çok geleneksel olarak değerlendirdikleri görülmektedir.

C. ÖRNEKLEMİN TOPLUMSAL İLİŞKİLERİYLE İLGİLİ BULGULAR

1. Aile İle İlgili Düşünceler

Aile, toplumu meydana getiren en küçük parçadır. Bu yüzden aile, toplumun en önemli birimidir ve böyle olmaya devam edecektir.[19]

Toplumsal yapının incelenebilmesi için, toplumsal yapıyı oluşturan en küçük birim olan aile hakkındaki düşüncelerin öğrenilmesi gerekmektedir. %77 oranında çekirdek ailenin hâkim olduğu Ovaköy'de (tablo 4), halkın aile ile ilgili düşüncelerini tablo 16'da şu şekilde ifade ettikleri görülmektedir:

Tablo 16: Deneklerin aile hakkındaki düşünceleriyle ilgili dağılımı

Aile hakkındaki düşünceler	Sayı	%
Anne-baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan bir gruptur	77	36,7
Anne-baba, çocuklar ve aile büyüklerinden oluşan bir gruptur	128	61,0
Diğer	5	2.4
Toplam	210	100,0

[19] Erol Güngör, *Ahlâk Psikolojisi ve Sosyal Ahlâk,* 3. baskı, Ötüken Neşriyat, İst. 1998, ss. 206, 218.

Deneklerimizin %61'i ailenin anne-baba, çocuklar ve aile büyüklerinden oluştuğunu dolayısıyla geniş aileyi[20] tarif etmişler, % 36,7'si ise ailenin anne-baba ve evlenmemiş çocuklardan oluştuğunu dolayısıyla çekirdek aileyi[21] tarif etmişlerdir. %2,4'lük bir orana sahip olan diğer seçeneğini işaretleyenlerin bir kısmı kendilerine göre ailenin tarifini yapmaya çalışmış, bir kısmı da ailenin içerisine amca, hala, dayı, teyze gibi akrabaları da dahil etmişlerdir.

Daha önce tablo 4'te deneklerin birlikte oturdukları kişilere yönelik yapmış olduğumuz değerlendirmede deneklerin %77,1'inin çekirdek aile tipine uygun olarak oturdukları, %16,7'sinin ise geniş aile tipine uygun olarak oturdukları görülmektedir. Yapmış olduğumuz katılımcı gözlem ve mülakatlardan edindiğimiz bilgilere göre deneklerin çekirdek aile çeşidine uygun olarak oturmalarına karşın aile büyüklerine duydukları sevgi ve saygıdan dolayı onları da aileden görmektedirler. Evlenip ayrı eve çıkanlar ve bunların çocukları devamlı aile büyüklerini ziyaret ederek onlarla olan irtibatlarını devam ettirmektedirler. [22]

2. Komşularla İlişkiler

Kişilerin sosyal hayatında, içinde yaşadıkları aile ortamının büyük önemi kadar, içinde bulundukları sosyal çevre de onları etkilemektedir. Komşuluk ilişkileri de bu çevrenin bir parçasıdır.

Komşular, insanların hayatlarının içinde ilişki içerisinde bulundukları, hayatın neşe ve sıkıntılarını birlikte paylaştıkları insanların başında gelenlerdendir. Komşuluk ilişkileri, geleneksel toplumlarda aileden sonra insanın sosyal hayatındaki en önemli öğelerden birisidir. Aile dışındaki bireylerle iletişim halinde olup onlarla yardımlaşıp dayanışmak, insanların sosyalleşmesine ve toplumsal bütünleşmeye çok önemli katkılar sağlamaktadır. Şimdi araştırma alanımız olan Ovaköy'deki halkın, komşularıyla olan ilişkilerinin düzeyine değineceğiz.

[20] Gordon Marshall, a.g.e., s. 265.
[21] A.e., ss. 112-113.
[22] Hilmi Karadeniz, 1969 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 02.06.2007.

Tablo 17: Deneklerin komşuları ile ilişkilerinin düzeyi

Komşularla ilişki düzeyi	Sayı	%
Komşularımızla çok sık ziyaretleşir ve yardımlaşırız	111	52,9
Komşularımızla ara sıra ziyaretleşir ve yardımlaşırız	85	40,5
Komşularımızla sadece tanışıyoruz, samimi değiliz	14	6,7
Toplam	210	100,0

Ovaköy'de komşularla olan ilişki düzeyini tespit etmek amacıyla ankete katılan deneklere yöneltilen soruya deneklerin yarıdan biraz fazlası komşularıyla çok sık ziyaretleşip yardımlaştıklarını belirtirken, %40,5'i komşularıyla ara sıra ziyaretleşip yardımlaştıklarını, % 6,7 ile en az orana sahip olanlar ise komşularıyla sadece tanıştıklarını, komşularıyla samimiyetlerinin olmadığını belirtmişlerdir.

Tablodaki sonuçlara bakıldığında örneklemimizi oluşturan fertlerin tamamına yakınının komşularıyla ilişki içerisinde olduğu anlaşılmaktadır.

3. Şehir İle İlgili İlişkiler

Tablo 18: Deneklerin il merkezine gitme sıklığı

İl merkezine gitme sıklığı	Sayı	%
Her gün giderim	41	19,5
Haftada bir gün giderim	91	43,3
Ayda bir gün giderim	59	28,1
Yılda bir gün giderim	8	3,8
Hiç gitmem	1	0,5
Diğer	10	4,8
Toplam	210	100,0

Deneklerin il merkezine gitme sıklıklarını incelediğimizde en yüksek orana %43,3'lük bir oranla haftada bir gün gidenler sahiptirler. Bu oranı %28,1 ile ayda bir gün gidenler, %19,5 ile her gün gidenler, %3,8 ile yılda bir gün gidenler takip etmektedir. Hiç gitmem seçeneği ise %0,5 ile yok denecek kadar az bir orana sahiptir. %4,8'lik bir orana sahip olan diğer seçeneğini işaretleyenlerin bir kısmı il merkezine hafta içi her gün gittiğini belirtirken; bir kısmı haftada, bir kısmı ayda, bir kısmı da yılda iki-üç kez gittiklerini belirtmişlerdir.

Ankete katılan deneklerin %90'dan fazlasının il merkezine belirli bir düzende gittikleri, kalan çok az bir orana sahip kişilerin ise il merkeziyle çok fazla alakalarının olmadığı anlaşılmaktadır. İl merkezine gitme sıklığını etkileyen faktörlerin başlıcalarını, yapmış olduğumuz katılımcı gözlem ve mülakatlardan elde ettiğimiz bilgilere göre şöyle sıralayabiliriz: Herhangi bir düzenli işte çalışma, eğitim-öğretim amacıyla gitme, il merkezinde oturan akraba ve tanıdıkları ziyaret etme, haftalık pazar ve alışveriş ihtiyaçlarını görme, sağlıktan kaynaklanan nedenler. Bunların dışında köyün il merkezine olan yakınlığının ve ulaşım imkânlarının kolay olmasının da il merkezine olan gitme sıklığını çok yakından ilgilendirmektedir. İl merkezine gidemeyenler ise gerek yaşlılıktan gerekse sağlık nedenlerinden dolayı il merkezine pek gidememektedirler. [23]

Muhammet Ali KÖROĞLU bizim elde ettiğimiz sonuçlardan farklı sonuçlar elde etmiştir. Bu araştırmadaki deneklere sorulan ilçeye gitme sıklıklarıyla ilgili soruya verilen cevaplarda katılımcıların %42'si yalnızca zorunlu hallerde ilçeye gittiklerini, %28'i haftada bir gün ilçeye gittiklerini, %17'si ayda bir gün, %4'ü 15 günde bir ilçeye gittiklerini belirtmişlerdir. Her gün gidenler ise sadece %0,8 oranında kalmışlardır. Bu çalışmanın yapıldığı yörede, köylerin ilçeye uzak olmasının ve ilçeye ulaşımlarının da zor olmasının, köylerden ilçeye gitme sıklığını doğrudan etkilediği görülmektedir.[24]

[23] Fikret Özdemir, 1947 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 25.07.2008.
[24] Muhammet Ali Köroğlu, a.g.t., s. 39.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OVAKÖY'DE DİNİ HAYATLA İLGİLİ BULGULAR

Bu bölümde, araştırma alanımız olan Ovaköy halkının dini hayatı hakkında bilgi vermeye çalışacağız. Çalışmamızın başlangıcında belirlediğimiz yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, gelir durumu, mensup olunan sosyal grup gibi farklı sosyal değişkenlere göre dini hayatın teorik yönü olan inançları, pratik yönü olan ibadetleri, dinin bilgi boyutu ve toplumsal etkisini incelemeye çalışacağız.

A. DİNİN İNANÇ BOYUTU İLE İLGİLİ BULGULAR

"İnanç, içimizde varlığını hissettiğimiz, az-çok bilgisine sahip bulunduğumuz bir objenin varlığını kabul ve doğrulamadır."[1] Genel olarak inanç; bilgi, kanaat ve imanı içine alacak şekilde daha genel bir anlam ifade ederken, iman; daha özel manada kullanılabilmektedir. "İman, insanın algı dünyasının ötesinde bir gerçekliğe sahip bulunan şeylerle ilgili olarak bir inanç besleme durumudur."[2]

Her din, bir takım inançlara dayanmaktadır. Öyle ki, bir takım temel inançlara dayanmadan bir din tasavvur etmek imkânsızdır. İster hak ister bâtıl hangi din olursa olsun, bu inançlar o dinin ayrılmaz birer parçasını teşkil ederler.[3]

Toplum yaşantısında, tıpkı biyolojik ihtiyaçlar gibi bir dine bağlanma ve inanma ihtiyacı önemli bir yer tutmaktadır. İnanma duygusu insanda fıtri bir gerçeğe dayanmaktadır.[4]

Din, fertler ve toplumlar için en büyük ihtiyaçtır. Bu gerçeği tarih ve sosyoloji de teyit eder. Tarihte dinsiz yaşayan bir toplum görülmemiştir.[5]

Kurumsallaşmış bütün dinlerde, inanılması gereken bir takım temel ilkeler vardır. Din mensupları, bu ilkeleri kabul etmek zorundadırlar. Bir insanın mü'min olarak kabul

[1] Hayati Hökelekli, *Din Psikolojisi,* 3. baskı, TDV Yay., Ank. 1998, s.158.
[2] A.e., ss. 156-157.
[3] Ünver Günay, *Din Sosyolojisi,* 6. baskı, İnsan Yay., İst. 2005, s. 238.
[4] Ünver Günay, a.g.e., s. 215; David Krech, Richard S. Crutchfield, *Sosyal Psikoloji,* Çev. Erol Güngör, 3. baskı, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yay., İst. 1980, ss. 209-212.
[5] Osman Pazarlı, *Din Psikolojisi,* Remzi Kitabevi, İst. 1968, s. 32.

edilebilmesi için, dinin teorik yani inanç yönünü kabul etmesi gerekir.[6] İslâm dini "âmentü"de ifade edilen, inanç ilkelerinden oluşan bir sisteme sahiptir.[7]

1. Allah İnancı

İslâm dininin ilk şartı olan tevhid inancı, Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayı ifade eder. Aslında bütün din ve inançlarda bir tanrı inancı olup, kabul etsin veya etmesin bütün insanların zihninde de tanrı kavramı vardır. Bu kavram değişik kültür ve dinlerde farklı biçim ve niteliklere bürünebilmektedir.[8] Biz burada kişilerin bu temel akideye inanıp inanmadıklarını öğrenmeyi hedefliyoruz.

Tablo 19: Allah inancı ile ilgili tutumlar

Allah inancı ile ilgili tutumlar	Sayı	%
Allah'ın varlığına kesin olarak inanıyorum	208	99,0
Allah'ın varlığına inanıyorum fakat bazı şüphelerim var	-	-
Allah'ın varlığına ailem ve çevremdekiler inandıkları için inanıyorum	-	-
Allah'ın varlığına inanmıyorum	2	1,0
Diğer	-	-
Toplam	210	100,0

Ankete katılan deneklerin %99'u Allah'ın varlığına kesin olarak inandıklarını belirtirken, %1'i de Allah'ın varlığına inanmadıklarını belirtmişlerdir.

Allah'ın varlığına inanmadığını belirten %1'lik oranı temsil eden iki denek de 26–40 yaş grubundandır. İkisi de ilkokul mezunu olup biri manav, diğeri muhacir; biri kadın diğeri

[6] Bakara, 2/2-4; Fikret Karaman ve diğerleri, *Dini Kavramlar Sözlüğü,* DİB Yay., Ank. 2006, s. 478-479; Ahmet Saim Kılavuz, *İlmihal,* DİVANTAŞ, C. I, İst. 1999, s. 77; Hamdi Döndüren, *Delilleriyle İslâm İlmihali,* Erkam Yay., İst. 1998, s. 70.
[7] Ünver Günay, a.g.e., s. 240.
[8] Aydın Topaloğlu, *Ateizm ve Eleştirisi,* DİB Yay., Ank. 1999, ss. 35-36.

de erkektir. İkisinin de medeni durumu evlidir. Bu iki deneğin ankette yer alan diğer sorulara verdiği cevapları incelediğimizde, ikisinin de cevaplarında bir çelişki görülmemiş ve anket formları değerlendirmeye alınmıştır.

Cemile Zehra ŞİŞİK'in çalışmasında ise ilçe merkezinde oturanların %2,6'sı ve köylerde oturanların %6,8'i Allah'ın varlığına inanmadığını belirtmiştir. ŞİŞİK çalışmasında Allah'ın varlığına inanmadığını belirtenlere ilişkin yaptığı değerlendirmede bu deneklerin bu konuda samimi olmadıklarını ve çelişkili ifade kullandıklarını belirtmiştir.[9] Hatice Vicdan TEKİN,[10] Hacı ERMİŞ,[11] Muhammet Ali KÖROĞLU[12] ve Suat YEYİN'in[13] çalışmalarında ise Allah'ın varlığına inanmadığını belirten denek yoktur.

2. Peygamberlik Kutsal Kitap ve Melek İnançları

Her ne kadar akıl ile Allah'ı bulmak mümkün ise de, Allah'ı gereği gibi tanımak, bütün vasıflarını bilmek için peygamberlik müessesesine ihtiyaç vardır. İnsanlara Allah'ı tanıtan, dini öğreten, hakkı gösteren, doğru yolu aydınlatan, insanların birbirleri ile olan münasebetlerini, birlikte yaşama kanunlarını, kısacası bütün maddi ve manevi hakları öğreten peygamberlik müessesesidir.[14] Peygamber, bize bütün bunları, Allah'ın kendisine vahiy meleği vasıtasıyla indirdiği kitap ve sünnet[15] diye nitelendirdiğimiz söz, fiil ve davranışları ile bildirmiştir. Dolayısıyla İslâm'ın iman esaslarından olan peygamberlik müessesesine iman, içinde iman esaslarından diğer iki tanesi olan kutsal kitap ve melek inancını da içerir.

Biz de araştırmamızın bu aşamasında, Ovaköy halkının Hz. Muhammed'in peygamberliği, Kur'an-ı Kerim ve meleklerle ilgili tutumlarını öğrenmeye çalıştık.

---

[9] Cemile Zehra Şişik, *Bolvadin ve Çevresinde Sosyal ve Dini Hayat,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2002, s. 45.
[10] Hatice Vicdan Tekin, *Çumra'da Sosyal ve Dini Hayat,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1997, s. 42.
[11] Hacı Ermiş, *Eskil İlçesinde Sosyal ve Dini Hayat,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2004, s. 41.
[12] Muhammet Ali Köroğlu, *Diyarbakır'ın Çüngüş İlçesi Merkezi ve Köylerinde Sosyal ve Dini Hayat,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2004, s. 60.
[13] Suat Yeyin, *Karapınar ve Çevresinde Sosyal ve Dini Hayat,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2005, s. 53.
[14] Mahir İz, *Din ve Cemiyet,* 3. baskı, Med Yay., İst. 1982, ss. 26-27.
[15] İbrahim Kâfi Dönmez, *İlmihal,* DİVANTAŞ, C. I, İst. 1999, s. 145.

Tablo 20: Hz. Muhammed'in peygamberliği ile ilgili tutumlar

Hz. Muhammed'in peygamberliği ile ilgili tutumlar	Sayı	%
Peygamber olduğuna kesin olarak inanıyorum	208	99,0
Peygamber olduğuna inanıyorum fakat bazı şüphelerim var	-	-
Normal bir insan olarak görüyorum	2	1,0
Yönetici ve komutan olarak görüyorum	-	-
Diğer	-	-
Toplam	210	100,0

Deneklerin %99'u Hz. Muhammed'in peygamber olduğuna kesin olarak inanırken, %1'i de Hz. Muhammed'i normal bir insan olarak görmektedirler.

Tablo 19'da Allah'ın varlığına inanmadığını belirten iki kişi, bu tabloda da Hz. Muhammed'in peygamberliğine inanmayıp O'nu normal bir insan olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

TEKİN'in çalışmasında deneklerin tamamı Hz. Muhammed'in peygamber olduğuna inanırken,[16] ERMİŞ'in[17] ve YEYİN'in[18] çalışmalarında inananlar %98 oranındayken, KÖROĞLU'nun[19] çalışmasında ise %94 oranındadır. ŞİŞİK ise bu soruyu bütün peygamberleri kastederek sormuş ve deneklerin %76,1'inden peygamberlere inanırım cevabını almıştır. Ancak ŞİŞİK yaptığı mülakat çalışmalarında ise deneklere "peygamberiniz kimdir?" diye soru yönelttiğini ve deneklerin hepsinden "Hz. Muhammed" cevabını aldığını çalışmasında belirtmiştir.[20]

[16] Hatice Vicdan Tekin, a.g.t., s.42.
[17] Hacı Ermiş, a.g.t., s. 42.
[18] Suat Yeyin, a.g.t., s. 54.
[19] Muhammet Ali Köroğlu, a.g.t., s. 67.
[20] Cemile Zehra Şişik, a.g.t., s. 46.

Tablo 21: Kur'an-ı Kerim'in tüm emirlerinin kıyamete kadar geçerli olup-olmadığı ile ilgili tutumlar

Tutumlar	Sayı	%
Kısmen katılıyorum	25	11,9
Tamamen katılıyorum	182	86,7
Kısmen katılmıyorum	-	-
Tamamen katılmıyorum	3	1,4
Fikrim yok	-	-
Diğer	-	-
Toplam	210	100,0

Ankete katılanların %86,7'si Kur'an'ın tüm emirlerinin kıyamete kadar geçerli olduğu düşüncesindeyken, %11,9'u kısmen geçerli olduğu düşüncesindedirler. Deneklerin %1,4'ü ise Kur'an-ı Kerim'in tüm emirlerinin kıyamete kadar geçerli olmadığı düşüncesindedirler.

Kadınların %17,6'sı Kur'an-ı Kerim'in tüm emirlerinin kıyamete kadar geçerli olduğuna kısmen katılırken, erkeklerde bu oran %7,6'da kalmaktadır. Erkeklerin %2,5'i ise Kur'an-ı Kerim'in tüm emirlerinin kıyamete kadar geçerli olmadığı görüşündedirler. Eğitim durumuna bakıldığında ise okuma-yazma bilmeyenlerin %33,3'ü, sadece okuma-yazma bilenlerin %13,6'sı, ilkokul mezunlarının %12,7'si, orta ve dengi okul mezunlarının %15'i ve lise ve dengi okul mezunlarının da %3,6'sı Kur'an-ı Kerim'in tüm emirlerinin kıyamete kadar geçerliliğine kısmen katılmaktadırlar. Sadece okuma-yazma bilenlerin %4,5'i, orta ve dengi okul mezunlarının %2,5'i ve lise ve dengi okul mezunlarının ise %3,6'sı Kur'an-ı Kerim'in tüm emirlerinin kıyamete kadar geçerli olmadığı görüşündedirler.

Yapmış olduğumuz gözlemler ve mülakatlarda halkın Kur'an-ı Kerim'e karşı büyük bir saygı içinde olduğunu, Kur'an-ı Kerim okunurken O'nu huşu içinde dinlediklerini, çocuklarının Kur'an-ı Kerim okumayı öğrenmesi konusunda istekli olduklarını ve Kur'an-ı Kerim'i evlerinin en güzel yerlerine yerleştirdiklerini gördük.

Kur'an-ı Kerim'in tüm emirlerinin kıyamete kadar geçerli olduğu görüşünde olanlar TEKİN'in[21] çalışmasında %98,5, ŞİŞİK'in[22] çalışmasında %94,6, KÖROĞLU'nun[23] çalışmasında %92,5 ve YEYİN'in[24] çalışmasında ise bu oran %88,1'dir.

Tablo 22: Meleklere inançla ilgili tutumlar

Meleklere inançla ilgili tutumlar	Sayı	%
Meleklerin varlığına inanıyorum	208	99,0
Gözle göremediğim için şüphelerim var	2	1,0
İnanmıyorum	-	-
Toplam	210	100,0

Deneklerin %99'u meleklerin varlığına inandığını belirtirken, kalan %1'i ise melekleri gözle göremediği için onların varlıklarından şüphe duyduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 19'da Allah'ın varlığına inanmadığını ve tablo 20'de Hz. Muhammed'i peygamber olarak değil de normal bir insan olarak gördüğünü belirten iki denek, meleklerin gözle görülememesinden dolayı onların varlıklarıyla ilgili şüphe içerisindedirler.

Yapılan benzer çalışmalardan Muhammet Ali KÖROĞLU'nun[25] çalışmasında meleklere inanma oranı %98,2 iken bu oran Hacı ERMİŞ'in[26] çalışmasında %98,4 ve Suat YEYİN'in[27] çalışmasında ise %98'dir.

[21] Hatice Vicdan Tekin, a.g.t., s.43.
[22] Cemile Zehra Şişik, a.g.t., s. 47.
[23] Muhammet Ali Köroğlu, a.g.t., s. 70.
[24] Suat Yeyin, a.g.t., s. 54.
[25] Muhammet Ali Köroğlu, a.g.t., s. 71.
[26] Hacı Ermiş, a.g.t., s. 46.
[27] Suat Yeyin, a.g.t., s. 52.

3. Ahiret ve Kader İnancı

Tarih boyunca insanları en çok meşgul eden düşüncelerden birisi, ahiret inancıdır. Çünkü insanlar, bu dünya hayatından sonra ne olacaklarını merak etmektedirler. Acaba tamamen yok olup bir karanlığa mı gidecekler, yoksa yeni bir hayata ulaşıp yepyeni umutlara mı kavuşacaklar.

İslâm dini de, ahiret inancına büyük önem vermiş ve insanların bu dünyada yapmış oldukları iyilik ya da kötülüklerin karşılığını hiçbir haksızlığın yapılmayacağı bir günde göreceklerini[28] ve bu hayatın ebedi olacağını[29] haber vermiştir.

Biz de, bu dünyada yapılan iyilik ya da kötülüklerin karşılığının görüleceği bir ahiret inancının örneklemimiz tarafından benimsenip benimsenmediğini öğrenmek için, örneklemimize "bu dünyada ne ekersen öbür dünyada onu biçersin" görüşünü doğru bulup bulmadıklarıyla ilgili bir soru yönelterek onların ahiret inancını öğrenmeye çalıştık.

Tablo 23: "Bu dünyada ne ekersen öbür dünyada onu biçersin" görüşü ile ilgili tutumlar

Tutumlar	Sayı	%
Evet, tamamen doğru buluyorum	204	97,1
Hayır, hiç doğru bulmuyorum	3	1,4
Evet, kısmen doğru buluyorum	2	1,0
Fikrim yok	1	0,5
Toplam	210	100,0

Örneklemimizin %97,1'i "bu dünyada ne ekersen öbür dünyada onu biçersin" görüşüne tamamen katılırken, %1,4'ü bu görüşe hiç katılmadığını, %1'i bu görüşe kısmen katıldığını, %0,5'i de bir fikrinin olmadığını belirtmişlerdir.

[28] Zilzal, 99/7-8.
[29] Duhan, 44/56.

Tablo 23 bize örneklemimiz arasında ahiret inancının önemli oranda benimsendiğini göstermektedir.

KÖROĞLU'nun,[30] ERMİŞ'in[31] ve YEYİN'in[32] elde ettiği bulgularla bizim elde ettiğimiz bulgular benzerlik gösterirken, ŞİŞİK'in[33] çalışmasında ise "evet, tamamen doğru buluyorum" diyenlerin oranı %75,3'te kalmıştır.

Tablo 24: "İnsan, doğumundan ölümüne kadar alnına yazılanı görür" görüşü ile ilgili tutumlar

Tutumlar	Sayı	%
Doğru	170	81,0
Yanlış	13	6,2
Kısmen doğru	15	7,1
Kısmen yanlış	2	1,0
Fikrim yok	10	4,8
Toplam	210	100,0

Kader, sözlükte ölçmek, tahmin etmek, ölçüp takdir ederek tayin etmek, gücü yetmek ve kudret anlamlarına gelmektedir.[34] Allah'ın, ezelden ebede kadar olmuş ve olacak şeylerin hepsinin yerini, zamanını, niteliklerini, şekillerini ve her türlü özelliklerini ezelde bilip, bu bilgisi üzerine takdir ve tespit etmesidir. Kader, Allah'ın ilim ve irade sıfatlarının gereğidir. Allah, ilim sıfatı ile olmuş ve olacak her şeyi bütün ayrıntıları ile bilir; irade sıfatı ile de ne şekilde ve hangi özelliklerle olacağını tercih, tayin ve tespit eder. İşte bir şeyin ezelde Allah tarafından bilinmesine ve bu bilgiye uygun olarak tercih ve takdir edilmesine "kader" denir.[35]

[30] Muhammet Ali Köroğlu, a.g.t., s. 71.
[31] Hacı Ermiş, a.g.t., s. 45.
[32] Suat Yeyin, a.g.t., s. 52.
[33] Cemile Zehra Şişik, a.g.t., s. 49.
[34] Fikret Karaman ve diğerleri, a.g.e., s. 353.
[35] Hamdi Döndüren, a.g.e., s. 118.

Kaza, sözlükte hükmetmek, emretmek, ifâ etmek, ödemek, kaza etmek, ölçüp biçip yapmak, ihtiyacını gidermek, ölmek, mahkeme etmek gibi anlamlara gelmektedir.[36] Istılahta ise kaza, Allah'ın ezelde irade ettiği ve takdir buyurduğu şeylerin zamanı gelince, her birisini ezelî ilim, irade ve takdirine uygun biçimde meydana getirmesi ve yaratmasıdır.[37]

Ankete katılanlara "insan, doğumundan ölümüne kadar alnına yazılanı görür" görüşüne katılıp katılmadıklarını sorduğumuzda deneklerin %81'i bu görüşe katılırken, %7,1'i bu görüşe kısmen katılmıştır. Deneklerin %6,2'si bu görüşe katılmazken, %4,8'i herhangi bir fikri olmadığını belirtmiş, %1'i de bu görüşe kısmen katılmadığını belirtmiştir. Tablo 23'te deneklerin yüksek çıkan ahirete inanma oranı, kader ve kazaya olan inançta ise düşmüştür.

Yapılan benzer çalışmalarda kader ve kazaya inanma oranları KÖROĞLU'nun[38] çalışmasında %98,2, ERMİŞ'in[39] çalışmasında %95,6 ve YEYİN'in[40] çalışmasında ise %98'dir. ŞİŞİK'in[41] çalışmasında ise ilçe merkezinde oturanların %77'si kader ve kazaya inanırken, köylerde oturanların ise %85,2'si inanmaktadır.

4. Halk İnançları

Bilindiği üzere İslâm dini, büyü, sihir, falcılık gibi şeylere itibar etmeyi, bunlarla uğraşmayı yasaklamıştır. Buna rağmen bu gibi olaylara yöneliş, müslümanların arasında da yayılmıştır. Gizli bir yönünün olması, tabiatüstü güçlerle ilişkiye geçme, insanları etkilemesi gibi temellere dayanan batıl inançlar, tarihin her döneminde insanların ilgisini çekmiştir. Günümüzde de insanlar çözemedikleri problemleri olunca bu gibi yollara başvurabilmektedirler. Bizim amacımız ise araştırma bölgemizde bu tür batıl inançların ne derecede yaygın olduğunu tespit etmektir.

[36] Fikret Karaman ve diğerleri, a.g.e., s. 366.
[37] Ahmet Saim Kılavuz, a.g.e., s. 133.
[38] Muhammet Ali Köroğlu, a.g.t., s. 71.
[39] Hacı Ermiş, a.g.t., s. 45.
[40] Suat Yeyin, a.g.t., s. 52.
[41] Cemile Zehra Şişik, a.g.t., s. 51.

Tablo 25: Halk inançları ile ilgili tutumlar

Halk inançları		Tutumlar		
		Evet	Hayır	Toplam
Fala inanıyor musunuz?	Sayı	6	204	210
	%	2,9	97,1	100,0
Burçlara inanıyor musunuz?	Sayı	4	206	210
	%	1,9	98,1	100,0
Kurşun dökmeye inanıyor musunuz?	Sayı	5	205	210
	%	2,4	97,6	100,0
Muska yazdırmaya inanıyor musunuz?	Sayı	12	198	210
	%	5,7	94,3	100,0
Cin çarpmasına inanıyor musunuz?	Sayı	21	189	210
	%	10,0	90,0	100,0
Büyüye inanıyor musunuz?	Sayı	32	178	210
	%	15,2	84,8	100,0
Nazara inanıyor musunuz?	Sayı	125	85	210
	%	59,5	40,5	100,0

Ankete katılan deneklerin %97,1'i fala inanmadığını belirtirken, sadece %2,9'u fala inandığını; %98,1 gibi tamamına yakını burçlara inanmazken, %1,9 gibi çok az bir orana sahip olanlar burçlara itibar ettiğini; tamamına yakını kurşun dökme diye bir inanca sahip değilken, %2,4 gibi çok az bir orana sahip olanlar kurşun dökme inancına sahip olduğunu; yine %94,3 gibi tamamına yakını muska yazdırmaya itibar etmezken, %5,7 gibi düşük bir orana sahip olanlar muska yazdırmaya yönelik bir inanca sahip olduklarını; %90'ı cin çarpmasına inanmazken, %10'u bu inanca sahip olduğunu; %84,8'i büyüye inanmazken,

%15,2'si büyüye inandığını; %59,5'i nazara inandığını belirtirken, %40,5'i ise nazara inanmadığını belirtmiştir.

Batıl inançlarla ilgili olan tablolar genel olarak değerlendirildiğinde Ovaköy'de fala, burçlara, kurşun dökmeye ve muska yazdırmaya olan inanç yok denecek kadar az bir orana sahiptir. Yapmış olduğumuz katılımcı gözlemler ve mülakatlar da bu yöndedir. Dolayısıyla gözlemlerimiz ve yapmış olduğumuz mülakatlar[42] anketin tespitlerini doğrulamaktadır.

Örneklemden elde edilen sonuçlara göre Ovaköy'de en çok nazar inancı vardır. Cinsiyet ve nazar inancı ilişkisine bakıldığında nazara en çok kadınların inandığı görülmektedir. Nazara inanan kadınların oranı %74,7 iken, erkeklerde bu oran %47,9'da kalmaktadır. Eğitim durumu ile nazar inancı arasındaki ilişki incelendiğinde, eğitim seviyesinin yükselmesiyle nazara inanma oranının düştüğü görülmektedir. Nazar inancı okuma-yazma bilmeyenlerde %66,7, sadece okuma-yazma bilenlerde %63,6, ilkokul mezunlarında %60,8, orta ve dengi okul mezunlarında %67,5, lise ve dengi okul mezunlarında %53,6 ve yüksekokul veya fakülte mezunlarında ise %40 oranındadır. Mensup olunan sosyal grup ile nazar inancı arasındaki ilişkiye bakıldığında manavların %64,3'ü nazara inanırken, bu oran muhacirlerde %58,2, ana-babadan biri manav diğeri muhacir olanlarda %48,5 ve bunların dışında kalan diğer gruba mensup olanlarda ise bu oran %77,8'e çıkmaktadır. Yaşla nazar inancı arasındaki ilişkiye bakıldığında ise yaşın artmasıyla beraber nazara inanma oranının da arttığı görülmektedir. 15–25 yaş arasında nazara inanma oranı %54,8, 26–40 yaş arasında %57,7, 41–60 yaş arasında %63, 61 yaş ve üstündekilerde %62,5'tir.

Araştırma alanımız olan Ovaköy'de nazara değmesine karşı alınan tedbirlerde en çok göze çarpanlar arasında özellikle küçük çocuklara nazar boncuğu takma, nazarı değen kişilerden uzak durma, evlerin bazılarında nazardan korunmak için eşyalar koyma sayılabilir.[43]

Ovaköy'de nazardan sonra en çok büyüye inanma vardır. Cinsiyet ve büyüye inanma ilişkisine bakıldığında kadınların %19,8'i, erkeklerin ise %11,8'i büyüye inanmaktadırlar. Eğitim durumu ve büyüye inanma arasındaki ilişkide okuma-yazma bilmeyenler büyüye inanmazken, sadece okuma-yazma bilenlerin %18,2'si, ilkokul mezunlarının %8,8'i, orta ve dengi okul mezunlarıyla lise ve dengi okul mezunlarının %25'eri, yüksekokul veya fakülte mezunlarının ise %20'si büyüye inanmaktadırlar. Mensup olunan sosyal grup ile büyüye

[42] Ahmet Aydın, 1944 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 06.05.2007; Şefiye Aydın, 1924 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 22.06.2008; Sami Karaman, 1938 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 12.03.2008.
[43] Şefiye Aydın, 1924 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 22.06.2008.

inanma arasındaki ilişkiye bakıldığında manavların %17,1'i büyüye inanırken, bu oran muhacirlerde %9,2, ana-babadan biri manav diğeri muhacir olanlarda %18,2 ve bunların dışında kalan diğer gruba mensup olanlarda ise bu oran %55,6'ya çıkmaktadır. Yaşla büyüye inanma arasındaki ilişkiye bakıldığında ise 15–25 yaş arasında büyüye inanma oranı %23,8, 26–40 yaş arasında %14,1, 41–60 yaş arasında %9,6, 61 yaş ve üstündekilerde ise bu oran %20,8'dir.

Cemile Zehra ŞİŞİK'in ve Muhammet Ali KÖROĞLU'nun yapmış olduğu benzer çalışmalarla bizim çalışmamız arasında farklar bulunmaktadır. ŞİŞİK'in[44] çalışmasında nazara inanma oranı %48,1, büyüye inanma oranı %16,3, burçlara inanma oranı %14,1, kurşun dökmeye inanma oranı %9,5 ve fala inanma oranı da %6,7'dir. KÖROĞLU'nun[45] çalışmasında ise nazara inanma oranı %38,1, cin çarpmasına inanma oranı %2,7, muska yazdırmaya inanma oranı %1,7, fala ve büyüye inanma oranları da %1,2'şerdir.

B. DİNİ PRATİKLER VE DİNİN İBADET BOYUTU İLE İLGİLİ BULGULAR

İslâm dininde ibadet, Allah'a gönülden isteyerek yönelmek, tapmak, boyun eğmek ve itaat etmek demektir.[46] Bir başka ifadeyle ibadet, Allah'a karşı kulluk ve bağlılığımızı sözler ve hareketlerle ifade etmeye denir.[47] İbadet, Türkçe'de kullanılan kulluk etmek deyimi ile aynı anlama gelmektedir.[48]

Kuran-ı Kerim'de ibadete ilişkin emirler, şekil ve biçim olarak ibadete yönelik olmayıp, büyük ölçüde ibadetin mahiyetine, ibadetin kime yapılacağına ve nasıl yapılacağına yöneliktir. Hz. Peygamber de söz ve fiilleriyle, Kur'an-ı Kerim'de bahsedilen ve ana çatısı oluşturulan ibadetlerin ayrıntılı biçimlemesini yapmıştır.[49]

Araştırmamızın bu kısmında halkın namaz, oruç, zekât ve sadakalar, hac, kurban, Kur'an-ı Kerim okuma, dua ve kabir ziyaretleri ile ilgili tutum ve davranışlarını tespit etmeye çalışacağız. Daha sonra elde ettiğimiz bu bulguları kişilerin cinsiyet, yaş, mensup olunan sosyal grup, eğitim durumu ve aylık gelir durumu gibi değişkenlerle karşılaştırıp aralarında ilişki olup olmadığını da tespit etmeye çalışacağız.

[44] Cemile Zehra Şişik, a.g.t., ss. 56-57.
[45] Muhammet Ali Köroğlu, a.g.t., s. 73.
[46] H. Yunus Apaydın, *İlmihal,* DİVANTAŞ, C. I, İst. 1999, s. 217.
[47] Osman Pazarlı, a.g.e., s.169.
[48] H. Yunus Apaydın, a.y.
[49] A.e., s.218.

1. Namaz

Her din, yaratıcı kudret karşısında boyun eğmek ve kutsal bir bağlantı kurmak temeli üzerine kurulur ve her dinde bunu sağlamak üzere öngörülen birtakım merasimler bulunur. İslâm dininde Allah'a yaklaşmanın yolu, O'na yükselmenin basamağı ve bu bakımdan en parlak ve önemli ibadet, namaz ibadetidir. Bu özelliğinden dolayı namaz, diğer bütün ibadetlerin özü ve özeti sayılmıştır.[50]

Namaz, belli eylemler ve özel rükünler ile Allah'a kulluk etmektir. Namazın dış görünüşü birtakım şekiller ve zikirden ibaret ise de, içerisi ve mahiyeti Allah'a münâcât etmek, O'nunla konuşmak, O'na yakınlaşmak ve O'nu müşâhede etmektir.[51] Deneklerin namaz ibadetini yerine getirme durumu ile ilgili tutum ve davranışlarını ve bunların çeşitli değişkenlerle ilişkisini aşağıdaki tablolarda görmemiz mümkündür.

Tablo 26: Deneklerin, namaz ibadetini yerine getirme durumu

Namaz ile ilgili tutum ve davranışlar	Sayı	%
Her gün beş vakit namazı düzenli olarak kılıyorum	115	54,8
Günlük namazları ara sıra Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılıyorum	38	18,1
Sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılıyorum	35	16,7
Sadece Cuma ve Bayram namazlarını ara sıra kılıyorum	10	4,8
Hiç namaz kılmıyorum	3	1,4
Diğer	9	4,3
Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan deneklerin yarısından biraz fazlası her gün beş vakit namazı düzenli olarak kıldıklarını belirtmişlerdir. Bunu %18,1 ile günlük namazları ara sıra Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılanlar, % 16,7 ile sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli

[50] A.e., s. 220.
[51] A.e., s. 221.

olarak kılanlar, % 4,8 ile sadece Cuma ve Bayram namazlarını ara sıra kılanlar ve %1,4 ile de hiç namaz kılmayanlar izlemektedir. Diğer seçeneğini işaretleyen %4,3 oranına sahip olanların bir kısmı namazı bazen düzenli kıldığını bazen ise aksattığını, bir kısmı da öğrenci olduğundan dolayı sadece tatillerde düzenli olarak namaz kılabildiğini belirtmişlerdir.

Tablo 26'dan anlaşılıyor ki, araştırma yaptığımız Ovaköy halkının yarısından biraz fazlası her gün beş vakit namaz ibadetini düzenli olarak yerine getirmektedir. Deneklerin yaklaşık %90'ı Cuma ve Bayram namazı ibadetlerini düzenli olarak yerine getirmektedir.

Yapılan benzer çalışmaları bizim elde ettiğimiz bulgularla karşılaştırdığımızda Hatice Vicdan TEKİN'in[52] çalışmasında günlük namazını düzenli kılanların oranının %50,5, hiç namaz kılmayanların oranının %5; Cemile Zehra ŞİŞİK'in[53] çalışmasında günlük namazını düzenli kılanların oranının %36,7, hiç namaz kılmayanların oranının %2,5; Muhammet Ali KÖROĞLU'nun[54] çalışmasında günlük namazını düzenli kılanların oranının %34, hiç namaz kılmayanların oranının %7,5; Hacı ERMİŞ'in[55] çalışmasında günlük namazını düzenli kılanların oranının %30,3, hiç namaz kılmayanların oranının %8; Suat YEYİN'in[56] çalışmasında ise günlük namazını düzenli kılanların oranının %36, hiç namaz kılmayanların oranının %7,6 olduğu görülmektedir.

Yapılmış olan benzer çalışmalardan elde edilen veriler bizim çalışmamızın verileriyle karşılaştırıldığında, Ovaköy halkının namaz ibadetini yerine getirme konusunda hassas davrandığı görülmektedir.

[52] Hatice Vicdan Tekin, a.g.t., s.47.
[53] Cemile Zehra Şişik, a.g.t., s. 61.
[54] Muhammet Ali Köroğlu, a.g.t., s. 78.
[55] Hacı Ermiş, a.g.t., s. 51.
[56] Suat Yeyin, a.g.t., s. 66.

Tablo 27: Cinsiyete göre namaz kılma sıklığı

Cinsiyet		Namaz kılma sıklığı						
		Her gün beş vakit namazı düzenli olarak kılıyorum	Günlük namazları ara sıra Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılıyorum	Sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılıyorum	Sadece Cuma ve Bayram namazlarını ara sıra kılıyorum	Hiç namaz kılmıyorum	Diğer	Toplam
Kadın	Sayı	70	13	-	-	-	8	91
	%	76,9	14,3	-	-	-	8,8	100,0
Erkek	Sayı	45	25	35	10	3	1	119
	%	37,8	21,0	29,4	8,4	2,5	0,8	100,0
Toplam	Sayı	115	38	35	10	3	9	210
	%	54,8	18,1	16,7	4,8	1,4	4,3	100,0

Cinsiyet ve namaz kılma sıklığı arasındaki ilişkiye bakıldığında kadınların dörtte üçünün düzenli olarak beş vakit namaz kıldığı, %14,3'ünün ise günlük namazları ara sıra kıldığı tablodan çıkarılmaktadır. Diğer seçeneğini işaretleyen %8,8'lik kısım ise, bazı özel şartlarından dolayı namaz kılamadığını belirtmişlerdir.

Erkeklerin ise %37,8'inin her gün beş vakit namazı düzenli olarak kıldığı, %29,4'ünün sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kıldığı, %21'inin günlük namazları ara sıra Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kıldığı, %8,4'ünün sadece Cuma ve Bayram namazlarını ara sıra kıldığı, %2,5'inin ise hiç namaz kılmadığı görülmektedir.

Kadınlarla erkeklerin namaz kılma sıklıklarına bakıldığında, kadınların erkeklere göre çok daha fazla bir oranla namaz ibadetini yerine getirdikleri tablodan çıkarılmaktadır.

Tablo 28: Yaş grubuna göre namaz kılma sıklığı

Yaş grupları		Namaz kılma sıklığı						
		Her gün beş vakit namazı düzenli olarak kılıyo-rum	Günlük namazları ara sıra Cuma ve Bayram namaz-larını düzenli olarak kılıyorum	Sadece Cuma ve Bayram namaz-larını düzenli olarak kılıyorum	Sadece Cuma ve Bayram namaz-larını ara sıra kılıyorum	Hiç namaz kılmıyo-rum	Diğer	Toplam
15-25 arası	Sayı	10	12	12	4	-	4	42
	%	23,8	28,6	28,6	9,5	-	9,5	100,0
26-40 arası	Sayı	39	13	13	4	-	2	71
	%	54,9	18,3	18,3	5,6	-	2,8	100,0
41-60 arası	Sayı	44	13	10	2	2	2	73
	%	60,3	17,8	13,7	2,7	2,7	2,7	100,0
61 ve yukarısı	Sayı	22	-	-	-	1	1	24
	%	91,7	-	-	-	4,2	4,2	100,0
Toplam	Sayı	115	38	35	10	3	9	210
	%	54,8	18,1	16,7	4,8	1,4	4,3	100,0

Örneklemin 15–25 arası yaş grubuna mensup olanların %23,8'inin her gün beş vakit namazı düzenli olarak kıldığı, %28,6'lık bir oranın günlük namazları ara sıra Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kıldığı, yine aynı orana sahip diğer bir grubun sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kıldığı, %9,5'inin ise Cuma ve Bayram namazlarını ara sıra kıldığı görülmektedir.

26–40 arası yaş grubuna mensup olanların yarısından çoğu günlük namazları düzenli olarak kıldıklarını, %18,3'ü günlük namazları ara sıra Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kıldıklarını, yine %18,3'ü sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kıldıklarını ve %5,6'sı sadece Cuma ve Bayram namazlarını ara sıra kıldıklarını belirtmişlerdir.

41–60 yaş grubuna mensup olanların %60,3'ü günlük namazları düzenli olarak kıldıklarını, %17,8'i günlük namazları ara sıra Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kıldıklarını, %13,7'si sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kıldıklarını, %2,7'si sadece Cuma ve Bayram namazlarını ara sıra kıldıklarını ve bir diğer %2,7'lik orana sahip olanları ise hiç namaz kılmadıklarını belirtmişlerdir.

61 ve yukarı yaş grubuna mensup olanların %91,7 gibi çok yüksek bir oranının günlük namazları düzenli olarak kıldığı anlaşılmaktadır.

İnsanların yaşının ilerlemesi, emekli olması ve buna bağlı olarak insanların kendilerini ölüme daha yakın hissetmeye başlamaları bu insanların namaz ibadetine yönelik daha çok hassasiyet göstermelerine neden olduğu söylenebilir.

Tablo 28'den elde edilen verilere göre, yaşın artmasıyla namaz kılma sıklığının paralel bir şekilde arttığı görülmektedir.

Tablo 29: Mensup olunan sosyal gruba göre namaz kılma sıklığı

Sosyal grup		Namaz kılma sıklığı						
		Her gün beş vakit namazı düzenli olarak kılıyo-rum	Günlük namazları ara sıra Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılıyorum	Sadece Cuma ve Bayram namazları-nı düzenli olarak kılıyorum	Sadece Cuma ve Bayram namaz-larını ara sıra kılıyorum	Hiç namaz kılmıyo-rum	Diğer	Toplam
Manav	Sayı	42	11	11	3	1	2	70
	%	60,0	15,7	15,7	3,2	1,4	2,9	100,0
Muhacir	Sayı	52	18	15	6	2	5	98
	%	53,1	18,4	15,3	6,1	2,0	5,1	100,0
Ana-babadan biri manav diğeri muhacir	Sayı	17	8	6	1	-	1	33
	%	51,5	24,2	18,2	3,0	-	3,0	100,0
Diğer	Sayı	4	1	3	-	-	1	9
	%	44,4	11,1	33,3	-	-	11,1	100,0
Toplam	Sayı	115	38	35	10	3	9	210
	%	54,8	18,1	16,7	4,8	1,4	4,3	100,0

Tablodaki mensup olunan sosyal grup ile namaz kılma sıklığı arasındaki ilişkiye bakıldığında manav, muhacir ve ana-babadan biri manav diğeri muhacir olan sosyal gruplara mensup olanların yarısından çoğunun her gün beş vakit namazı düzenli olarak kıldığı görülmektedir.

Köye gerek göç yoluyla gerekse evlilik yoluyla dışarıdan gelenlerin oluşturduğu diğer grubunun ise %44,4'ünün her gün beş vakit namazı düzenli olarak kıldığı görülmektedir.

Tablo 29'a göre farklı bir sosyal gruba mensup olmak, namaz kılma sıklığında çok fazla bir oranda farklılık meydana getirmemektedir.

Tablo 30: Eğitim durumuna göre namaz kılma sıklığı

Eğitim durumu		Namaz kılma sıklığı						
		Her gün beş vakit namazı düzenli olarak kılıyo-rum	Günlük namazları ara sıra Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılıyorum	Sadece Cuma ve Bayram namazları-nı düzenli olarak kılıyorum	Sadece Cuma ve Bayram namaz-larını ara sıra kılıyorum	Hiç namaz kılmıyo-rum	Diğer	Toplam
Okuma-yazma bilmiyor	Sayı	3	-	-	-	-	-	3
	%	100,0	-	-	-	-	-	100,0
Okuma-yazma biliyor	Sayı	15	3	2	-	2	-	22
	%	68,2	13,6	9,1	-	9,1	-	100,0
İlkokul mezunu	Sayı	66	17	10	4	-	5	102
	%	64,7	16,7	9,8	3,9	-	4,9	100,0
Orta ve dengi okul mezunu	Sayı	11	9	16	3	-	1	40
	%	27,5	22,5	40,0	7,5	-	2,5	100,0
Lise ve dengi okul mezunu	Sayı	12	7	5	2	1	1	28
	%	42,9	25,0	17,9	7,1	3,6	3,6	100,0
Yüksekokul veya fakülte mezunu	Sayı	8	2	-	-	-	-	10
	%	80,0	20,0	-	-	-	-	100,0
Diğer	Sayı	-	-	2	1	-	2	5
	%	-	-	40,0	20,0	-	40,0	100,0
Toplam	Sayı	115	38	35	10	3	9	210
	%	54,8	18,1	16,7	4,8	1,4	4,3	100,0

Eğitim durumu ile namaz kılma sıklığı arasındaki ilişkiye bakıldığında, eğitim durumu arttıkça namaz kılma sıklığında bir azalmanın meydana geldiği ancak bu durumun lise ve dengi okul mezunuyla yüksekokul veya fakülte mezunlarında bozulduğu tabloda görülmektedir.

Tablo 30'a göre okuma-yazma bilmeyenlerin hepsi günlük namazlarını düzenli olarak kılmaktadırlar. Sadece okuma-yazma bilenlerin üçte ikisinden fazlası günlük beş vakit namazı düzenli olarak kılarken, %13,6'sı günlük beş vakit namazı ara sıra Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılıyor, %9,1'i sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılıyor ve yine %9,1 oranına sahip olanları hiç namaz kılmıyorlar. İlkokul mezunlarının üçte ikiye yakını günlük namazlarını düzenli olarak, %16,7'si günlük namazları ara sıra Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak, %9,8'i sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak, %3,9'u sadece Cuma ve Bayram namazlarını ara sıra kılmaktadırlar. Orta ve dengi okul mezunlarında ise %40 oranına sahip olanlar sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak, %27,5'i günlük namazları düzenli olarak, %22,5'i günlük namazları ara sıra Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak ve %7,5'i sadece Cuma ve Bayram namazlarını ara sıra kılmaktadırlar. Lise ve dengi okul mezunu olanların %42,9'u günlük namazları düzenli olarak, %25'i günlük namazları ara sıra Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak, %17,9'u sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak ve %7,1'i sadece Cuma ve Bayram namazlarını ara sıra kıldıklarını, %3,6'sı ise hiç namaz kılmadıklarını belirtmişlerdir. Yüksekokul veya fakülte mezunlarının %80'i günlük namazlarını düzenli olarak kıldıkları, geriye kalan %20'sinin ise günlük namazları ara sıra Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kıldıkları görülmektedir.

Genel olarak eğitim durumu ile namaz kılma sıklığı arasında bir paralellik olduğu söylenemez.

Tablo 31: Aylık gelir durumuna göre namaz kılma sıklığı

Aylık gelir durumu		Namaz kılma sıklığı						
		Her gün beş vakit namazı düzenli olarak kılıyo-rum	Günlük namazları ara sıra Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılıyorum	Sadece Cuma ve Bayram namazları-nı düzenli olarak kılıyorum	Sadece Cuma ve Bayram namaz-larını ara sıra kılıyorum	Hiç namaz kılmıyo-rum	Diğer	Toplam
500 YTL ve aşağısı	Sayı	58	17	16	5	2	3	101
	%	57,4	16,8	15,8	5,0	2,0	3,0	100,0
501-750 YTL arası	Sayı	24	7	8	-	1	3	43
	%	55,8	16,3	18,6	-	2,3	7,0	100,0
751-1000 YTL arası	Sayı	12	11	8	3	-	3	37
	%	32,4	29,7	21,6	8,1	-	8,1	100,0
1001-1500 YTL arası	Sayı	14	1	1	2	-	-	18
	%	77,8	5,6	5,6	11,1	-	-	100,0
1501-2000 YTL arası	Sayı	5	1	2	-	-	-	8
	%	62,5	12,5	25,0	-	-	-	100,0
2001 YTL ve üstü	Sayı	2	1	-	-	-	-	3
	%	66,7	33,3	-	-	-	-	100,0
Toplam	Sayı	115	38	35	10	3	9	210
	%	54,8	18,1	16,7	4,8	1,4	4,3	100,0

Aylık gelir durumu ile namaz kılma sıklığı arasındaki ilişkiye bakıldığında, 500 YTL ve aşağısı ile 501–750 YTL arası gelire sahip olanların yarısından fazlasının günlük beş vakit

namazı düzenli olarak kıldığı; 751–1000 YTL arası gelire sahip olanların üçte birinin günlük beş vakit namazı düzenli olarak kıldığı; 1001–1500 YTL, 1501–2000 YTL ve 2001 YTL ve üstü gelire sahip olanların yaklaşık olarak üçte ikisinin günlük beş vakit namazı düzenli olarak kıldıkları görülmektedir.

Yukarıdaki tabloya göre aylık gelir durumu ile namaz kılma sıklığı arasında bir paralellik görülmemektedir.

2. Oruç

İslâm'ın temel ibadetlerinden birisi olan oruç, belirli şartları taşıyan kişilerin Ramazan ayında tutması farz olan bir ibadettir.[57] Oruç Peygamberimiz'in hicretinden bir buçuk sene sonra Şaban ayının onuncu günü farz kılınmış olup, İslâm'ın beş esasından biridir.[58]

Deneklerin oruç ibadetini yerine getirme durumu ile ilgili tutum ve davranışlarını ve bunların çeşitli değişkenlerle ilişkisini aşağıdaki tablolarda görmemiz mümkündür.

Tablo 32: Deneklerin, oruç ibadetini yerine getirme durumu

Oruç ile ilgili tutum ve davranışlar	Sayı	%
Ramazan orucunun tamamını ve bazı mübarek günlerde de oruç tutarım	84	40,0
Ramazan orucunun tamamını tutarım	96	45,7
Ramazan orucunun yarısını tutarım	15	7,1
Ramazan orucunun çok azını tutarım	6	2,9
Hiç oruç tutmam	5	2,4
Diğer	4	1,9
Toplam	210	100,0

[57] Veysel Uysal, *Psiko-Sosyal Açıdan Oruç,* TDV Yay., Ank. 1994, s.14.
[58] H. Yunus Apaydın, a.g.e., s. 382.

Ankete katılan deneklerin yarısına yakınının Ramazan orucunun tamamını tuttuğu anlaşılırken, %40'ının Ramazan orucunun tamamını ve bazı mübarek günlerde de oruç tuttuğu anlaşılmaktadır. %7,1'inin Ramazan orucunun yarısını tuttuğu, %2,9'unun Ramazan orucunun çok azını tuttuğu, %2,4'ünün hiç oruç tutmadığı anlaşılmaktadır. Diğer seçeneğini işaretleyen %1,9'luk bir orana sahip olanlar ise sağlıklarının elvermemesinden dolayı oruç tutamadıklarını belirtmişlerdir.

Tabloya göre deneklerin %85,7'sinin Ramazan ayına gerekli önemi verip oruç ibadetlerini tam olarak yerine getirdikleri görülmektedir.

"Ramazan orucunun tamamını ve bazı mübarek günlerde de oruç tutarım" seçeneği ile "Ramazan orucunun tamamını tutarım" seçeneğini işaretleyenlerin toplamını yapılan benzer çalışmalarla karşılaştırdığımızda şu bulgulara ulaşırız: Hatice Vicdan TEKİN'in[59] yapmış olduğu çalışmada bu iki seçeneğin toplamı %98,5 iken, Cemile Zehra ŞİŞİK'in[60] çalışmasında bu %74,7, Muhammet Ali KÖROĞLU'nun[61] çalışmasında %92, Hacı ERMİŞ'in[62] çalışmasında %95,7 ve Suat YEYİN'in[63] çalışmasında ise %94,9'dur.

Gerek bizim çalışma alanımız olan Ovaköy'de olsun ve gerekse karşılaştırma yaptığımız benzer çalışmaların yapıldığı yörelerde olsun insanlar, oruç ibadetine ve özellikle de Ramazan orucuna gerekli önemi vermektedirler.

[59] Hatice Vicdan Tekin, a.g.t., s.50.
[60] Cemile Zehra Şişik, a.g.t., s. 71.
[61] Muhammet Ali Köroğlu, a.g.t., s. 88.
[62] Hacı Ermiş, a.g.t., s. 57.
[63] Suat Yeyin, a.g.t., s. 74.

Tablo 33: Cinsiyete göre oruç tutma sıklığı

Cinsiyet		Oruç tutma sıklığı						
		Ramazan orucunun tamamını ve bazı mübarek günlerde de oruç tutarım	Ramazan orucunun tamamını tutarım	Ramazan orucunun yarısını tutarım	Ramazan orucunun çok azını tutarım	Hiç oruç tutmam	Diğer	Toplam
Kadın	Sayı	56	29	3	-	-	3	91
	%	61,5	31,9	3,3	-	-	3,3	100,0
Erkek	Sayı	28	67	12	6	5	1	119
	%	23,5	56,3	10,1	5,0	4,2	0,8	100,0
Toplam	Sayı	84	96	15	6	5	4	210
	%	40,0	45,7	7,1	2,9	2,4	1,9	100,0

Ankete katılan kadınların %61,5'i Ramazan orucunun tamamını ve bazı mübarek günlerde de oruç tuttuklarını, %31,9'u Ramazan orucunun tamamını tuttuklarını ve kalan %3,3'ü ise Ramazan orucunun yarısını tuttuklarını belirtmişlerdir.

Erkeklerde ise Ramazan orucunun tamamını ve bazı mübarek günlerde oruç tutanların oranı %23,5, Ramazan orucunun tamamını tutanların oranı %56,3, Ramazan orucunun yarısını tutanların oranı 10,1, Ramazan orucunun çok azını tutanların oranı %5 ve hiç oruç tutmayanların oranı ise %4,2'dir.

Tablo 33'te de görüldüğü gibi oruç ibadetine kadınların gösterdiği hassasiyet erkeklere göre daha fazladır. Tablo 27'de de, kadınların namaz ibadetine erkeklerden daha çok önem verdiğini görmüştük. Tablo 27 ve tablo 33'e göre kadınlar, dinin ibadet boyutuna erkeklerden çok daha fazla önem verip ibadetlerini erkeklere göre daha düzenli bir şekilde yerine getirmektedirler.

Tablo 34: Yaş grubuna göre oruç tutma sıklığı

Yaş grupları		Oruç tutma sıklığı						
		Ramazan orucunun tamamını ve bazı mübarek günlerde de oruç tutarım	Ramazan orucunun tamamını tutarım	Ramazan orucunun yarısını tutarım	Ramazan orucunun çok azını tutarım	Hiç oruç tutmam	Diğer	Toplam
15-25 arası	Sayı	10	22	7	2	-	1	42
	%	23,8	52,4	16,7	4,8	-	2,4	100,0
26-40 arası	Sayı	29	32	4	4	2	-	71
	%	40,8	45,1	5,6	5,6	2,8	-	100,0
41-60 arası	Sayı	29	36	4	-	3	1	73
	%	39,7	49,3	5,5	-	4,1	1,4	100,0
61 ve yukarısı	Sayı	16	6	-	-	-	2	24
	%	66,7	25,0	-	-	-	8,3	100,0
Toplam	Sayı	84	96	15	6	5	4	210
	%	40,0	45,7	7,1	2,9	2,4	1,9	100,0

Araştırmaya katılan 15–25 yaş arası deneklerin yarısından biraz fazlası Ramazan orucunun tamamını tutarken, dörtte birine yakınının Ramazan orucunun tamamını ve bazı mübarek günlerde de oruç tuttuğu, %16,7'sinin Ramazan orucunun yarısını tuttuğu ve %4,8'inin ise Ramazan orucunun çok azını tuttuğu görülmektedir.

26–40 yaş arası deneklerin yarısına yakınının Ramazan orucunun tamamını, %40,8'inin ise Ramazan orucunun tamamı ve bazı mübarek günlerde de oruç tuttuğu anlaşılmaktadır.

41–60 yaş arasındakilerin ise yarısı Ramazan orucunun tamamını, %39,7'si ise Ramazan orucunun tamamı ve bazı mübarek günlerde de oruç tutmaktadırlar.

61 ve yukarı yaştakilerin ise üçte ikisi Ramazan orucunun tamamını ve bazı mübarek günlerde de oruç tutarken, dörtte biri ise Ramazan orucunun tamamını tutmaktadır.

Yukarıdaki tabloda, yaşın artmasıyla birlikte oruç tutma sıklığında da bir artışın olduğu görülmektedir. Belirgin bir artış da ihtiyar yaş grubunda görülmektedir. Ölüm gerçeğini yaşa bağlı olarak daha net olarak hissetme ve algılayabilme, burada önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 35: Mensup olunan sosyal gruba göre oruç tutma sıklığı

Sosyal grup		Oruç tutma sıklığı						
		Ramazan orucunun tamamını ve bazı mübarek günlerde de oruç tutarım	Ramazan orucunun tamamını tutarım	Ramazan orucunun yarısını tutarım	Ramazan orucunun çok azını tutarım	Hiç oruç tutmam	Diğer	Toplam
Manav	Sayı	27	34	5	1	2	1	70
	%	38,6	48,6	7,1	1,4	2,9	1,4	100,0
Muhacir	Sayı	45	37	7	3	3	3	98
	%	45,9	37,8	7,1	3,1	3,1	3,1	100,0
Ana-babadan biri manav diğeri muhacir	Sayı	9	21	1	2	-	-	33
	%	27,3	63,6	3,0	6,1	-	-	100,0
Diğer	Sayı	3	4	2	-	-	-	9
	%	33,3	44,4	22,2	-	-	-	100,0
Toplam	Sayı	84	96	15	6	5	4	210
	%	40,0	45,7	7,1	2,9	2,4	1,9	100,0

Mensup olunan sosyal grupla oruç tutma sıklığına bakıldığında muhacirlerde Ramazan orucunun tamamını ve bazı mübarek günlerde de oruç tutanlar en yüksek orana sahipken, diğer sosyal gruplarda ise en yüksek oranı Ramazan orucunun tamamını tutanlar oluşturmaktadır.

Bütün sosyal grupların Ramazan orucunun tamamını tutmada dolayısıyla da Ramazan ayına karşı hassasiyet gösterdikleri görülmektedir.

Tablo 36: Eğitim durumuna göre oruç tutma sıklığı

Eğitim durumu		Oruç tutma sıklığı						
		Ramazan orucunun tamamını ve bazı mübarek günlerde de oruç tutarım	Ramazan orucunun tamamını tutarım	Ramazan orucunun yarısını tutarım	Ramazan orucunun çok azını tutarım	Hiç oruç tutmam	Diğer	Toplam
Okuma-yazma bilmiyor	Sayı	2	-	-	-	-	1	3
	%	66,7	-	-	-	-	33,3	100,0
Okuma-yazma biliyor	Sayı	15	6	1	-	-	-	22
	%	68,2	27,3	4,5	-	-	-	100,0
İlkokul mezunu	Sayı	46	42	4	4	4	2	102
	%	45,1	41,2	3,9	3,9	3,9	2,0	100,0
Orta ve dengi okul mezunu	Sayı	6	28	5	1	-	-	40
	%	15,0	70,0	12,5	2,5	-	-	100,0
Lise ve dengi okul mezunu	Sayı	9	14	3	-	1	1	28
	%	32,1	50,0	10,7	-	3,6	3,6	100,0
Yüksekokul veya fakülte mezunu	Sayı	6	4	-	-	-	-	10
	%	60,0	40,0	-	-	-	-	100,0
Diğer	Sayı	-	2	2	1	-	-	5
	%	-	40,0	40,0	20,0	-	-	100,0
Toplam	Sayı	84	96	15	6	5	4	210
	%	40,0	45,7	7,1	2,9	2,4	1,9	100,0

Eğitim durumu ile oruç tutma sıklığına bakıldığında, tüm eğitim seviyelerinde Ramazan orucunun tamamını ve bazı mübarek günlerde de oruç tutma seçeneği ile Ramazan orucunun tamamını tutma seçeneği birlikte değerlendirildiğinde, iki seçeneğin oranlarının toplamının

bir hayli yüksek olduğu görülmektedir. Bu da göstermektedir ki, tüm eğitim seviyelerinde oruç ibadetine önem verilmektedir.

3. Zekât ve Sadaka

Din insanlara karşı şefkati, sevgiyi ve yardımlaşmayı emrederek onları fedakâr ve merhametli olmaya teşvik eder.[64] İslâm'da, tüm ibadet şekillerinin sosyal yardımlaşma ve dayanışmada önemli rolleri bulunmaktadır.[65] Sosyal dayanışma sisteminin temelini oluşturan zekâtın, bir ibadet anlayışı ile ele alınması ve fakir, kimsesiz, muhtaç, yetim, yolda kalmış ve borçlu gibi yardıma muhtaç bütün sınıfları kapsayacak kadar geniş olması, İslâm dininin toplumsal bütünleşme, kaynaşma ve dayanışmaya büyük bir önem verdiğini gösterir.[66]

Kabiliyetlerine göre fertler arasındaki gelir faklılığını tabii gören İslâm, zengin Müslümanlara yüklediği zekât mükellefiyetiyle insanlar arasındaki gelir farklılığını en aza indirmek, başka bir ifade ile yoksulların satın alma güçlerini arttırmak istemiştir.[67]

Tablo 37: Deneklerin, zekât ibadetini yerine getirme durumu

Zekât ile ilgili tutum ve davranışlar	Sayı	%
Her yıl zekâtımı veririm	127	60,5
Bazı yıllar zekâtımı veririm	13	6,2
Zekât verecek gücüm olsa veririm	68	32,4
Zekâtı gereksiz görüyorum, bu yüzden vermem	-	-
Diğer	2	1,0
Toplam	210	100,0

[64] Osman Pazarlı, a.g.e., s. 33.
[65] Mehmet Bayyiğit, "Dinin Ferdî ve Sosyal Rolü Üzerine Genelleme", S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Ayrı basım, S.III, Konya 1994, s.158.
[66] Yüksel Salman, Mehmet Canbulat ve Yaşar Yiğit, *Hz. Peygamber'in Örnekliği İslâm'ın Sosyal Dayanışma ve İsrafa Bakışı,* 6.baskı, TDV Yay., Ank. 2006, s.118.
[67] İzzet Er, *Din Sosyolojisi,* Akçağ Yay., Ank. 1998, ss.174; İzzet Er, *Sosyal Gelişme ve İslâm,* 3.baskı, Rağbet Yay., İst. 1999, s.109.

Deneklerin %60,5'inin her yıl zekât verdiği, %32,4'ünün malî gücü olsa zekât vermek istediği, %6,2'sinin ise bazı yıllar zekât verdiği anlaşılmaktadır. Diğer seçeneğini işaretleyen %1'lik oranı oluşturan iki kişi ise zekâtı gereksiz görmediklerini ancak zekât vermek istemediklerini belirtmişlerdir.

Örneklemin zekâtla ilgili tutumlarından anlaşılıyor ki, Ovaköy halkı zekât müessesesini çok önemsiyor, sosyal yardımlaşma ve dayanışmaya önem veriyor.

TEKİN'in,[68] ŞİŞİK'in,[69] KÖROĞLU'nun,[70] ERMİŞ'in[71] ve YEYİN'in[72] çalışmalarında da bizimkine benzer bulgulara rastlanmıştır.

Tablo 38: Deneklerin, fakirlere yardım konusu ile ilgili düşünceleri

Fakirlere yardım ile ilgili düşünceler	Sayı	%
Evet, yardım ederim	210	100,0
Hayır, yardım etmem	-	-
Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan deneklerin tamamının fakirlere yardım ettikleri görülmektedir. Tablo 37'de de deneklerin çok büyük bir çoğunluğunun zekât ibadeti konusunda çok hassas davrandıklarını gördük. Deneklerin fakirlere yardım konusunda ise bu hassasiyetlerinin artarak tamamını kapsadığı tablo 38'de çok net olarak görülmektedir.

Toplum hayatı, insan için zaruridir. Bu zaruretten dolayı birlikte yaşayan fertler, toplumu meydana getirirler. Bu zaruret, toplumu meydana getiren fertler arasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı zorunlu kılmaktadır.[73] Ovaköy halkı gerek zekâtla olsun, gerek

[68] Hatice Vicdan Tekin, a.g.t., s.56.
[69] Cemile Zehra Şişik, a.g.t., s. 78.
[70] Muhammet Ali Köroğlu, a.g.t., s. 96.
[71] Hacı Ermiş, a.g.t., ss. 60-61.
[72] Suat Yeyin, a.g.t., s. 82.
[73] Mehmet Bayyiğit, "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Kurumu Olarak Vakıflar", S.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. XI, Konya 2001, ss. 59-60.

sadakayla olsun ve gerekse diğer yardım şekilleriyle olsun sosyal yardımlaşma ve dayanışmaya gerekli önemi vermektedir.

Tablo 39: Deneklerin, fakirlere yardım etmek istemelerinin sebepleri

Yardım sebepleri	Sayı	%
Sevaptır	43	20,5
Dini bir görevdir	26	12,4
Bu bir insanlık vazifesidir	137	65,2
Diğer	4	1,9
Toplam	210	100,0

Deneklerin yaklaşık olarak üçte ikisi fakirlere yardım etmeyi, bir sevap beklentisi amacıyla veya dini bir zorunluluktan dolayı değil de insan olmanın gereği olarak görmektedirler. Örneklemin %20,5'i fakirlere sevap kazanmak için yardım etmek isterken, %12,4'ü ise fakirlere yardım ederek dini görevini yerine getirmeyi amaçlamaktadır.

4. Hac

"Hac, Allah'a ibadet kastıyla belirli zamanda (Kurban bayramı arefesi) ihramlı olarak Arafat denilen kutsal mekânda vakfe yapmak, sonra Mekke'de bulunan Beytullah'ı (Kâbe) usulüne uygun olarak ziyaret ve tavaf etmektir. Kurban bayramı dışında, Arafat'ta vakfe edilmeden yapılan Kâbe ziyaretine de umre denir."[74]

Hacca gitmek, toplumumuzda genellikle bir defa gerçekleşmektedir. Toplumda hacca birden fazla gidenlerin sayısı oldukça azdır. Tekrar hacca gitmek isteyenlere, daha önce gittikleri tespit edildiği için gitmelerine izin verilmemektedir.[75]

[74] Mehmet Bayyiğit, *Sosyo-Kültürel Yönleriyle Türkiye'de Hac Olayı,* TDV Yay., Ankara 1998, s. 32.
[75] A.e., s. 103.

Tablo 40: Deneklerin, hac ibadetini yerine getirme durumu

Hac ile ilgili tutum ve davranışlar	Sayı	%
Bir defa gittim	31	14,8
Birden fazla gittim	4	1,9
Hiç gitmedim, imkânım olsa gitmeyi isterim	170	81,0
Hacca gitmedim, gitmek de istemem	2	1,0
Diğer	3	1,4
Toplam	210	100,0

Deneklerin %81'i hacca hiç gitmediklerini ancak imkânları olsa gitmek istediklerini belirtirken, %14,8'i hacca bir defa gittiklerini, %1,9'u hacca birden fazla gittiklerini, %1'i ise hacca hiç gitmediklerini ve gitmeyi de istemediklerini belirtmişlerdir. Diğer seçeneğini işaretleyen iki kişi birden fazla hacca gitmenin ülke ekonomisi açısından sakıncalı olduğunu, bir kişi ise sağlık problemi olup hacca gidemediğini belirtmiştir.

TEKİN'in[76] yapmış olduğu çalışmada deneklerin %4,5'i hacca gittiğini, %93'ü imkânı olursa gitmek istediğini ve %2,5'i de hacca gitmediğini ve gitmek de istemediğini; KÖROĞLU'nun[77] çalışmasında deneklerin %3,4'ü hacca gittiğini, %87,5'i imkânı olursa gitmek istediğini ve %6,7'si de hacca gitmediğini ve gitmek de istemediğini; ERMİŞ'in[78] çalışmasında ise deneklerin %6'sı hacca gittiğini, %90'ı imkânı olursa gitmek istediğini ve %2'si de hacca gitmediğini ve gitmek de istemediğini belirtmişlerdir.

[76] Hatice Vicdan Tekin, a.g.t., s.52.
[77] Muhammet Ali Köroğlu, a.g.t., s. 94.
[78] Hacı Ermiş, a.g.t., s. 63.

5. Kurban

Tablo 41: Deneklerin, kurban ibadeti ile ilgili tutumları

Kurban ibadeti ile ilgili tutumlar	Sayı	%
Kurban, Allah'ın emrettiği, imkânı olan ailelerin yerine getirmesi gereken bir ibadettir	203	96,7
Kurban, aslında bir ibadet değil, fakirlere yardım için kesilmelidir	5	2,4
Kurban kesmek yerine fakirlere para yardımı yapılmalıdır	2	1,0
Diğer	-	-
Toplam	210	100,0

Ankete katılan deneklerin %96,7'si kurban kesmenin Allah'ın emrettiği, imkânı olan ailelerin yerine getirmesi gereken bir ibadet olduğunu belirtmişler, %2,4'ü kurbanın bir ibadet olarak değil de fakirlere yardım amaçlı kesilmesi gerektiğini, %1'i ise kurban kesmek yerine fakirlere para yardımı yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Anketten elde edilen verilere göre, Ovaköy halkı kurban ibadetine büyük bir önem vermektedir.

6. Kur'an Okuma

Tablo 42: Deneklerin, Kur'an okuma sıklığı ile ilgili davranışları

Kur'an okuma sıklıkları ve davranışları	Sayı	%
Her gün okurum	30	14,3
Ara sıra okurum.	43	20,5
Cuma ve mübarek günlerde okurum	45	21,4
Kur'an okumayı biliyorum ama okumuyorum	7	3,3
Kur'an okumayı bilmiyorum	83	39,5
Diğer	2	1,0
Toplam	210	100,0

Örneklemin %39,5'i Kur'an okumasını bilmezken, %21,4'ü Cuma ve mübarek günlerde Kur'an okumakta, 20,5'i Kur'an'ı ara sıra okumakta, %14,3'ü her gün Kur'an okumakta, %3,3'ü ise Kur'an okumasını bilmekte ancak okumamaktadır. %1'lik bir orana tekabül eden diğer seçeneğini işaretleyen iki kişi ise Kur'an okumayı daha önce bildiğini ancak unuttuğunu belirtmiştir.

Tablo 42'den anlaşılmaktadır ki, deneklerin %59,5'i Kur'an okumayı bilmektedir. Yine tabloya göre deneklerin %56,2'si Kur'an okumaktadır.

7. Dua ve Kabir Ziyaretleri

Tablo 43: Deneklerin, dua ile ilgili tutumları

Dua ile ilgili tutum ve davranışlar	Sayı	%
Namazda ve namaz haricinde her zaman dua ederim	174	82,9
Cenaze, mevlit ve kandillerde dua ederim	11	5,2
Sıkıntı içinde olduğum ve ihtiyaç duyduğum zamanlarda dua ederim	23	11,0
Hiç dua etmem	2	1,0
Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılanların %99 gibi tamamına yakın bir oranı, dua ettiklerini belirtmişlerdir. %99'luk dua etme davranışını sergileyenlerin %82,9'u namazda ve namaz haricinde her zaman dua ederken, %11'i sıkıntı içinde olduğu ve ihtiyaç duyduğu zamanlarda, %5,2'si ise cenaze, mevlit ve kandillerde dua etmektedirler.

Tablo 44: Deneklerin, kabir ziyaretleri ile ilgili tutum ve davranışları

Kabir ziyaretleri ile ilgili tutum ve davranışlar	Sayı	%
Her gün ziyaret ederim	8	3,8
Arefe ve bayram günleri ziyaret ederim	102	48,6
Ayda bir kez ziyaret ederim	15	7,1
Yılda bir kez ziyaret ederim	13	6,2
Fırsat buldukça ziyaret ederim	52	24,8
Hiç ziyaret etmem	20	9,5
Toplam	210	100,0

Ankete katılanların yarısına yakınının Arefe ve bayram günlerinde kabir ziyareti yaptığı, %24,8'inin fırsat buldukça, %7,1'inin ayda bir kez, %6,2'sinin yılda bir kez, %3,8'inin ise her gün kabir ziyareti yaptığı anlaşılmaktadır. Ankete katılanların %9,5'i ise hiç kabir ziyareti yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablodan da anlaşıldığına göre, ankete katılanların %90,5'inin değişik sıklıklarda kabir ziyareti yaptıkları anlaşılmaktadır.

C. DİNİN BİLGİ BOYUTU İLE İLGİLİ BULGULAR

Gençliğin, dinini sağlam ve güvenilir kaynaklardan öğrenmesi; iman, ibadet, ahlâk, ilim, takva, ihlâs, muamelât gibi temel konularda doğru ve yeterli bilgi sahibi olması son derece önemlidir. Bilgisizce yaşanan din, asılsız bid'at ve hurafelerle dolu, Kur'an ve Sünnet çizgisinden uzak bir din olacaktır. Dinin bilgi boyutu alanında uzman olan, ehil, emin ve ihlâslı kişilerin din öğretimi ile gerçekleşir. İnandığını yaşayan, dünyayı değil ahireti ön plana alan, hizmet ve fedakârlığı seven, kişiliği ve karakteri sağlam eğitimci hem öğretecek hem de eğitecektir. İnsan ve kâinat hakkında soru sorabilen, düşünen, araştıran ve tartışan genç beyinler, kaliteli eğitimcilerden aldıkları doğru dini bilgilerle geçmişle gelecek arasında köprü kuracaklardır.

Araştırmamızın bu noktasında deneklerimizin yeterli derecede dini bilgiye sahip olup-olmadıklarını, var olan dini bilgilerini nereden öğrendiklerini, dini bir problemle karşılaştıklarında öncelikle müracaat ettikleri yerleri ve dini inanç, tutum ve davranışlarının şekillenmesinde din görevlilerinden ne derece etkilendiklerini tespit etmeye çalıştık.

1. Dini Bilgi Düzeyi

Tablo 45: Deneklerin, yeterli derecede dini bilgiye sahip olup-olmadıkları ile ilgili kanaatleri

Yeterli derecede dini bilgiye sahip olup-olmama durumu	Sayı	%
Evet	83	39,5
Hayır	41	19,5
Kısmen	86	41,0
Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan deneklerin %41'inin kısmen yeterli derecede dini bilgiye sahip oldukları, %39,5'inin yeterli derecede dini bilgiye sahip oldukları, %19,5'inin ise yeterli derecede dini bilgiye sahip olmadıkları anlaşılmaktadır.

Buradaki dini bilgi düzeyinden deneklerin farz olan ibadetlerini kendilerine yeter bir şekilde yerine getirebilme bilgisi, iman esaslarının bilgisi gibi temel bazı dini bilgiler anlaşılmalıdır.

Yapılan benzer çalışmalara bakıldığında Cemile Zehra ŞİŞİK'in[79] çalışmasında deneklerin %26,9'u bu soruya evet, %27,9'u hayır, %42,7'si kısmen cevabını vermiş, %2,5'i ise cevap vermemiş; Muhammet Ali KÖROĞLU'nun[80] çalışmasında deneklerin %44,1'i bu soruya evet, %42,7'si hayır, %9,2'si kısmen cevabını vermiş, %4,1'i ise cevap vermemiş; Suat YEYİN'in[81] çalışmasında ise deneklerin %24,4'ü bu soruya evet, %22,3'ü hayır, %52'si kısmen cevabını vermiş, %1,3'ü ise cevap vermemiştir.

[79] Cemile Zehra Şişik, a.g.t., s. 105.
[80] Muhammet Ali Köroğlu, a.g.t., s. 106.
[81] Suat Yeyin, a.g.t., s. 103.

2. Dini Bilginin Kaynakları

Tablo 46: Deneklerin, dini bilgilerini öğrenme yerleriyle ilgili dağılımı

Dini bilgilerin öğrenildiği yerler	Sayı	%
Ailemden	65	31,0
Kendi kendime okuyup araştırarak	19	9,0
Din görevlilerinden	94	44,8
Okuldan	31	14,8
Diğer	1	0,5
Toplam	210	100,0

Deneklerin %44,8'i dini bilgilerini din görevlilerinden öğrendiğini, %31'i ailesinden öğrendiğini, %14,8'i okuldan öğrendiğini, %9'u ise kendi kendine okuyup araştırarak öğrendiğini belirtmişlerdir. Deneklerin yarısına yakınının dini bilgileri öğrenmede din görevlilerinden istifade ettiği anlaşılmaktadır. Bunda gerek araştırma alanımız olan Ovaköy'de Kur'an kursunun olması, gerekse iki tane caminin olmasının etkisi muhakkaktır. Bu nedenle Kur'an kursunda ve bu camilerde görev yapan din görevlilerinin, köy halkına dini bilgilerin öğretilmesi noktasında yararlı olduklarını söyleyebiliriz.

Tablo 47: Deneklerin, dini bir problemle karşılaştıklarında öncelikle müracaat ettikleri yerlerle ilgili dağılımı

Dini bir problemle karşılaşıldığında öncelikle müracaat edilen yerler	Sayı	%
Aileme	25	11,9
Din görevlilerine	108	51,4
Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerine	8	3,8
Çevrede dindar olarak tanıdıklarıma	26	12,4
Dini kitaplara	43	20,5
Diğer	-	-
Toplam	210	100,0

Deneklerin yarısından biraz fazlasının dini bir problemle karşılaştığında öncelikle din görevlilerine müracaat ettiği, %20,5'inin dini kitaplara müracaat ettiği, %12,4'ünün çevresinde dindar olarak görüp bildiklerine müracaat ettiği, %11,9'unun ailesine müracaat ettiği, %3,8 gibi en az bir oranla da Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenlerine müracaat ettiği anlaşılmaktadır.

Tablo 47'den anlaşıldığına göre dini bir problemle karşılaşıldığında köy halkının yarıdan fazlasının öncelikle din görevlilerine müracaat etmesi, dini konularda din görevlilerine duyulan güveni göstermektedir.

Tablo 48: Deneklerin dini inanç, tutum ve davranışlarının şekillenmesinde din görevlilerinden ne derece etkilendikleriyle ilgili dağılımı

Deneklerin din görevlilerinden etkilenme durumları	Sayı	%
Oldukça etkisi oldu	119	56,7
Kısmen etkisi oldu	59	28,1
Çok az etkisi oldu	20	9,5
Hiç etkisi olmadı	12	5,7
Toplam	210	100,0

Deneklerin yarıdan fazlasına dini inanç, tutum ve davranışlarının şekillenmesinde din görevlilerinin oldukça etkisinin olduğu, %28,5'ine kısmen etkisinin olduğu, %9,5'ine çok az etkisinin olduğu, %5,7'sine ise din görevlilerinin hiç etki edemediği görülmektedir.

Tablodan anlaşıldığına göre, Ovaköy'deki din görevlileri genel olarak köy halkına faydalı olmakta ve onları etkileyebilmektedir. Tabii bu orana sadece araştırma yapıldığı zamanlarda görev yapan din görevlileri değil, daha öncede de köyde gerek imam-hatiplik gerek Kur'an kursu öğreticiliği yapmış olan bütün din görevlileri dâhildir.

ŞİŞİK'in[82] yaptığı çalışmadaki deneklerin %53'ü din görevlilerinden etkilendiğini, %24,7'si kısmen etkilendiğini, %20,1'i ise etkilenmediğini belirtirken; YEYİN'in[83] yaptığı çalışmadaki deneklerin %74,1'i din görevlilerinden etkilendiğini, %9,4'ü kısmen etkilendiğini, %15,7'si ise etkilenmediğini belirtmişlerdir.

D. DİNİN TOPLUMSAL ETKİSİ İLE İLGİLİ BULGULAR

1. Din-Aile İlişkileri

"Aile, bütün insan toplumlarında her zaman mevcut bulunmuş bir ilk gruptur; insanın en derin ve köklü, kısmen organik nitelikteki özelliklerine dayanan aile evrensel bir sosyal kurumdur. Bununla beraber aile örneği toplumdan topluma büyük farklılıklar göstermektedir."[84]

Din, aile hayatının her safhasında büyük bir önem taşımaktadır. Ailenin kurulmasında dini inançların etkisi inkâr edilemez. Din, eş seçiminden evliliğe kadar ve ailenin kurulmasından sonra da ailenin her safhasında etkin rol oynayan bir kurumdur. Dolayısıyla biz de araştırma alanımızdaki halkın ailenin kuruluş aşamasında din faktöründen ne derece etkilendiğini tespit etmeye çalıştık. Bunun yanı sıra halkın dini nikâh hakkındaki düşüncelerini, flört hakkındaki düşüncelerini, ailede kadının mutlak olarak kocasına itaat etmesinin gerekip-gerekmediğiyle ilgili düşüncelerini de tespit etmeye çalıştık.

[82] Cemile Zehra Şişik, a.g.t., s. 109.
[83] Suat Yeyin, a.g.t., s. 106.
[84] Sulhi Dönmezer, *Toplumbilim,* 12.baskı, Beta Basım Yayım, İst. 1999, ss. 194-195.

a) Evlilikle İlgili Kanaatler

Tablo 49: Deneklerin, eş seçiminde dikkat ettikleri en önemli özelliklerle ilgili dağılımı

Eşte aranan en önemli özellik	Sayı	%
Dindar ve ahlâklı olması	190	90,5
Soylu olması	4	1,9
Güzel olması	6	2,9
Zengin olması	4	1,9
Çalışkan olması	6	2,9
Toplam	210	100,0

Deneklerin eş seçiminde dikkat ettikleri en önemli özelliğe göre dağılımına bakıldığında %90,5'i eşinin dindar ve ahlâklı olmasını istediği, %2,9'u güzel olmasını, yine %2,9'a sahip olan bir diğer grup çalışkan olmasını istediği, %1,4'er orana sahip olanların bir grubu soylu olmasını diğer grubun ise zengin olmasını istediği anlaşılmaktadır.

Tablo 49'dan anlaşılmaktadır ki, Ovaköy halkının çok büyük bir çoğunluğu eşinin her şeyden önce dindar ve ahlâklı olmasını istiyor.

Yapılan benzer çalışmalara bakıldığında ŞİŞİK'in[85] yapmış olduğu çalışmada deneklerin %71,8'i, ERMİŞ'in[86] yapmış olduğu çalışmada deneklerin %94,4'ü, YEYİN'in[87] yapmış olduğu çalışmada ise deneklerin %93,7'si eşinin öncelikle dindar ve ahlaklı olmasını istediği görülmektedir.

[85] Cemile Zehra Şişik, a.g.t., s. 95.
[86] Hacı Ermiş, a.g.t., ss. 76-77.
[87] Suat Yeyin, a.g.t., s. 93.

Tablo 50: Deneklerin, resmi nikâhın yanında dini nikâha gerek duyup duymadıklarıyla ilgili tutumları

Dini nikâha gerek olup-olmamasıyla ilgili tutumlar	Sayı	%
Evet, gereklidir	207	98,6
Hayır, gerek yoktur	3	1,4
Toplam	210	100,0

Ankete katılan deneklerin %98,6 gibi tamamına yakın bir oranı resmi nikâhın dışında dini bir nikâh yaptırmanın da gerekli olduğu, kalan %1,4'lük az bir orana sahip olanlar ise resmi nikâhın dışında dini bir nikâha gerek olmadığı görüşündedirler.

ŞİŞİK'in,[88] ERMİŞ'in[89] ve YEYİN'in[90] bulgularıyla bizim bulgularımız paralellik arz ederken, TEKİN'in[91] çalışmasında ise dini nikâha gerek yok diyenler %10'dur.

b) Kadın-Erkek İlişkileri İle İlgili Kanaatler

Tablo 51: Deneklerin, evlilik öncesi kız-erkek ilişkisi (flört) hakkındaki düşünceleriyle ilgili dağılımı

Evlilik öncesi kız-erkek ilişkisiyle ilgili düşünceler	Sayı	%
Evet, normal karşılarım	85	40,5
Hayır, normal karşılamam	107	51,0
Fikrim yok	18	8,6
Toplam	210	100,0

[88] Cemile Zehra Şişik, a.g.t., s. 97.
[89] Hacı Ermiş, a.g.t., s. 78.
[90] Suat Yeyin, a.g.t., s. 95.
[91] Hatice Vicdan Tekin, a.g.t., s.76.

Ankete katılanların yarısından çok az fazlası evlilik öncesi kız-erkek ilişkisine karşı çıkarken, %40,5'i evlilik öncesi kız-erkek ilişkisini normal karşıladığını belirtmişlerdir. %8,6'sı ise herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Köy halkıyla yaptığımız sözlü mülakatlarda, evlilik öncesi kız-erkek ilişkilerini normal karşılayanların bir kısmının, bu soruya evliliği ciddi olarak düşünen kız ve erkeğin birbirlerini daha iyi tanıyıp yanlış bir evlilik yapmaması açısından baktıkları anlaşılmaktadır.

Bu soruya verilen cevaplara bakıldığında, Ovaköy halkındaki genel değişimi ve bu değişimin köy halkını kız-erkek ilişkilerini yavaş yavaş normal karşılama eğilimine götürdüğü görülmektedir.

Yapılan benzer çalışmalarda bu sorudan elde edilen bulgularla bizim elde ettiğimiz bulgular paralellik göstermemektedir. TEKİN'in[92] çalışmasında evlilik öncesi kız-erkek ilişkisini normal karşılayanların oranı %12,5, ŞİŞİK'in[93] çalışmasında %11,4, KÖROĞLU'nun[94] çalışmasında %27, ERMİŞ'in[95] çalışmasında %15,5 ve YEYİN'in[96] çalışmasında %9,1'dir.

Tablo 52: Deneklerin, ailede kadının kocasına mutlak olarak itaat etmesinin gerekip-gerekmediği ile ilgili tutumları

Ailede kadının kocasına mutlak olarak itaat etmesinin gerekip-gerekmediği ile ilgili tutumlar	Sayı	%
Evet, gereklidir	155	73,8
Hayır, gerekli değildir	32	15,2
Diğer	23	11,0
Toplam	210	100,0

Deneklerin, dörtte üçüne yakın yüksek bir orana sahip olan kısmı ailede kadının kocasına mutlak olarak itaat etmesi gerektiği görüşündeyken, %15,2'si bu görüşe

[92] Hatice Vicdan Tekin, a.g.t., s. 75.
[93] Cemile Zehra Şişik, a.g.t., s. 93.
[94] Muhammet Ali Köroğlu, a.g.t., s. 131.
[95] Hacı Ermiş, a.g.t., s. 75.
[96] Suat Yeyin, a.g.t., s. 91.

katılmamaktadır. Diğer seçeneğini işaretleyen %11'lik orana sahip olanların çoğunluğu kocanın bu durumu kullanmaması ve isteklerinin meşru olması kaydıyla kocaya itaat edilmesi gerektiğini belirtirken, bir kısmı da itaatin tek taraflı değil karşılıklı olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Tablo 52 değerlendirildiğinde, toplumun büyük bir bölümünde aile içinde erkeğin otoritesine karşı büyük bir saygı ve bağlılığın olduğu, küçük bir kesiminde ise bu otoriteye karşı çıkıldığı görülmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında Türk toplumunun geleneksel anlayışındaki ataerkil yapı[97] ve toplumdaki halk dindarlığının ciddi manada etkisinin olduğu muhakkaktır.

ŞİŞİK'in[98] çalışmasında ailede kadının kocasına mutlak olarak itaat etmesi gereklidir diyenlerin oranı %57,6, ERMİŞ'in[99] çalışmasında %83,7 ve YEYİN'in[100] çalışmasında %79,9 oranındadır.

Tablo 53: Cinsiyete göre kocaya itaat ile ilgili tutumların dağılımı

Cinsiyet		Kocaya mutlak olarak itaat etmek gerekli midir?			
		Evet, gereklidir	Hayır, gerekli değildir	Diğer	Toplam
Kadın	Sayı	65	14	12	91
	%	71,4	15,4	13,2	100,0
Erkek	Sayı	90	18	11	119
	%	75,6	15,1	9,2	100,0
Toplam	Sayı	155	32	23	210
	%	73,8	15,2	11,0	100,0

[97] Gordon Marshall, *Sosyoloji Sözlüğü,* Çev. Osman Akınhay- Derya Kömürcü, Bilim ve Sanat Yay., Ank. 1999, s. 47.
[98] Cemile Zehra Şişik, a.g.t., s. 99.
[99] Hacı Ermiş, a.g.t., s. 80.
[100] Suat Yeyin, a.g.t., s. 96.

Cinsiyet ile kocaya itaat arasındaki ilişki incelendiğinde, hem erkek hem de kadınların yaklaşık dörtte üçünün kocaya mutlak olarak itaat edilmesi gerektiği görüşünde oldukları görülmektedir. Bu tablo bize, Ovaköy'de daha çok ataerkil bir aile tipinin olduğunu göstermektedir.

2. Din-Eğitim İlişkisi

Dinin diğer kurumlarla ilişkisi ile ilgili olarak ele alınması gereken konulardan birisi de din-eğitim ilişkisidir. Eğitim, belli amaçlara göre, insanların davranışlarının planlı olarak değiştirilmesi ve geliştirilmesinin yasa ve ilkelerini bulmaya ve bu amaçla teknikler geliştirmeye çalışan bir bilimdir.[101]

Her toplumda olduğu gibi Türk toplumu içerisinde de dinin hayatiyeti ve dinamizmi, onun eğitimi ve öğretimi ile yakından ilişkilidir. İnsanın manevi duygularının geliştirilmesinde, din eğitiminin rolü büyüktür. İnsan sadece maddi bir varlık olmadığı için, onun manevi hayatının da terbiye edilmesi gerekmektedir. Bu önemli konu ihmal edildiğinde insanlar inançsızlık, manevi değer boşluğu, çeşitli buhranlar ve ahlâki bunalımlar gibi hiç de arzu edilmeyen hallerle karşı karşıya kalabilirler.

Tablo 54: Deneklerin, Müslüman olan herkesin din eğitimi almasının zorunlu olup-olmadığı ile ilgili düşüncelerinin dağılımı

Müslüman olanlar için din eğitimi almanın zorunlu olup-olmamasıyla ilgili düşünceler	Sayı	%
Evet, zorundadır	202	96,2
Hayır, zorunda değildir	6	2,9
Fark etmez	2	1,0
Toplam	210	100,0

[101] Münire Erden, Yasemin Akman, *Eğitim Psikolojisi,* 3. baskı, Arkadaş Yay., Ank. 1996, s.14.

Ankete katılan deneklerin %96,2 gibi bir oranla tamamına yakını Müslüman olan herkesin din eğitimi alması gerektiği düşüncesindeyken, %2,9'luk oranı temsil eden az bir kimse bu görüşe katılmazken, %1'lik bir oranı temsil edenler ise fark etmez şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 55: Deneklerin, okullarda verilen dini bilgiyi yeterli bulup-bulmadıklarıyla ilgili dağılımı

Okullarda verilen dini bilgilerin yeterli bulunup-bulunmamasıyla ilgili ifadeler	Sayı	%
Evet, yeterlidir	19	9,0
Hayır, yeterli değildir	160	76,2
Kısmen yeterlidir	31	14,8
Toplam	210	100,0

Ankete katılan deneklerin üçte ikisinden biraz fazlası okullarda verilen dini bilgilerin dolayısıyla dini eğitimin yetersiz olduğu görüşündeyken, %14,8'i kısmen yeterli olduğu, %9'u ise yeterli olduğu görüşündedirler.

Din eğitimi ve öğretimi konusunda örgün eğitim kurumlarının genel olarak yetersiz kaldığı bilinen bir gerçektir. Din eğitimi konusunda okullara ve dolayısıyla Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerine düşen görev önemlidir. Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin haftalık ders saatinin az olmasına rağmen, öğretmenler tarafından öğrencilerin derse iyi motive edilerek dersten en iyi bir şekilde yarar sağlamalarına olan ihtiyaç büyüktür. Çünkü tablo 55'te de, okullarda verilen dini bilgilerin ankete katılan deneklerin dörtte üçü tarafından yetersiz olduğu görülmektedir.

TEKİN,[102] ŞİŞİK[103] ve YEYİN'in[104] çalışmalarında da elde edilen bulgular, bizim bulgularımızla aynı yöndedir.

[102] Hatice Vicdan Tekin, a.g.t., s. 85.
[103] Cemile Zehra Şişik, a.g.t., s. 106.
[104] Suat Yeyin, a.g.t., s. 104.

Tablo 56: Deneklerin, dini bilgilerin en iyi öğrenileceği yer konusundaki düşünceleriyle ilgili dağılımı

Dini bilgilerin en iyi öğrenileceği yerler	Sayı	%
Aileden	27	12,9
Okullardan	10	4,8
İmam-Hatip Liselerinden	73	34,8
Kur'an kurslarından	71	33,8
Camilerde açılan yaz Kur'an kurslarından	25	11,9
Diğer	4	1,9
Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılan deneklerin üçte birinin dini bilgilerin en iyi İmam-Hatip Liselerinden öğrenileceği ve yine bir diğer üçte birlik bir oranı temsil edenlerinin Kur'an kurslarından öğrenileceği, %12,4'ünün aileden öğrenileceği, %11,9'unun camilerde açılan yaz Kur'an kurslarından öğrenileceği, %4,8'inin okullardan öğrenileceği görüşünde oldukları görülmektedir. %1,9'u temsil eden diğer seçeneğini işaretleyenler ise, dini bilgilerin öğrenilmek istenilen her yerden en iyi bir şekilde öğrenilebileceğini ifade etmişlerdir.

Ovaköy'de zamanında köyün rehber insanları niteliğindeki ileri gelenlerinin teşvik ve önderliğinde, talebelerin o zamanlar daha yeni açılan İmam-Hatip Okullarına yönlendirilmeleri ve bu okullardan mezun olanların hem köye hem de memlekete faydalı birer birey olmaları sebebiyle, köyde İmam-Hatip Liselerine ve o okullarda okuyanlara karşı bir sevgi ve sempati vardır. Yukarıdaki tablo bir de bu açıdan incelendiğinde, tablodaki en yüksek oranların İmam-Hatip Liseleri ve yine bu okullardan mezun olanların görev yaptığı Kur'an kursları ve yaz Kur'an kursları seçeneklerine ait olması daha iyi anlaşılmaktadır.

KÖROĞLU'nun[105] çalışmasında dini bilgilerin en iyi öğrenileceği yerler %29,6 ile aile, %25,6 ile Kur'an kursları, %17,3 ile camilerdeki yaz Kur'an kursları; ERMİŞ'in[106]

[105] Muhammet Ali Köroğlu, a.g.t., s. 114.
[106] Hacı Ermiş, a.g.t., ss. 83-84.

çalışmasında ise %39,1 ile Kur'an kursları, %25,5 ile İmam-Hatip Liseleri ve %12,8 ile ailedir.

3. Din-Siyaset İlişkisi

Araştırmamızın bu kısmında örneklemimize din ve siyaset arasındaki ilişkiye yönelik olarak yöneltmiş olduğumuz, İslâm'ın gelişmeye engel olup-olmadığıyla ve oy verdikleri partinin dine önem vermesine özen gösterip-göstermemesiyle ilgili sorulara örneklemimizin vermiş olduğu cevaplar incelenmiştir.

Tablo 57: Deneklerin, İslâm'ın gelişme ve kalkınmaya engel olup-olmadığıyla ilgili görüşlerinin dağılımı

İslâm'ın gelişme ve kalkınmaya engel olup-olmamasıyla ilgili düşünceler	Sayı	%
Evet, engeldir	9	4,3
Hayır, engel değildir	197	93,8
Kısmen engeldir	4	1,9
Toplam	210	100,0

Deneklerin %93,8'i İslâm'ın gelişme ve kalkınmaya engel olmadığı düşüncesinde, %4,3'ü engel olduğu düşüncesinde ve %1,9'u ise kısmen engel olduğu düşüncesinde oldukları görülmektedir.

Hatice Vicdan TEKİN'in çalışmasında İslâm'ın gelişme ve kalkınmaya engel olup-olmamasıyla ilgili sorulan soruya ankete katılan deneklerin %5'i engel olduğunu, %85'i engel olmadığını, %10'u da bir fikrinin olmadığını beyan etmişlerdir.[107]

[107] Hatice Vicdan Tekin, a.g.t., s. 104.

Tablo 58: Deneklerin, oy verdikleri partinin dine önem vermesine özen gösterip-göstermemesiyle ilgili dağılımı

Siyasi partilerin dine önem vermesine özen gösterip-göstermemesiyle ilgili tutumlar	Sayı	%
Evet, özen gösteririm	166	79,0
Hayır, özen göstermem	23	11,0
Kısmen özen gösteririm	21	10,0
Toplam	210	100,0

Ankete katılan deneklerin üçte ikisinden fazlasının oy verdikleri siyasi partinin dine önem vermesine özen gösterdikleri, %11'inin özen göstermedikleri, %10'unun ise kısmen özen gösterdikleri görülmektedir.

TEKİN'in çalışmasındaki deneklerin %69'u oy verdikleri siyasi partinin dine önem vermesine özen gösterirken, %11,5'i özen göstermemekte, %19,5'i ise kısmen özen göstermektedir.[108]

4. Dindarlık Durumu ve Dindarlığa Verilen Önem

Dinin toplumsal etkileşimi ile ilgili olarak ele almamız gereken bir diğer konu kişilerin kendilerinin dindarlık durumudur. Ancak bu konuda objektif tespit yapmak son derece güç olduğundan biz kişilerin kendilerini dindarlık bakımından nasıl gördüklerini sorarak bu konuda onların şahsi kanaatlerini dikkate alacağız.

Bunun için biz de örneklemimize kendilerini dindarlık bakımından hangi düzeyde gördüklerini sorduk ve bunun çeşitli değişkenlerle olan ilişkisini ve çocuklarının öğretmenlerinin dindar olmalarını isteyip-istememeleriyle ilgili örneklemimizin görüşlerini tespit etmeye çalıştık.

[108] Hatice Vicdan Tekin, a.g.t., s. 103.

a) Dindarlık Durumu

Tablo 59: Deneklerin, kendilerini dindarlık bakımından hangi düzeyde gördüklerinin dağılımı

Dindarlık düzeyleri	Sayı	%
Çok dindarım	49	23,3
Orta derecede dindarım	135	64,3
Az dindarım	18	8,6
Dine karşı ilgisizim	2	1,0
Diğer	6	2,9
Toplam	210	100,0

Araştırmaya katılanların üçte ikiye yakını kendilerini orta derecede dindar olarak tanımlarken, %23,3'ü çok dindar olarak, %8,6'sı az dindar olarak tanımlamışlardır. %1'lik bir oranı temsil edenlerin ise dine karşı ilgisiz oldukları anlaşılmaktadır.

%2,9'luk oranla diğer seçeneğini işaretleyenlerin çoğunluğu dindar olduklarını ancak derecesini Allah'ın bilebileceğini belirtmişler, bir kısmı ise yine dinle ilgilerinin olduğunu ancak dindarlığın başka işlere alet edilmemesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

TEKİN'in[109] çalışmasında çok dindarım diyenler %16,5, orta derecede dindarım diyenler %73, az dindarım diyenler %8,5, dine karşı ilgisizim diyenler %2; ŞİŞİK'in[110] çalışmasında çok dindarım diyenler %14,1, orta derecede dindarım diyenler %66,8, az dindarım diyenler %9, dine karşı ilgisizim diyenler %1,4; KÖROĞLU'nun[111] çalışmasında çok dindarım diyenler %9,6, orta derecede dindarım diyenler %68,2, az dindarım diyenler %17, dine karşı ilgisizim diyenler %1,4; ERMİŞ'in[112] çalışmasında çok dindarım diyenler %11,6, orta derecede dindarım diyenler %81,7, az dindarım diyenler %4,8, dine karşı ilgisizim diyenler %0,4; YEYİN'in[113] çalışmasında ise çok dindarım diyenler %12,1, orta

[109] Hatice Vicdan Tekin, a.g.t., s. 111.
[110] Cemile Zehra Şişik, a.g.t., s. 118.
[111] Muhammet Ali Köroğlu, a.g.t., s. 147.
[112] Hacı Ermiş, a.g.t., s. 92.
[113] Suat Yeyin, a.g.t., s. 114.

derecede dindarım diyenler %76,9, az dindarım diyenler %8,4, dine karşı ilgisizim diyenler %0,3 oranlarına sahiptirler.

Tablo 60: Cinsiyet ile dindarlık arasındaki ilişki

Cinsiyet		Dindarlık düzeyleri					
		Çok dindarım	Orta derecede dindarım	Az dindarım	Dine karşı ilgisizim	Diğer	Toplam
Kadın	Sayı	29	56	2	1	3	91
	%	31,9	61,5	2,2	1,1	3,3	100,0
Erkek	Sayı	20	79	16	1	3	119
	%	16,8	66,4	13,4	0,8	2,5	100,0
Toplam	Sayı	49	135	18	2	6	210
	%	23,3	64,3	8,6	1,0	2,9	100,0

Tablo 60'a göre kadınların üçte birine yakını kendilerini çok dindar olarak tanımlarken, üçte ikiye yakını ise kendilerini orta derecede dindar olarak tanımlamaktadırlar. %2,2'si kendilerini az dindar olarak tanımlarken, %1,1'i dine karşı ilgisiz olduğunu belirtmiştir. %3,3'ü ise diğer seçeneğini işaretlemişlerdir.

Erkeklerin ise %16,8'i kendilerini çok dindar olarak, üçte ikisi orta derecede dindar olarak, %13,4'ü az dindar olarak tanımlamaktadırlar. %0,8'i dine karşı ilgisiz olduğunu belirtirken, %2,5'i ise diğer seçeneğini işaretlemişlerdir.

Tablo 61: Yaş grubu ile dindarlık arasındaki ilişki

Yaş grupları		Dindarlık düzeyleri					
		Çok dindarım	Orta derecede dindarım	Az dindarım	Dine karşı ilgisizim	Diğer	Toplam
15-25 arası	Sayı	4	31	4	-	3	42
	%	9,5	73,8	9,5	-	7,1	100,0
26-40 arası	Sayı	15	45	8	2	1	71
	%	21,1	63,4	11,3	2,8	1,4	100,0
41-60 arası	Sayı	21	44	6	-	2	73
	%	28,8	60,3	8,2	-	2,7	100,0
61 ve yukarısı	Sayı	9	15	-	-	-	24
	%	37,5	62,5	-	-	-	100,0
Toplam	Sayı	49	135	18	2	6	210
	%	23,3	64,3	8,6	1,0	2,9	100,0

Yaş grubu ile dindarlık düzeyi arasındaki ilişkiye bakıldığında, yaşın ilerlemesiyle beraber kendini daha çok dindar olarak görme oranının arttığı görülmektedir.

Tablo 61'e göre tüm yaş grupları kendilerini en yüksek oranla orta derecede dindar olarak görmektedirler.

Tablo genel olarak değerlendirildiğinde ankete katılanların %99'unun dine karşı ilgili olduğu görülmektedir.

Tablo 62: Mensup olunan sosyal grup ile dindarlık arasındaki ilişki

Sosyal grup		Dindarlık düzeyleri					
		Çok dindarım	Orta derecede dindarım	Az dindarım	Dine karşı ilgisizim	Diğer	Toplam
Manav	Sayı	17	47	5	1	-	70
	%	24,3	67,1	7,1	1,4	-	100,0
Muhacir	Sayı	27	58	7	1	5	98
	%	27,6	59,2	7,1	1,0	5,1	100,0
Ana-babadan biri manav diğeri muhacir	Sayı	3	26	3	-	1	33
	%	9,1	78,8	9,1	-	3,0	100,0
Diğer	Sayı	2	4	3	-	-	9
	%	22,2	44,4	33,3	-	-	100,0
Toplam	Sayı	49	135	18	2	6	210
	%	23,3	64,3	8,6	1,0	2,9	100,0

Mensup olunan sosyal grup ile dindarlık düzeyi arasındaki ilişkiye bakıldığında, tüm sosyal grupların kendilerini en yüksek oranla orta derecede dindar olarak tanımladıkları görülmektedir. Bu oranı çok dindarım, az dindarım ve dine karşı ilgisizim diyenler izlemektedir.

Tablo 63: Eğitim durumu ile dindarlık arasındaki ilişki

Eğitim durumu		Dindarlık düzeyleri					
		Çok dindarım	Orta derecede dindarım	Az dindarım	Dine karşı ilgisizim	Diğer	Toplam
Okuma-yazma bilmiyor	Sayı	1	2	-	-	-	3
	%	33,3	66,7	-	-	-	100,0
Okuma-yazma biliyor	Sayı	14	6	2	-	-	22
	%	63,6	27,3	9,1	-	-	100,0
İlkokul mezunu	Sayı	26	65	8	2	1	102
	%	25,5	63,7	7,8	2,0	1,0	100,0
Orta ve dengi okul mezunu	Sayı	4	27	7	-	2	40
	%	10,0	67,5	17,5	-	5,0	100,0
Lise ve dengi okul mezunu	Sayı	2	24	1	-	1	28
	%	7,1	85,7	3,6	-	3,6	100,0
Yüksekokul veya fakülte mezunu	Sayı	2	8	-	-	-	10
	%	20,0	80,0	-	-	-	100,0
Diğer	Sayı	-	3	-	-	2	5
	%	-	60,0	-	-	40,0	100,0
Toplam	Sayı	49	135	18	2	6	210
	%	23,3	64,3	8,6	1,0	2,9	100,0

Eğitim durumu ile dindarlık düzeyi arasındaki ilişkiye bakıldığında, eğitim durumlarının genelinde en yüksek oranı orta derecede dindarım diyenler oluşturmaktadır. Ancak bu durum

sadece okuma-yazma bilenlerin grubunda değişmektedir. Bu grup en yüksek oranla kendini çok dindar olarak görmektedir.

Tablo 63'e göre eğitim durumu ile dindarlık düzeyi arasındaki ilişkide bir paralellik söz konusu değildir.

Tablo 64: Aylık gelir durumu ile dindarlık arasındaki ilişki

Aylık gelir durumu		Dindarlık düzeyleri					
		Çok dindarım	Orta derecede dindarım	Az dindarım	Dine karşı ilgisizim	Diğer	Toplam
500 YTL ve aşağısı	Sayı	23	65	10	1	2	101
	%	22,8	64,4	9,9	1,0	2,0	100,0
501-750 YTL arası	Sayı	10	29	3	-	1	43
	%	23,3	67,4	7,0	-	2,3	100,0
751-1000 YTL arası	Sayı	6	24	5	-	2	37
	%	16,2	64,9	13,5	-	5,4	100,0
1001-1500 YTL arası	Sayı	8	8	-	1	1	18
	%	44,4	44,4	-	5,6	5,6	100,0
1501-2000 YTL arası	Sayı	2	6	-	-	-	8
	%	25,0	75,0	-	-	-	100,0
2001 YTL ve üstü	Sayı	-	3	-	-	-	3
	%	-	100,0	-	-	-	100,0
Toplam	Sayı	49	135	18	2	6	210
	%	23,3	64,3	8,6	1,0	2,9	100,0

Aylık gelir durumu ile dindarlık düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde, tüm aylık gelir durumlarında en yüksek orana sahip olan seçenek orta derecede dindarım seçeneğidir. Bu oranı çok dindarım, az dindarım ve dine karşı ilgisizim seçenekleri izlemektedir.

Tablo 64'e göre aylık gelir durumu ile dindarlık düzeyleri arasında herhangi bir etkileşim görülmemektedir.

b) Dindarlığa Verilen Önem

Tablo 65: Deneklerin, çocuklarının öğretmenlerinin dindar olmalarını isteyip-istememeleriyle ilgili dağılımı

Çocukların öğretmenlerinin dindar olmasının istenip-istenmemesi	Sayı	%
Evet, isterim	192	91,4
Hayır, istemem	4	1,9
Fark etmez	14	6,7
Toplam	210	100,0

Ankete katılan deneklerin %91,4 gibi çok yüksek bir oranı temsil edenler çocuklarının öğretmenlerinin dindar olmasından yana görüş belirtmişlerdir. Bu oranı %6,7 ile fark etmez diyenler ve %1,9'luk çok düşük bir oranla da çocuklarının öğretmenlerinin dindar olmasını istemeyenler takip etmektedir.

Tablo 65'e göre Ovaköy'de dindarlığa verilen önemin bir hayli fazla olduğu çok açık bir şekilde görülmektedir.

TEKİN'in[114] çalışmasında çocuklarının öğretmenlerinin dindar olmasını isteyenlerin oranı %78,5, istemeyenlerin oranı %3,5, fark etmez diyenlerin oranı %18; ŞİŞİK'in[115] çalışmasında isteyenlerin oranı %72,7, istemeyenlerin oranı %4,1, fark etmez diyenlerin oranı

[114] Hatice Vicdan Tekin, a.g.t., s. 81.
[115] Cemile Zehra Şişik, a.g.t., s. 123.

%20,1; KÖROĞLU'nun[116] çalışmasında isteyenlerin oranı %80,7, istemeyenlerin oranı %4,5, bir fikrinin olmadığını belirtenlerin oranı %10,1; YEYİN'in[117] çalışmasında ise isteyenlerin oranı %88,3, istemeyenlerin oranı %1,3, fark etmez diyenlerin oranı %9,9'dur.

[116] Muhammet Ali Köroğlu, a.g.t., s. 123.
[117] Suat Yeyin, a.g.t., s. 121.

SONUÇ

"Balıkesir Merkez Ovaköy'de Sosyal ve Dini Hayat" adıyla yaptığımız araştırma sonunda elde ettiğimiz tespit ve çözümlemeleri aşağıdaki şekilde ortaya koymak mümkündür.

Ovaköy iki mahalleden oluşmaktadır. Ovaköy'de eskiden sadece manav olarak da adlandırılan yerli halk yaşarken köy, 1877-1878'deki 93 harbi olarak da bilinen Osmanlı-Rus harbini müteakip bugün Bulgaristan sınırlarında kalmış olan, o zamanın ifadesiyle, Edirne vilayeti Hasköy sancağı Yazla köyünden göç almıştır. Bunun neticesinde köy birini muhacirlerin oluşturduğu, birini de manavların oluşturduğu iki mahalleden meydana gelmiştir. Zaten bu iki sosyal grubun kültür dünyalarının çok farklı olduğu söylenemez. Muhacirler, Bulgaristan'a vaktiyle Anadolu'dan göç ettikleri için, Anadolu'dan götürdükleri kültürel yaşantılarını tekrar Anadolu'ya muhacir olarak döndüklerinde bulmuşlar, herhangi bir yabancılık çekmeden göç ettikleri yere kolaylıkla uyum sağlamışlardır. İki toplum bir arada yaşadıkça, bu toplumlar arasındaki etkileşim de geçen zaman zarfında artarak bu iki toplumu birbirinden farksız adeta tek bir toplum haline getirmiştir. Manavlarla muhacirler birbirlerinin bütün cemiyet ve merasimlerine katılmakta, birbirlerinden rahatlıkla kız alıp vermekte kısaca köydeki sosyal ve dini hayatın her alanında bir ayırım yapmaksızın yer almaktadırlar. Bu iki toplum birbirlerinden kız alıp vererek birbirlerine akraba olmuşlardır. Bu evlilikler neticesinde ana-babasından biri manav diğeri muhacir olanlar da köyde ciddi bir orana ulaşmışlardır (tablo 3). Zaman ilerledikçe bu oran daha da artmakta manavlık ve muhacirlik sadece geleneksel olarak sözde kalmaktadır.

Gerek dini, gerekse etnik olarak birbirinden farklı olmayan bu iki sosyal grup bir araya gelip birlikte yaşamaya başlayınca, aralarında sosyal ve kültürel etkileşimin kaçınılmaz olduğu muhakkaktır. Bu etkileşim sonucu, geçen zaman zarfında aralarındaki bazı sosyal ve kültürel farklılıkların da ortadan kalktığı görülmektedir. Bu etkileşimin gerçekleşmesindeki en büyük etkenlerden bir tanesi dindir.

Ovaköy halkının sosyal ve dini hayatlarının cinsiyet, yaş, eğitim ve ekonomik durum gibi çeşitli faktörlere göre değişiklik arz ettiği görülmektedir. Fakat Ovaköy'de dinin sosyal hayatın içinde önemli bir yerinin olduğu muhakkaktır.

Araştırmamızın başında ortaya koyduğumuz varsayımları değerlendirecek olursak:

Araştırma alanımız olan Ovaköy, genel olarak iki farklı sosyal grubu ve bu iki sosyal grubun yakınlaşıp kaynaşmasından doğan bir başka sosyal grubu daha bünyesinde barındırmaktadır. Araştırmamızın örnekleminin %15,7'sini teşkil eden bu grup, anne-babasından biri manav diğeri muhacir olan gruptur. İşte bu durum bile bize manavlarla muhacirlerin her yönden yakınlaşıp kaynaştıklarını ispat etmektedir. Ayrıca manavlarla muhacirlerin sosyal hayat ve dini hayatın hemen hemen her safhasında birlikte yer almaları da bu iki sosyal grubun her yönden yakınlaşıp kaynaştıklarını göstermektedir. Bu da araştırmamızın birinci varsayımı olan "farklı sosyo-kültürel özelliklerine rağmen küçük yerleşke birimi köyde yaşama ve aynı dini gruba mensup olma durumu manav ve muhacirlerin sosyal ve kültürel açıdan yakınlaşıp kaynaşmalarında etkilidir" şeklindeki varsayımımızı doğrulamaktadır.

Anket sonuçlarına göre Ovaköy'de yer alan iki sosyal grubun ve bunların yakınlaşıp kaynaşmasından meydana gelen ebeveynden biri manav diğeri muhacir olanların dine bağlılık ve dindarlık seviyelerinde büyük bir farklılık bulunmadığı görülmektedir. Bu durum "farklı sosyal gruba mensup olma durumu ile ibadete bağlılık ve dindarlık seviyesi arasında anlamlı bir ilişki yoktur" şeklinde olan ikinci varsayımımızı doğrulamaktadır.

Araştırma alanımız olan Ovaköy'deki kadınların erkeklere oranla ibadetlerini yerine getirmeye daha çok özen gösterdikleri, anket bulgularımızda görülmektedir. Böylece, üçüncü varsayımımız olan "kadınların erkeklere oranla ibadetlerini yerine getirmeye daha çok özen gösterdiği varsayılmaktadır" şeklindeki varsayımımız doğrulanmış olmaktadır.

Araştırma alanımızda, yaşın artmasına bağlı olarak ibadet yoğunluğunun da arttığı görülmektedir. Gençlere oranla orta yaştakilerde, orta yaştakilere oranla da yaşlılarda ibadetleri yerine getirme yoğunluğu daha fazladır. Bu da araştırmamızın dördüncü varsayımı olan "yaş değişkeni ile ibadetleri yerine getirme sıklığı arasında doğru bir orantı vardır. Yaş ilerledikçe ibadetleri yerine getirme sıklığı artar" varsayımını doğrulamaktadır.

Köy halkının televizyon, gazete, internet gibi kitle iletişim araçlarından faydalanması, köyün il merkezine yakın olması ve ulaşımın kolay olması hasebiyle büyük bir çoğunluğunun düzenli olarak il merkezine gitmesi, köy halkının genelinin eğitim ve öğretime önem vermesi köyün gelişim ve değişime açık olduğunu göstermektedir. Bu da araştırmamızın beşinci varsayımı olan "yerleşim yeri ile gelişim ve değişime açık olma arasında olumlu bir ilişki söz

konusudur. Bu durum özellikle il merkezindeki eğitim imkânlarından istifade etme ve düzenli bir işte çalışma konularında kendini gösterir" varsayımını doğrulamaktadır.

Ovaköy halkının sosyal ve dini yaşantısına bakıldığında, araştırmamızın başında oluşturduğumuz varsayımların araştırmamızın neticesinde doğrulandığı görülmektedir. Buna göre Ovaköy'de sosyal ve dini hayat cinsiyet, yaş, eğitim ve ekonomik durum gibi sosyal faktörlere göre değişiklik göstermektedir.

Sanayileşme ve modernleşme bütün toplumları az veya çok etkilemektedir. Araştırma alanımız olan Ovaköy'de de sanayileşme ve modernleşmenin etkileri sosyal ve dini hayatın içerisinde görülmektedir. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, ulaşımın kolay olması Ovaköy'ün sosyal ve dini hayatında gelişim ve değişimlerin olmasını sağlamaktadır. Araştırma alanımız olan Ovaköy her ne kadar gelişim ve değişime uğrasa da, köyde din hala insanların hayatına yön veren en önemli unsurdur. Din tüm canlılığıyla insanların hayatında etkinliğini sürdürmektedir.

BİBLİYOGRAFYA

Kur'an-ı Kerim.

ALTUNIŞIK, Remzi – **COŞKUN,** Recai – **YILDIRIM,** Engin – **BAYRAKTAROĞLU,** Serkan. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı,* 2. Baskı, Sakarya Kitabevi, Sakarya 2002.

APAYDIN, H. Yunus. *İlmihal,* DİVANTAŞ, C. I, İstanbul 1999, ss. 217–417.

ARSLAN, İsmail. "XIX. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda İmamlar, Muhtarlar ve Köylüler: Balıkesir Örneği", *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Yıl 8 S.13, Bursa 2007, ss. 235-248.

ASLAN, Mutlu. *1840 (H.1256) Tarihli Temettu'at Defterine Göre Hüdâvendigâr Eyaleti Balıkesir Sancağı Merkez Kazasına Bağlı Ovaköy (Atanos), Halalca, Balıklı (Mendehore) ve Çayırhisar Köylerinin İktisâdî ve İctimâî Durumu,* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya 2007.

AYHAN, Aydın. *Balıkesir ve Çevresinde Yörükler, Çepniler ve Muhacirler,* Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı Yay., Balıkesir 1999.

BAYYİĞİT, Mehmet. "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Kurumu Olarak Vakıflar", *S.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi,* S. XI, Konya 2001, ss. 59–66.

_____. *Sosyo-Kültürel Yönleriyle Türkiye'de Hac Olayı,* TDV Yay., Ankara 1998.

_____. "Dinin Ferdî ve Sosyal Rolü Üzerine Genelleme", *S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Ayrı basım, S.III, Konya 1994, ss.153–161.

BİLGİSEVEN, Âmiran Kurtkan. *Din Sosyolojisi,* Filiz Kitabevi, İstanbul 1985.

ÇELİK, Celalettin. *Şehirleşme ve Din,* Çizgi Kitabevi, Konya 2002.

DÖNDÜREN, Hamdi. *Delilleriyle İslâm îlmihali,* Erkam Yay., İstanbul 1998.

DÖNMEZ, İbrahim Kâfi. *İlmihal,* DİVANTAŞ, C. I, İstanbul 1999, ss. 144–154.

DÖNMEZER, Sulhi. *Toplumbilim,* 12.Baskı, Beta Basım Yayım, İstanbul 1999.

ER, İzzet. *Din Sosyolojisi,* Akçağ Yay., Ankara 1998.

_____. *Sosyal Gelişme ve İslâm,* 3.Baskı, Rağbet Yay., İstanbul 1999.

ERDEN, Münire – **AKMAN,** Yasemin. *Eğitim Psikolojisi,* 3. Baskı, Arkadaş Yay., Ankara 1996.

ERMİŞ, Hacı. *Eskil İlçesinde Sosyal ve Dini Hayat,* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2004.

GÜNAY, Ünver. *Din Sosyolojisi,* 6. Baskı, İnsan Yay., İstanbul 2005.

GÜNGÖR, Erol. *Ahlâk Psikolojisi ve Sosyal Ahlâk,* 3. Baskı, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1998.

_____. *Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik,* 13. Baskı, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2003.

HÖKELEKLİ, Hayati. *Din Psikolojisi,* 3. Baskı, TDV Yay., Ankara 1998.

http://www.tuik.gov.tr/ İl İl ADNKS Sonuçları, 25.07.2008.

İLGÜREL, Mücteba. "Balıkesir", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,* C. 5, TDV Yay., İstanbul 1992.

İZ, Mahir. *Din ve Cemiyet,* 3. Baskı, Med Yay., İstanbul 1982.

KARAMAN, Fikret ve diğerleri. *Dini Kavramlar Sözlüğü,* DİB Yay., Ankara 2006.

KARASAR, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi,* 11. Baskı, Nobel Yay., Ankara 2002.

KILAVUZ, Ahmet Saim. *İlmihal,* DİVANTAŞ, C. I, İstanbul 1999, ss. 67–140.

KİRMAN, Mehmet Ali. *Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü,* Rağbet Yay., İstanbul 2004.

KONGAR, Emre. *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği,* 6. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul 1995.

KÖROĞLU, Muhammet Ali. *Diyarbakır'ın Çüngüş İlçesi Merkezi ve Köylerinde Sosyal ve Dini Hayat,* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2004.

KRECH, David - **CRUTCHFIELD,** Richard S. *Sosyal Psikoloji,* Çev. Erol Güngör, 3. Baskı, İ.Ü.E.F. Yay., İstanbul 1980.

MARSHALL, Gordon. *Sosyoloji Sözlüğü,* (Çev. Osman Akınhay - Derya Kömürcü) Bilim ve Sanat Yay., Ankara 1999.

ÖZKALP, Enver. *Sosyolojiye Giriş,* 14. Baskı, Ekin Kitabevi Yay., Bursa 2005.

PAZARLI, Osman. *Din Psikolojisi,* Remzi Kitabevi, İstanbul 1968.

SALMAN, Yüksel – **CANBULAT,** Mehmet – **YİĞİT,** Yaşar. *Hz. Peygamber'in Örnekliği İslâm'ın Sosyal Dayanışma ve İsrafa Bakışı,* 6.Baskı, TDV Yay., Ankara 2006.

ŞİŞİK, Cemile Zehra. *Bolvadin ve Çevresinde Sosyal ve Dini Hayat,* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2002.

TEKİN, Hatice Vicdan. *Çumra'da Sosyal ve Dini Hayat,* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1997.

TOPALOĞLU, Aydın. *Ateizm ve Eleştirisi,* DİB Yay., Ankara 1999.

TÜRKDOĞAN, Orhan. *Köy Sosyolojisinin Temel Sorunları,* 2. Baskı, Dede Korkut Yay., İstanbul 1977.

UYSAL, Veysel. *Psiko-Sosyal Açıdan Oruç,* TDV Yay., Ankara 1994.

YEYİN, Suat. *Karapınar ve Çevresinde Sosyal ve Dini Hayat,* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2005.

KENDİLERİYLE MÜLAKAT YAPILANLAR

AKÇAY, Necati. 1936 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008.

AKYILDIZ, İzzet. 1932 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 15.04.2008.

ASLAN, Bilal. Yerli Mahallesi Camii İmam-Hatibi, Ovaköy - Balıkesir, 15.08.2008.

AYDIN, Ahmet. 1944 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 06.05.2007.

AYDIN, İzzet. 1961 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 10.08.2008.

AYDIN, Şefiye. 1924 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 22.06.2008.

AYYILDIZ, Şakir. 1918 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 15.04.2008.

BAŞARAN, Murat. 1936 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008.

ÇANAKCI, Süreyya. 1947 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 19.08.2007.

DAĞDEVİR, Mehmet. Yazla Mahallesi Camii İmam-Hatibi, Ovaköy - Balıkesir, 15.08.2008.

IŞIK, Necmettin. Ovaköy İlköğretim Okulu Müdürü, Ovaköy - Balıkesir, 22.09.2008.

İSLİMYE, Yüksel. 1937 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008.

KARADENİZ, Hilmi. 1969 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 02.06.2007.

KARAMAN, Sami. 1938 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 12.03.2008.

ÖZDEMİR, Fikret. 1947 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 25.07.2008.

ÖZDEMİR, Hasan. 1925 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 15.04.2008.

TOPAL, İlyas. Ovaköy İlköğretim Okulu Müdür Yardımcısı, Ovaköy - Balıkesir, 22.09.2008.

UMUTLU, Hüsamettin. 1952 Doğumlu, Ovaköy Eski Muhtarı, Ovaköy - Balıkesir, 29.11.2008.

ÜLKER, Ramazan. 1960 Doğumlu, Ovaköy Muhtarı, Ovaköy - Balıkesir, 01.04.2008.

YILDIRIM, İsmail. Kamil Yıldırım'ın Oğlu, Ovaköy - Balıkesir, 03.07.2008.

YILDIZ, Şadi. 1947 Doğumlu, Ovaköy - Balıkesir, 30.04.2008.

EKLER

EK I: ANKET FORMU

Selçuk Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Sosyolojisi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Bu anket çalışmasının amacı, Ovaköy'de sosyal ve dini hayat hakkında bilgi elde etmektir.

Anket sorularına vereceğiniz ciddi, samimi ve doğru cevaplarınız, araştırmanın güvenilir ve geçerliliği açısından çok önemlidir. Ankette sizden istenen bilgiler sadece yüksek lisans tezime kaynak teşkil edecek olup, vereceğiniz cevaplar bir başka şahıs veya kurum tarafından görülmeyecektir. Ayrıca, ankete isim yazmanıza gerek yoktur.

Lütfen soruları dikkatle okuyup, size uygun olan seçeneği (X) şeklinde işaretleyiniz.

İlginize teşekkür eder, saygılar sunarım.

Mahmut Sami AYDIN

1. Cinsiyetiniz?

A ( ) Kadın B ( ) Erkek

2. Yaşınız?

A ( ) 15-25 arası B ( ) 26-40 arası C ( ) 41-60 arası D ( ) 61 ve yukarısı

3. Medeni durumunuz?

A ( ) Bekâr B ( ) Evli C ( ) Dul

4. Eğitim Durumunuz?

A ( ) Okuma - yazma bilmiyor

B ( ) Okuma - yazma biliyor

C ( ) İlkokul mezunu

D ( ) Orta ve dengi okul mezunu

E ( ) Lise ve dengi okul mezunu

F ( ) Yüksekokul veya fakülte mezunu

G ( ) Diğer (Belirtiniz).....

5. Mensup olduğunuz grup hangisidir?

A ( ) Manav B ( ) Muhacir

C ( ) Ana-babadan biri manav, diğeri muhacir D ( ) Diğer

6. Kimlerle beraber oturuyorsunuz?

A ( ) Yalnız B ( ) Annem ve babamla

C ( ) Eşimle D ( ) Eşim ve çocuklarımla

E ( ) Eşim, çocuklarım ve aile büyüklerimle

F ( ) Diğer (Belirtiniz)……..…….

7. Ailenizin aylık gelir durumu ortalama nedir?

A ( ) 500 YTL ve aşağısı B ( ) 501 – 750 YTL arası

C ( ) 751 – 1000 YTL arası D ( ) 1001 – 1500 YTL arası

E ( ) 1501 – 2000 YTL arası F ( ) 2001 YTL ve üstü

8. Ailenizin gelirini aşağıdakilerden en çok hangisi sağlamaktadır?

A ( ) Tarım ve hayvancılık

B ( ) Düzenli bir iş (işçi, memur gibi)

C ( ) Emekli maaşı

D ( ) Diğer (Belirtiniz)…….....

9. Televizyon izler misiniz?

A ( ) Çok izlerim, izlemeye düşkünüm B ( ) Az izlerim

C ( ) Orta seviyede izlerim D ( ) Hiç izlemem

(9. soruya hiç izlemem cevabını verenler 10. soruyu cevaplamayacaklardır)

10. Televizyon izlerken en çok tercih ettiğiniz program türü aşağıdakilerden hangisidir?

A ( ) Haberler ve siyasi nitelikli programlar

B ( ) Dini ve ahlâkî programlar

C ( ) Sinema ve dizi filmler

D ( ) Müzik, eğlence ve yarışma programları

E ( ) Eğitici kültürel programlar ve belgeseller

F ( ) Spor programları

G ( ) Diğer (Belirtiniz)……..….

11. İnternet kullanır mısınız?

A ( ) Çok kullanırım

B ( ) Az kullanırım

C ( ) Orta seviyede kullanırım

D ( ) Hiç kullanmam

12. Gazete okur musunuz?

A ( ) Evet, okurum

B ( ) Hayır, okumam

13. Boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz?

A ( ) Tarlada, bağda, bahçede çalışarak

B ( ) Televizyon izleyerek; radyo, teyp ve CD dinleyerek

C ( ) Hayvanlarla ilgilenerek

D ( ) El işi yaparak

E ( ) Kahvehaneye giderek

F ( ) Spor yaparak

G ( ) Kitap, dergi ve gazete okuyarak

H ( ) Nafile ibadet yaparak

I ( ) Dini sohbet ve toplantılara katılarak

J ( ) Ailemle birlikte kalarak

K ( ) Komşuları ve akrabaları ziyaret ederek

14. Sizce aile nedir?

A ( ) Anne-baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan bir gruptur.

B ( ) Anne-baba, çocuklar ve aile büyüklerinden oluşan bir gruptur

C ( ) Diğer (Belirtiniz)……..…….

15. Komşularınızla ilişkileriniz hangi düzeydedir?

A ( ) Komşularımızla çok sık ziyaretleşir ve yardımlaşırız

B ( ) Komşularımızla ara sıra ziyaretleşir ve yardımlaşırız

C ( ) Komşularımızla sadece tanışıyoruz, samimi değiliz

D ( ) Diğer (Belirtiniz)……..…….

16. İl merkezine hangi sıklıkla gidersiniz?

A ( ) Her gün giderim B ( ) Haftada bir gün giderim

C ( ) Ayda bir gün giderim D ( ) Yılda bir gün giderim

E ( ) Hiç gitmem F ( ) Diğer (Belirtiniz).……..…

17. Allah inancı bakımından kendi durumunuza uyan maddeyi işaretleyiniz.

A ( ) Allah'ın varlığına kesin olarak inanıyorum

B ( ) Allah'ın varlığına inanıyorum fakat bazı şüphelerim var

C ( ) Allah'ın varlığına ailem ve çevremdekiler inandıkları için inanıyorum

D ( ) Allah'ın varlığına inanmıyorum

E ( ) Diğer (Belirtiniz)…….……..

18. Meleklere inançla ilgili tutumunuz nedir?

A ( ) Meleklerin varlığına inanıyorum

B ( ) Gözle göremediğim için şüphelerim var

C ( ) İnanmıyorum

19. Hz. Muhammed'in peygamberliğine karşı tutumunuz nedir?

A ( ) Peygamber olduğuna kesin olarak inanıyorum

B ( ) Peygamber olduğuna inanıyorum fakat bazı şüphelerim var

C ( ) Normal bir insan olarak görüyorum

D ( ) Yönetici ve komutan olarak görüyorum

E ( ) Diğer (Belirtiniz)……..……..

20. Kur'an-ı Kerim'in, 1400 yıl önce indirilmesine rağmen, tüm emirlerinin kıyamete kadar geçerli olduğu görüşüne katılıyor musunuz?

A ( ) Kısmen katılıyorum

B ( ) Tamamen katılıyorum

C ( ) Kısmen katılmıyorum

D ( ) Tamamen katılmıyorum

E ( ) Fikrim yok

F ( ) Diğer (Belirtiniz)……..

21. "Bu dünyada ne ekersen öbür dünyada onu biçersin" görüşünü doğru buluyor musunuz?

A ( ) Evet, tamamen doğru buluyorum

B ( ) Hayır, hiç doğru bulmuyorum

C ( ) Evet, kısmen doğru buluyorum

D ( ) Fikrim yok

22. "İnsan, doğumundan ölümüne kadar alnına yazılanı görür" görüşü hakkında düşünceniz nedir?

A ( ) Doğru

B ( ) Yanlış

C ( ) Kısmen doğru

D ( ) Kısmen yanlış

E ( ) Fikrim yok

23. Aşağıdakilerden hangilerine inanırsınız?

A ( ) Fal	B ( ) Burçlar	C ( ) Nazar
D ( ) Büyü	E ( ) Kurşun dökmek	F ( ) Muska yazdırmak
G ( ) Cin çarpması	H ( ) Hepsi	I ( ) Hiçbiri

24. Namaz ibadetini yerine getirme şekliniz aşağıdakilerden hangisine daha uygundur?

A ( ) Her gün beş vakit namaz ve (erkekler için) Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılıyorum

B ( ) Günlük namazları ara sıra (erkekler için) ancak Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılıyorum

C ( ) (Erkekler için) Sadece Cuma ve Bayram namazlarını düzenli olarak kılıyorum

D ( ) (Erkekler için) Sadece Cuma ve Bayram namazlarını ara sıra kılıyorum

E ( ) Hiç namaz kılmıyorum

F ( ) Diğer (Belirtiniz)…….……..

25. Oruç ibadetini yerine getirme şekliniz aşağıdakilerden hangisine daha uygundur?

A ( ) Ramazan orucunun tamamını ve bazı mübarek günlerde de oruç tutarım

B ( ) Ramazan orucunun tamamını tutarım

C ( ) Ramazan orucunun yarısını tutarım

D ( ) Ramazan orucunun çok azını tutarım

E ( ) Hiç oruç tutmam

F ( ) Diğer (Belirtiniz)…….…..

26. Zekât konusundaki tutumunuz nedir?

A ( ) Her yıl zekâtımı veririm

B ( ) Bazı yıllar zekâtımı veririm

C ( ) Zekât verecek gücüm olsa veririm

D ( ) Zekâtı gereksiz görüyorum, bu yüzden vermem

E ( ) Diğer (Belirtiniz)……..……..

27. Hac konusundaki tutumunuz aşağıdakilerden hangisine uygundur?

A ( ) Bir defa gittim

B ( ) Birden fazla gittim

C ( ) Hiç gitmedim, imkânım olsa gitmeyi isterim

D ( ) Hacca gitmedim, gitmek de istemem

E ( ) Diğer (Belirtiniz)…….…….....

28. Kurban konusundaki düşünceniz aşağıdakilerden hangisine uygundur?

A ( ) Kurban, Allah'ın emrettiği, imkânı olan ailelerin yerine getirmesi gereken bir ibadettir

B ( ) Kurban, aslında bir ibadet değil, fakirlere yardım için kesilmelidir

C ( ) Kurban kesmek yerine fakirlere para yardımı yapılmalıdır

D ( ) Diğer (Belirtiniz)……..…….

29. Kur'an okumayla ilgili tutumunuz aşağıdakilerden hangisine uygundur?

A ( ) Her gün okurum

B ( ) Ara sıra okurum

C ( ) Cuma ve mübarek günlerde okurum

D ( ) Kur'an okumayı biliyorum ama okumuyorum

E ( ) Kur'an okumayı bilmiyorum

F ( ) Diğer (Belirtiniz)……..……..

30. Aşağıdakilerden hangisi dua ile ilgili davranışınızı ifade eder?

A ( ) Namazda ve namaz haricinde her zaman dua ederim

B ( ) Cenaze, mevlit ve kandillerde dua ederim

C ( ) Sıkıntı içinde olduğum ve ihtiyaç duyduğum zamanlarda dua ederim

D ( ) Hiç dua etmem

31. Kabir ziyaretleri hakkındaki tutumunuz aşağıdakilerden hangisine uygundur?

A ( ) Her gün ziyaret ederim

B ( ) Arefe ve bayram günleri ziyaret ederim

C ( ) Ayda bir kez ziyaret ederim

D ( ) Yılda bir kez ziyaret ederim

E ( ) Fırsat buldukça ziyaret ederim

F ( ) Hiç ziyaret etmem

32. Yeterli derecede dini bilgiye sahip olduğunuz kanaatinde misiniz?

A ( ) Evet B ( ) Hayır C ( ) Kısmen

33. Var olan dini bilgilerinizi nereden öğrendiniz?

A ( ) Ailemden

B ( ) Kendi kendime okuyup araştırarak

C ( ) Din görevlilerinden

D ( ) Okuldan

E ( ) Diğer (Belirtiniz)…….……..

34. Dini bir problemle karşılaştığınızda öncelikle kimlere müracaat edersiniz?

A ( ) Aileme

B ( ) Din görevlilerine

C ( ) Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerine

D ( ) Çevrede dindar olarak tanıdıklarıma

E ( ) Dini kitaplara

F ( ) Diğer (Belirtiniz)…….....

35. Sizce eş seçiminde dikkat edilmesi gereken en önemli özellik nedir?

A ( ) Dindar ve ahlâklı olması

B ( ) Soylu olması

C ( ) Güzel olması

D ( ) Zengin olması

E ( ) Çalışkan olması

36. Evlenirken resmî nikâhın yanında dini nikâh da yaptırmak gerekli midir?

A ( ) Evet, gereklidir

B ( ) Hayır, gerek yoktur

37. Evlilik öncesi kız – erkek ilişkilerini (flört) normal karşılar mısınız?

A ( ) Evet, normal karşılarım

B ( ) Hayır, normal karşılamam

C ( ) Fikrim yok

38. Sizce bir ailede kadının kocasına mutlak itaat etmesi (onun her dediğini yapması) gerekli midir?

A ( ) Evet, gereklidir

B ( ) Hayır, gerekli değildir

C ( ) Diğer (Belirtiniz)……..….

39. Size göre Müslüman olan herkes din eğitimi almak zorunda mıdır?

A ( ) Evet, zorundadır

B ( ) Hayır, zorunda değildir

C ( ) Fark etmez

40. Sizce okullarda verilen dini bilgi yeterli midir?

A ( ) Evet, yeterlidir

B ( ) Hayır, yeterli değildir

C ( ) Kısmen yeterlidir

41. Size göre dini bilgiler en iyi nereden öğrenilir?

A ( ) Aileden

B ( ) Okullardan

C ( ) İmam – Hatip Liselerinden

D ( ) Kur'an kurslarından

E ( ) Camilerde açılan yaz Kur'an kurslarından

F ( ) Diğer (Belirtiniz)……..…..

42. Kendinizi dindarlık bakımından hangi düzeyde görüyorsunuz?

A ( ) Çok dindarım

B ( ) Orta derecede dindarım

C ( ) Az dindarım

D ( ) Dine karşı ilgisizim

E ( ) Diğer (Belirtiniz)……..…..

43. Dini inanç, tutum ve davranışlarınızın şekillenmesinde din görevlilerinin sizin üzerinizde ne derece etkisi oldu?

A ( ) Oldukça etkisi oldu

B ( ) Kısmen etkisi oldu

C ( ) Çok az etkisi oldu

D ( ) Hiç etkisi olmadı

44. Çocuklarınızın öğretmenlerinin dindar olmalarını ister misiniz?

A ( ) Evet, isterim

B ( ) Hayır, istemem

C ( ) Fark etmez

45. Oy vereceğiniz partinin dine önem vermesine özen gösterir misiniz?

A ( ) Evet, özen gösteririm

B ( ) Hayır, özen göstermem

C ( ) Kısmen özen gösteririm

46. İslâm, gelişme ve kalkınmaya engel midir?

A ( ) Evet, engeldir

B ( ) Hayır, engel değildir

C ( ) Kısmen engeldir

47. İmkânınız olsa fakirlere yardım eder misiniz?

A ( ) Evet, yardım ederim

B ( ) Hayır, yardım etmem

(47. soruya "hayır, yardım etmem" cevabını verenler 48. soruyu cevaplamayacaklardır)

48. Fakirlere neden yardım etmek istersiniz?

A ( ) Sevaptır

B ( ) Dini bir görevdir

C ( ) Bu bir insanlık vazifesidir

D ( ) Diğer (Belirtiniz)……..……..……

EK II: FOTOĞRAFLAR

Ovaköy'ün uydudan görünüşü

Ovaköy genel

Ovaköy genel

Ovaköy genel

Ovaköy Yerli (manav) Mahallesi Camii

Ovaköy Yerli (manav) Mahallesi Camii

Ovaköy Yazla (muhacir) Mahallesi Camii

Ovaköy Yazla (muhacir) Mahallesi Camii

Ovaköy İlköğretim Okulu

Ovaköy'de bir düğünde keşkek dövülürken

Ovaköy'de bir sünnet töreninden görünüm

Ovaköy Yazla (muhacir) Mahallesinde bayramlaşma

Ovaköy Yazla (muhacir) Mahallesinde bayramlaşma

Ovaköy Yerli (manav) Mahallesinde bayramlaşma

Ovaköy Yerli (manav) Mahallesinde bayramlaşma

Ovaköy'de bir bayram sabahı toplu olarak yapılan mezarlık ziyareti

Ovaköy'de bir bayram sabahı toplu olarak yapılan mezarlık ziyareti

Ovaköy'de bir bayram sabahı mezarlık ziyareti

Ovaköy'de bir bayram sabahı mezarlık ziyareti

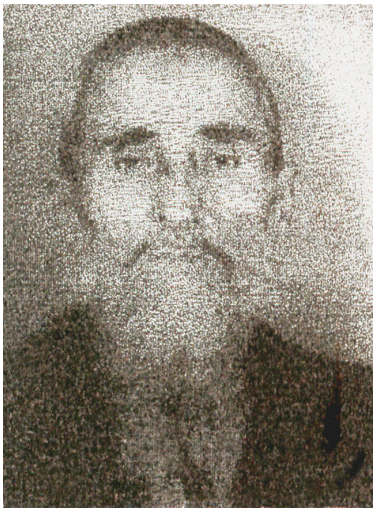

Molla Ömer (1898-1971)

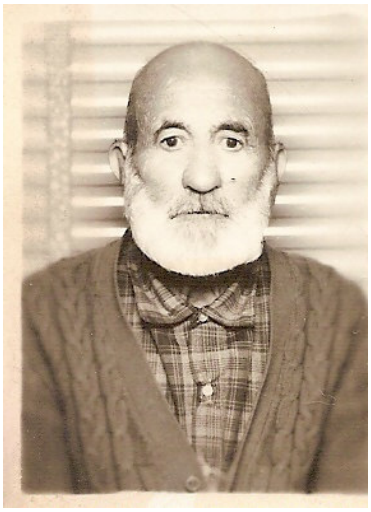

Molla Hasan (1904-1983)

Soldan sağa 2. Ahmet AYDIN (Öğretmen), 3. Prof.Dr.Erol AYYILDIZ, 4. Prof.Dr.Nevzat AŞIK.

Ayaktakiler soldan sağa 1. Ali YEŞİL (Din Görevlisi), 3. Yrd.Doç.Dr.Murad ÇANAKCI, 4. Ahmet AYDIN (Öğretmen), 6. Prof.Dr.Nevzat AŞIK, 8. Prof.Dr.Mehmet AŞIK.

Soldan sağa 1. Süreyya ÇANAKCI (Öğretmen), 3. Fatih AŞIK (İ-H-L Mezunu) 4. Prof.Dr.Mehmet AŞIK, 6. Prof.Dr.Nevzat AŞIK, 7. Ahmet AYDIN (Öğretmen), 8. Mehmet BOZDEMİR (TSE Personel Daire Başkanı)

Prof.Dr.Mehmet BAYYİĞİT